

Popiežiaus katechezės

Popiežius Pranciškus	
IŠSAUGOTI SANDORĄ	2
KŪRINIJOS ŠEDEVRAS	3
SANTUOKOS KILNUMAS	4

Homilijos

PAREIGA BŪTI MISIONIERIAIS / 15 eilinis sekmadienis (B)	5
MALDA – APAŠTALAVIMO BŪDAS / 16 eilinis sekmadienis (B)	6
GODUMO AISTRA / 17 eilinis sekmadienis (B)	6
NEVAISINGOS ŠAKELĖS LIKIMAS / 18 eilinis sekmadienis (B)	7

Dokumentai

Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacija	
HOMILETIKOS VADOVAS	9

Bažnyčia Lietuvoje

Naujuoju Kauno arkivyskupu paskirtas vysk. L. Virbalas SJ	27
Paskirtojo Kauno arkivyskupo Lionino Virbalo kreipimasis	28
Pristatyta popiežiaus Pranciškaus enciklika <i>Laudato si'</i> apie rūpinimąsi mūsų bendrais namais	29
Kauno arkivyskupijos kunigų nuolatinio ugdymo konferencija	30
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas	31
Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas	32
Sekminės Vilniaus Kalvarijose	33

Bažnyčia pasaulyje

Pristatyta enciklika <i>Laudato si'</i> („Būk pagarbintas“) apie rūpinimąsi mūsų bendrais namais	38
--	----

Popiežius Pranciškus

Išsaugoti sandorą

2015 m. balandžio 22 d.

Ankstesnėje katechezėje šeimos tema apmaščiau pirmąjį pasakojimą apie žmogaus sukūrimą iš Pradžios knygos pirmojo skyriaus, kur rašoma: „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos“ (*Pr* 1, 27).

Šiandien norėčiau užbaigti šį mąstymą antruoju pasakojimu, kurį randame antrajame skyriuje. Čia skaitome, kad Viešpats, sukūręs dangų ir žemę, „padarė žmogų iš žemės dulkių ir įkvėpė jam į nosį gyvybės alsavimą. Taip žmogus tapo gyva būtybe“ (*Pr* 2, 7). Tai yra kūrimo viršūnė. Tačiau kažko dar trūksta: tada Dievas įkurdina žmogų gražiausiame sode, kad jis jį dirbtų ir prižiūrėtų (*plg. Pr* 2, 15).

Šventoji Dvasia, įkvėpusi visą Bibliją, trumpam iškelia vyro, kuris yra vienas, vaizdą – kažko trūksta: jis yra be moters. Šventoji Dvasia leidžia numanyti Dievo mintis, net jo jausmus, kai jis žvelgia į Adomą ir stebi jį vienišą sode. Jis laisvas, jis yra viešpats, bet vienas. Ir Dievas mato, kad tai „negera“: stinga bendrystės, jis stokoja bendrystės, jam trūksta pilnatvės. „Negera“, – sako Dievas ir priduria: „Padarysiu jam tinkamą bendrininką“ (*Pr* 2, 18).

Dievas žmogui atveda visus gyvūnus; žmogus kiekvieną jų pavadina vardu – ir tai yra dar vienas žmogaus viešpatavimo kūrinijai įvaizdis, – tačiau jis neranda nė vieno gyvūno, panašaus į save. Žmogus ir toliau lieka vienas. Galiausiai, kai Dievas jam pristato moterį, žmogus entuziastingai pripažįsta, kad šis kūrinys, tik ji, yra jo dalis: „kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno“ (*Pr* 2, 23). Galiausiai čia yra atspindys, abipusiškumas. Štai pavyzdys, leidžiantis mums tai suprasti – norint ištiesti kitam ranką, reikia, kad kitas būtų priešais: jei žmogus ištiesia ranką, bet nėra kas ją paspaustų, tuomet ranka lieka ištiesta, nėra tarpusavio sąveikos. Taip buvo ir su žmogumi. Jam kažko trūko, kad pasiektų pilnatvę; jam trūko abipusiškumo. Moteris nėra vyro „kopija“; ji kyla tiesiogiai iš kūrybinio Dievo akto. „Šonkaulio“ įvaizdis jokiū būdu nereiškia žemesnio rango ar pavaldumo, bet priešingai, rodo, kad vyras ir moteris yra iš tos pačios substancijos, vienas kitą papildė ir kad turi tą abipusiškumą. Ir dar faktas – tame pačiame palyginime – Dievas formuoja moterį vyrui miegant, o tai reiškia, kad ji ne vyro, bet Dievo kūrinys. Tai taip pat siūlo kitą mintį:

siekdamas surasti moterį – galėtume sakyti, rasti meilę moteryje, – vyras pirmiausia turi apie ją svajoti, o tada ją rasti.

Dievo pasitikėjimas vyru ir moterimi, kuriems jis patikėjo žemę, yra didžiadvasiškas, tiesioginis ir visiškas. Jis jais pasitiki. Tačiau tuomet velnias į jų mintis įteigia įtarumo, netikėjimo, nepasitikėjimo. Galiausiai išreikšiamas neklusnumas tam įsakymui, kuris juos saugo. Jie pasiduoda visagalybės karštligei, viską suteršiančiai ir suardančiai harmonijai. Ir mes taip pat ją jaučiame savo viduje, visi ją dažnai jaučia.

Nuodėmė sukelia nepasitikėjimą vienas kitu ir susiskaldymą tarp vyro ir moters. Jų santykis bus pažeistas įvairiausiomis piktnaudžiavimo, pajungimo, klaidinančio gundymo, žeminančio dominavimo formomis, net dramatiškiausiomis ir smurtingiausiomis. Istorijoje yra jų paliktos žymės. Pavyzdžiui, patriarchato kultūrų negatyvieji kraštutinumai. Pagalvokime apie daugybę vyrų dominavimo formų, kai moteris būdavo laikoma antrarūše. Pamažtykime apie moters kūno eksploatavimą ir komercializavimą šiuolaikinėje medijų kultūroje. Taip pat prisiminkime pastaruosiu metu mūsų kultūroje plintančią nepasitikėjimo, skepticizmo ir net priešiško epidemiją – pradedant nuo suprantamo moterų įtarumo, – vyro ir moters sandoros atžvilgiu, sandoros, kuri tuo pat metu laiduotų bendrystės artumą ir išsaugotų skirtingumo orumą.

Jeigu neprasiverš simpatija šiai sandorai, kuri gali apsaugoti naująsias kartas nuo nepasitikėjimo ir abejingumo, vaikai į pasaulį ateis būdami nuo pat motinos iščių vis labiau atsieti nuo šios sandoros. Stabilios ir vaisingos vyro ir moters sandoros socialinis nuvertinimas iš tikro reiškia praradimą visiems. Turime grąžinti santuokai ir šeimai garbę! Biblijoje gražiai sakoma: vyras suranda moterį, jie susitinka, ir vyras kažką turi palikti, kad visiškai ją rastų. Štai kodėl vyras paliks savo tėvą ir motiną ir eis pas ją. Tai yra gražu! Tai reiškia leisti eiti nauju keliu. Vyras yra visiškai skirtas moteriai ir moteris yra visiškai skirta vyrui.

Mums, tikintiesiems, šiandienos situacija atveria reiklų ir pagaulų pašaukimą išsaugoti šią vyro ir moters sandorą, nors jie abu yra nusidėjėliai, sužeisti, patiria sumaištį ir pažeminimą, nepasitikėjimą ir netikrumą. Tas pats pasakojimas apie kūrimą ir nuodėmę baigiamas ypač gražiu įvaizdžiu: „Viešpats Dievas padarė drabužius iš kailių žmogui bei jo žmonai ir juos apdengė“ (*Pr* 3, 21). Tai yra švelnios meilės nusidėjėlių porai įvaizdis, ir mus apima nuostaba: toks yra Dievo švelnumas vyrui ir moteriai! Tai tėviško rūpinimosi žmonių pora įvaizdis. Pats Dievas rūpinasi ir saugo savo šedevrą.

Kūrinijos šedevras

2015 m. balandžio 29 d.

Apmastę pirminį Dievo planą vyrui ir moteriai kaip porai, apžvelgę du pasakojimus iš Pradžios knygos, dabar kreipiamės tiesiogiai į Jėzų.

Evangelistas Jonas savo Evangelijos pradžioje pasakoja Kanos vestuvių epizodą, kur dalyvavo Mergelė Marija su Jėzumi ir pirmaisiais mokiniais (plg. *Jn* 2, 1–11). Jėzus ne tik dalyvavo tose vestuvėse, bet ir „išgelbėjo šventę“, padarydamas vyno stebuklą! Taigi pirmąjį iš stebuklingų ženklų, kuriais jis apreiškė savo šlovę, Jėzus įvykdė sutuoktinių aplinkoje, ir tai buvo jo didelio palankumo naujamai šeimai gestas, paskatinantis motiniško Marijos rūpinimosi. Tai primena mums Pradžios knygą, kai Dievas užbaigia kūrimo darbą, sukurdamas savo šedevrą – vyrą ir moterį. O čia Jėzus pradeda savo stebuklus per šį šedevrą – per vyrą ir moterį – vestuvių pokylyje. Tuo Jėzus mus moko, kad visuomenės šedevras yra šeima: vyras ir moteris, kurie myli vienas kitą! Tai yra šedevras!

Nuo Kanos vestuvių daug dalykų pasikeitė, tačiau tas Kristus „ženklas“ perduoda visada galiojančią žinią.

Šiandien atrodo nelengva kalbėti apie santuoką kaip šventę, atsinaujinančią laiko tėkmėje įvairiais sutuoktinių gyvenimo laikotarpiais. Tiesa ta, kad tolydžio vis mažiau žmonių tuokiasi; tai yra faktas: jauni žmonės nenori tuoktis. Taip pat daugelyje šalių daugėja skyrybų, o vaikų mažėja. Dėl sunkumų išlikti kartu – tiek kaip porai, tiek kaip šeimai – vis dažniau ir vis greičiau šie ryšiai sutraukomi, o vaikams pirmiems tenka patirti to padarinius. Pamažytume, kad skyrybų pirmosios, svarbiausios, labiausiai kenčiančios aukos yra vaikai. Jei nuo mažų dienų patirtum, kad santuoka yra „laikinas“ ryšys, savaime taip ir būtų. Iš tikrųjų daug jaunų žmonių linę išsižadėti neišardomos sąjungos ir išliekančios šeimos plano. Manau, kad turime labai rimtai apmąstyti, kodėl tiek daug jaunimo „neturi noro“ tuoktis. Tai yra ta laikinumo kultūra... Viskas yra laikina, atrodo, kad nieko nėra galutinio.

Tai, kad jauni žmonės nenori tuoktis, šiandien yra vienas iš susirūpinimą keliančių dalykų. Kodėl jie nesituokia? Kodėl dažnai renkasi bendrą gyvenimą ir labai dažnai „ribotą atsakomybę“? Kodėl daugelio – net tarp pakrikštytųjų – pasitikėjimas santuoka ir šeima silpnas? Svarbu pasistengti tai suprasti, jei norime, kad jauni žmonės rastų teisingą kelią. Kodėl jie nepasitiki šeima?

Sunkumai yra ne tik ekonominiai, nors šie iš tikrųjų svarbūs. Daugelis mano, kad pastaraisiais dešimtmečiais įvykę pokyčiai atsirado dėl moterų emancipacijos. Tačiau net ir šis argumentas yra negaliojantis, jis apgaulingas, jis nėra teisingas! Vyriskasis mačizmas visuomet siekia dominuoti moters atžvilgiu. Mes atrodome apgailėtinais kaip Adomas, kai Dievas jo paklausė: „Kodėl tu valgei medžio vaisių?“, o jis atsakė: „Moteris man davė.“ Moteris kalta. Vargšė moteris! Privalome ginti moteris! Iš tikrųjų beveik visi vyrai ir moterys norėtų stabilaus emocinio saugumo, tvirtos santuokos ir laimingos šeimos. Šeima yra tarp labiausiai jaunimo vertinamų dalykų; tačiau, bijodami suklysti, daugelis nenori net svarstyti apie tai. Kad ir būdami krikščionys, jie negalvoja apie sakramentinę santuoką, vienintelės ir neatšaukiamos sandoros ženklą, tampantį tikėjimo liudijimu. Galbūt baimė suklysti yra didžiausia kliūtis priimti Kristaus žodį, kuris žada malonę santuokinei sąjungai ir šeimai.

Iškalbingiausias krikščioniškos santuokos palaiminimo liudijimas yra gražus krikščionių sutuoktinių ir šeimos gyvenimas. Nėra geresnio būdo norint perteikti sakramento grožį! Dievo pašventinta santuoka išsaugoja vyro ir moters ryšį, kurį Dievas palaimina nuo pat pasaulio sukūrimo; tai yra ramybės ir gerumo šaltinis visam santuokiniam ir šeiminiam gyvenimui. Pavyzdžiui, pirmaisiais krikščionybės amžiais vyro ir moters ryšio didis orumas įveikė tuomet laikytus normaliais piktnaudžiavimus, būtent vyrų teisę atstumti žmonas, net apgaulingu pretekstu ar siekiant pažeminti. Šeimos Evangelija, Evangelija, skelbianti šį sakramentą, nugalėjo įprastinę atmetimo kultūrą.

Krikščioniškoji radikalios sutuoktinių lygybės sėkla šiandien turi nešti naujų vaisių. Socialinio santuokos orumo liudijimas taps įtikinamas būtent šiuo būdu, pateikiant patrauklų liudijimą, per sutuoktinių abipusiškumą ir tarpusavio papildomumą. Todėl, būdami krikščionys, šiuo požiūriu turime tapti reiklesni. Pavyzdžiui, reikia tvirtai remti teisę gauti tolygų atlyginimą už tolygų darbą. Kodėl laikoma normalu, kad moterys turėtų uždirbti mažiau už vyrus? Ne! Jos turi tas pačias teises. Ši nelygybė yra grynas skandalas! Tuo pat metu būtina pripažinti moters motinystę ir vyro tėvystę, kaip visuomet vertingą turtą pirmiausia jų vaikų labui. Panašiai krikščionių šeimų svetingumo dorybė šiandien tampa labai svarbi, ypač skurdo, nuosmukio, šeimyninio smurto aplinkoje.

Brangūs broliai ir seserys, nebijokime pasikviesti Jėzaus į savo vestuvių pokylį, pasikviesti į savo namus, kad jis galėtų būti su mumis ir saugotų šeimą. Taip pat nebijokime pasikviesti Motinos Marijos! Kai krikščionys tuokiasi

„Viešpatyje“, jie perkeičiami į veiksmingą Dievo meilės ženklą. Krikščionys tuokiasi ne tik sau: jie tuokiasi Viešpatyje visos bendruomenės labui, visuomenės labui.

Kitoje katechezėje taip pat kalbėsiu apie gražų krikščioniškosios santuokos pašaukimą.

Santuokos kilnumas

2015 m. gegužės 6 d.

Tęsdami šeimos katechezes šiandien tiesiogiai kalbame apie *krikščioniškosios santuokos grožį*. Tai nėra vien ceremonija su gėlėmis, vestuviniiais drabužiais, fotografijomis... bažnyčioje. Krikščioniškoji santuoka yra sakramentas, kuris įvyksta *Bažnyčioje* ir kuris tuo pat metu *kuria* Bažnyčią, nes bendruomenėje atsiranda nauja šeima.

Būtent tai apaštalas Paulius sako savo garsiu teiginiu: „Šita paslaptis yra didelė, – aš tai sakau, žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią“ (Ef 5, 32). Paulius, įkvėptas Šventosios Dvasios, sako, kad sutuoktinių meilė yra Kristaus ir jo Bažnyčios meilės atvaizdas. Neįsivaizduojamas kilnumas! Tačiau tai iš tikrųjų įrašyta į kūrybinį Dievo planą, ir dėl Kristaus malonės daugybė krikščionių porų nepaisant jų ribotumo ir nuodėmių, jį įgyvendino!

Šventasis Paulius kalbėdamas apie naują gyvenimą Kristuje sako, jog krikščionys – visi – yra pašaukti mylėti vienas kitą, kaip Kristus juos pamilo, tai yra „paklusdami vieni kitiems“ (Ef 5, 21), vadinasi, tarnaudami vieni kitiems. Čia jis pateikia analogiją tarp vyro – žmonos ir Kristaus – Bažnyčios. Aišku, ši analogija yra netobula, bet mes ją turime priimti dvasine prasme, ji yra labai iškili ir revoliucinga, o sykiu paprasta, pasiekiamą kiekvienam vyrui ir moteriai, kurie patiki save Dievo malonei.

Apaštalas Paulius sako, kad vyrai turi mylėti savo žmonas „tarytum savuosius kūnus“ (Ef 5, 28); mylėti jas kaip Kristus, kuris „mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save“ (Ef 5, 25). Ar jūs, vyrai, kurie dalyvaujate čia, suprantate tai? Mylėti savo žmonas, kaip Kristus myli Bažnyčią? Tai ne juokai, čia rimti dalykai. Šio radikalaus, iš vyro reikalaujamo atsidavimo, siekiant moters meilės ir orumo, sekant Kristaus pavyzdžiu, poveikis turėjo būti didžiulis visai krikščionių bendruomenei.

Šios evangelinės naujovės sėkla, iš naujo įtvirtinanti pirminį atsidavimo ir pagarbos abipusiškumą, lėtai brendo istorijoje, tačiau galiausiai įsivyravo.

Santuokos sakramentas yra didis tikėjimo ir meilės aktas: jis liudija drąsą tikėti kūrybinio Dievo akto grožiu ir gyventi ta meile, kuri nuolat ragina mus pranokti save ir savo šeimą. Krikščioniškasis pašaukimas mylėti besąlygiškai ir be ribų dėl Kristaus malonės yra ir santuoką sudarančio laisvo sutikimo pamatas.

Pati Bažnyčia yra visiškai įsitraukusi į kiekvienos krikščioniškosios santuokos istoriją; ją ugdo jos pasisekimai, ji kenčia dėl jos nesėkmių. Tačiau su visu rimtumu turime savęs paklausti: ar mes, tikintieji ir ganytojai, iki galo priimame šį nesuardomą ryšį, siejantį Kristaus ir Bažnyčios istoriją su santuokos ir žmonijos šeimos istorija? Ar iš tikrųjų esame pasiryžę imtis šios atsakomybės, tai yra priimti, kad kiekviena santuoka eina Kristaus meilės Bažnyčiai keliu? Tai didinga!

Šio kūrinijos slėpinio gelmėje, pripažįstant ir atkuriant jo tyrumą, atsiveria dar vienas platus horizontas, ženklinantis Santuokos sakramentą. Apsisprendimas „tuoktis Viešpatyje“ taip pat turi misionierišką apimtį, kuri reiškia širdies atvirumą ir norą tarpininkauti perduodant Dievo palaiminimą ir Viešpaties malonę *visiems*. Iš tikrųjų krikščionys sutuoktiniai dalyvauja Bažnyčios misijoje *kaip sutuoktiniai*. Tai reikalauja drąsos! Todėl sveikindamas jaunavedžius sakau: „Štai drąsuoliai“, – nes reikia drąsos mylėti vienas kitą, kaip Kristus myli Bažnyčią.

Švenčiant šį sakramentą nedera nepaisyti bendros atsakomybės, siejančios šeimos gyvenimą su didžiąja Bažnyčios meilės misija. Taip Bažnyčios gyvenimas kiekvieną kartą praturtinamas santuokinės sandoros grožiu ir kiekvieną kartą nuskurdinamas, jei ji suardoma. Bažnyčiai, kuri siekia dovanoti visiems tikėjimo, vilties ir meilės dovanas, taip pat reikia drąsios sutuoktinių ištikimybės šio sakramento malonei! Dievo tautai reikia jų kasdienio tikėjimo kelionės mylint ir viliantis, su visais džiaugsmiais ir vargais, kuriuos ši kelionė apima santuokoje ir šeimoje.

Kelio kryptis nužymėta amžiams, tai yra meilės kelias; mylėti, kaip myli Dievas – amžinai. Kristus nepaliaudamas rūpinasi Bažnyčia: jis visuomet ją myli, visuomet ją saugoja kaip save patį. Kristus nesiliauja šalines visokių dėmių ir raukšlių nuo jos žmogiškojo veido. Labai jaudinantis ir gražus dalykas yra Dievo galios ir švelnumo spinduliavimas, perduodamas poros porai, šeimos šeimai. Šventasis Paulius teisus: tai iš tikrųjų „didis slėpinys“. Vyrai ir moterys yra pakankamai drąsūs nešioti šį lobį mūsų žmogiškumo „moliniuose induose“; šie vyrai ir šios moterys – tokie drąsūs – yra esminis Bažnyčios ir pasaulio išteklius! Tegul Dievas tūkstanteriškai laimina juos už tai!

PAREIGA BŪTI MISIONIERIAIS

15 eilinis sekmadienis (B)

Am 7, 12–15; Ef 1, 3–14; Mk 6, 7–13

Broliai ir seserys, šis sekmadienis Dieviškojo žodžio liturgijoje mums primena pareigą būti tikėjimo liudytojais. Jėzus, atstas Nazareto gyventojų, siunčia apaštalus į misijas pas Galilėjos gyventojus, kad galilėjiečiai atgailautų. Siųsdamas mokinius, Jėzus jiems duoda nurodymus. Ką reiškia įeiti į namus ir pasilikti juose iki išvykimo? Jėzus, liepdamas pasilikti tuose namuose, neturi mintyje paprasto viešėjimo. Mokinys, įeidamas į namus, atneša taiką, ir tuose namuose įkuriama meilės ir taikos oazė. Visi tų namų gyventojai yra broliai ir seserys, kuriais apaštalas privalo pasirūpinti. Apaštalo viešėjimas – tai kelionė iš namų į namus, kai negalima nešiti nei dviejų tunikų, nei duonos, nei krepšio, nei pinigų, tik lazda ir kurpes. Mūsų drabužių prašmatnumas, pinigų žvangesys ir kvapnūs valgiai greičiau priviliotų veidmainius, goduolius nei nusižeminusius taikos ir meilės ištroškusius žmones. Kristus vertina neturtą.

Taip ir mūsų gyvenimas yra laikinieji mūsų namai, iš kurių negalime savavališkai pasitraukti, t. y. atimti sau gyvybę. Privalome nusimesti tą dabartinio šimtmečio tuniką, idant galėtume laisvai, nesuvaržyti skelbti Dievo žodį. Neprisirišti prie pinigų, kad šie nesugadintų mūsų širdies. Tačiau jei namai mūsų nepriima, t. y. nenori priimti Dievo žodžio, tiems namams mes esame svetimi. Jų dulkių nuo savo sandalų nusikratymas liudys, jog broliškumas ne vien giminyste grindžiamas, bet ir abipusiais taikos bei meilės santykiais. Tuose namuose nėra taikos ir meilės, juose negyvena Dievo taikos dvasia, todėl tų namų nesantaikos dulkės, lyg koks užkratas, infekcija, neturi prilipti prie mūsų batų ir mūsų persekioti. Jėzus siunčia mokinius po du, norėdamas, kad šie išsaugotų savo bendrystę, savąją bendruomenę.

Mes, tikintys į Kristų, po 2000 krikščionybės metų sudarome apytiksliai 27 proc. planetos gyventojų. Tad XXI amžiuje lieka 73 proc. gyventojų, kuriuos turi pasiekti Kristaus Evangelija. Mums darosi aišku, jog mes, krikščionys, privalome būti nusiteikę misijoms. Šeimų tėvai yra misionieriai savo vaikams, mokytojai – mokiniams, gydytojai – ligoniams, socialiniai savanoriai – tiems, kuriais rūpinasi, klebonai ir vikarai – savo parapijos tikintiesiems. Vienintelio, ko negalime daryti, tai stovėti susikryžiaavę rankas ant krūtinės ir nieko neveikti.

Beveik kiekvienas žurnalas ir laikraštis spausdina dienos, savaitės, mėnesio ar net metų horoskopus todėl, kad žmogus vienaip ar kitaip trokšta sužinoti ateitį, kas jo laukia

rytoj... Tad atsiranda daug burtininkų, būrėjų, pranašų, kurie ištuština lengvatikių kišenes ir papildoma savas bankų sąskaitas. Kyla klausimas, kas yra tikras pranašas, kas yra pranašystė? Atsakymą duoda šios sekmadienio liturgijos Šventojo Rašto skaitiniai. Visų pirma pranašas – tai ne specialybė, kurios išmokstama. Pranašas Amosas aiškiai sako: „Ne pranašas aš, nei pranašo mokinytis, o pie-muo ir sikomoro vaisių nokintojas. Bet Viešpats mane paėmė nuo bandos ir įsakė: *Eik ir pranašauk mano tautai Izraeliui.*“ Taigi pranašas Amosas nei astrologas, nei ekstrasensas, bet tas, kurį Dievas pasirinko. Ir Amosas skelbia ne savo sugalvotas pranašystes, bet tai, ką jam Dievas liepė skelbti. Atidžiai paanalizavę Izraelio pranašų, pavyzdžiui, Ozėjo, Izaijo ir Jeremijo, veiklą, pamatysime, jog tikrasis pranašas pranašauja ir savo elgesiu.

Evangelija aprašo, kaip Jėzus siunčia naujuosius pranašus – savo mokinius. Jėzus siunčia juos ne tik Dievo žodžio skelbti, bet ir savo elgesiu būti pranašais. Jėzus jiems uždraudžia pasiimti maisto, drabužių ir pinigų: nori juos įtikinti, jog Dievo misija remiasi ne žmonių sugalvotais strategijos ir apsirūpinimo būdais, o iš Dievo plaukiančiu neturtu. Pranašo gyvenimas privalo atitikti Dievo valią. Pranašas, išgirdęs Dievo paliepimą, privalo būti pasiruošęs viską mesti ir eiti ten, kur yra siunčiamas. Kas pasitiki Dievu, tam nieko netrūksta. Norėdamas tuo įsitikinti, apaštalas Petras sakė Jėzui: „*Štai mes viską palikome ir sekėme paskui tave.*“ Jėzus tarė: *Iš tiesų sakau jums: nėra nė vieno, kuris dėl manęs ir dėl Evangelijos paliktų namus ar brolius, ar seseris, ar motiną, ar tėvą, ar vaikus, ar laukus ir kuris jau dabar, šiuo metu, negautų šimteriopai namų, brolių, seserų, motinų, vaikų ir laukų (kartu su persekiojimais) ir būsimojame pasaulyje – amžinojo gyvenimo“ (Mk 10, 28–30).*

Kad apaštalu liudijimas būtų patikimas, jie siunčiami po du, pagal tuometinės teisės reikalavimus. Tai mums priminimas, jog mes visi turime skelbti Evangeliją, o ne pavieniui vienuoliai ir kunigai. Kaip vyras ir moteris yra viena šeima, kad kartu augintų ir auklėtų vaikus. Tikras pranašas kalba ne apie ateities dalykus tuščiam klausytojų smalsumui patenkinti. Jis kalba tam, kad mes savo gyvenime suderintume savo elgesį su Dievo valia. Pranašas yra lyg aliarmo signalas, pavojaus sirena, kuri nepatinka gyventojų ausims, bet yra labai naudinga tiems, kurie miega ir negirdi besiartinančio pavojaus. Pranašas parodo klystantiems išsigelbėjimo kelią. Ir šiandien tarp mūsų yra pranašų. Vienas iš jų šventasis Angelo Roncalli, popiežius Jonas XXIII, nuolankiai ieškojęs naujo ryšio tarp XX amžiaus ir Evangelijos, tarp tiesos ir meilės. Jis drąsiai sušaukė Vatikano II Susirinkimą, tikrai buvo drąsus pranašas daugeliui geros valios žmonių.

MALDA – APAŠTALAVIMO BŪDAS

16 eilinis sekmadienis (B)

Jer 23, 1–6; Ef 2, 13–18; Mk 6, 30–34

Šio sekmadienio Evangelija yra praėjusio sekmadienio Evangelijos tęsinys. Praėjusį sekmadienį girdėjome, kaip Jėzus išsiuntė apaštalus po du į miestelius ir kaimus skelbti jo mokslo, o šio sekmadienio Evangelija pasakoja apie apaštalų sugrįžimą. Sugrįžę apaštalai Jėzui apsakė viską, ką buvo nuveikę ir ko mokę. Jėzus, matydamas jų džiaugsmą misijos sėkme ir kartu didelį nuovargį, tarė: „Eikite sau vieni į negyvenamą vietą ir truputį pailsėkite.“ Todėl apaštalai kartu su Jėzumi išplaukė valtimi į nuošalią vietą. Tačiau žmonės vieni nuo kitų susižinojo, kur apaštalai keliauja, ir vėl su-bėgo pas juos. Kristus matė, jog žmonėms reikia gerų dvasios vadovų. Todėl kartą jis tarė: „Pjūtis didelė, o darbininkų mažai. Melskite pjūties šeiminką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį“ (*Mt 9, 37–38*).

Visa krikščionybės istorija pasižymi vienu nepaprastu reiškiniu: vienuolišku atsiskyrėlišku gyvenimu. Th. Mertonas sakė: „Vienuolynas yra mokykla, kurioje iš Dievo išmokstame būti laimingi.“ O šv. Pranciškus Salezas žmones, kurie jaučia pašaukimą į vienuoliškąjį gyvenimą, bet nedrįsta juo eiti, drąsindavo: „Vienuolynai yra įsteigti ne rinkti tobulus žmones, o tuos, kurie ryžtasi tobulybės siekti.“ Tačiau Jėzus troško, jog ne tik kunigai ir vienuoliai būtų misionieriai – apašta-

lai, bet visi krikščionys. Kad per savo gerumą ir meilę atverstų ir patrauktų prie Bažnyčios daug žmonių. Apaštalavimas ir misionierystė suprantama ne tik kaip Evangelijos skelbimas žodžiais, bet ir gerais krikščioniško gyvenimo pavyzdžiais. Geras pavyzdys kur kas greičiau ir įtakingiau patraukia už žodžius.

Jėzus daug kartų pasitraukdavo į dykumą susikaup-ti, pasimelsti ir pailsėti. Malda yra labai didelis apaštalo ir misionieriaus pagalbininkas ir net apaštalavimo būdas. Dažnai per televiziją, radiją ir laikraščius sužinojus apie įvykdytus žiaurios nusikaltimus, mūsų širdis ima neramiai plakti, kyla pyktis ir keršto jausmas nusikaltėliams. Tuomet, užuot piktinusis, geriau pasimelsti už tuos suklydusius žmones, ypač kad tarp jų tiek daug jaunimo, mūsų sūnų ir dukterų. Gal spaudoje neperskaitysime apie jų atsivertimą, bet žinokime, malda niekada veltui nenuveina. „Mūsų pareiga mylėti gerus ir blogus nereiškia, kad mes pri-tariame blogiui ir jį prilyginame gėriui; tai tereiškia, jog privalome dirbuotis, kad gerieji pasilikytų tokie ir kad blogieji mestų savo nuodėmingą gyvenimą“ (G. J. Franceschi).

Šiandien mes prisiminėme gerų pavyzdžių įtaką, maldos galingumą, apaštalavimo pareigą ir būtinumą kiekvienam krikščioniui pailsėti, atsitraukti nuo kasdienybės rūpesčių ir susirasti sau atskirą, lyg tyruose vietą, kurioje ne tik pailsėtume fiziškai, bet ir dvasiškai.

GODUMO AISTRA

17 eilinis sekmadienis (B)

2 Kar 4, 42–44; Ef 4, 1–6; Jn 6, 1–15

Daug įvairių gėrybių reikia žmogui, kad jis galėtų išlaikyti savo gyvybę žemėje ir ją puoselėtų: reikia ne tik duonos, pastogės, drabužio, bet ir daugelio kitų dalykų, kurie suteikia jam malonumo, lavina dvasią ir didina jėgas. Bet tos gėrybės neatsiranda pačios savaime, todėl žmonės yra priversti sunkiai dirbti. Dievas pirmiesiems tėvams sakė: „Savo veido prakaite tu valgysi duoną“ (*Pr 3, 19*). Darbas žmogų vargina, teikia jam skausmo, kurio žmogus vengia visomis savo jėgomis. Todėl žmogus nemėgsta ir darbo, iš kurio tas skausmas plaukia. Žmogų nuolat veikia du prieštaravimai: vienas – turėti apščiai reikalingų gėrybių ir antras – turėti jų be skausmo, be nuovargio, be darbo.

Tuos du troškimus sujungia ir sutaiko pinigai, nes jie, viena vertus, suteikia žmogui tai, ko reikia jo gyvenimui, kita vertus, vaduoja jį iš sunkaus darbo ir vargo. Juk, kas turi daug pinigų, tam nereikia sunkiai dirbti ir vargti. Štai kodėl žmonės nieko taip netrokšta, kaip pinigų, manydami, kad tai ir yra žmogaus laimė, tobulybė ir galybė. Todėl neretai žmogų užvaldo godumo aistra. Ji gali apimti ne tik turtingus, bet ir vargšus. Iš godumo randasi aibės nuodėmių.

Godusis skriaudžia savo artimą. Godumas jam neleidžia sušelpiti pavargėlio, o tai sunki nuodėmė artimo meilei, nusikaltimas dosnumui. Godusis, godumo apakintas, nemato jam dirbančių darbininkų teisių į žmogaus orumo nežeminantį atlyginimą. Neretai godus darbdavys tiesiog mindžioja žmonių teises ir griaua jų gyvenimą. Lygiai taip ir darbininkas, godumo apimtas, sukčiauja, vagia, dirba nekokybiškai.

Godusis skriaudžia pats save, nes godumas padaro žmogų negailestingą, iškreipia jo dvasią.

Per godumą žmonės išduoda valstybės paslaptis, karų ir kariuomenių planus, išstatydami į pavojų tūkstančius savo brolių, išsižada tikėjimo už pelningas vietas, išduoda savo brolius, ypač tikėjimo ar tautos persekiojimo metu.

Godumas priveda prie suktybės. Negalėdami praturtėti teisėtai, žmonės ima sukčiauti: padirbinėja pinigus ir prekes, klastoja dokumentus, paperka atsakingus asmenis, griaua kitų gerovę.

Godusis griebiasi apgaulės. Kad įsigytų naujo turto, melagingai prisiekia. Teismuose galima sutikti minias liudininkų, kurie neteisingai liudija už pinigus.

Jeigu godusis yra pasiruošęs parduoti savo sąžinę ir savo sielą, tad sunku įsivaizduoti, kas dedasi jo viduje, kai jo turtams gresia pavojus arba kai jis juos praranda. Nemažai yra atsitikimų, kad turtuolis, paradęs savo gėrybes, puola į depresiją ir nusižudo.

Godumas išprovokuoja prievartą: arba plėšiamos svetimos gėrybes, arba, jeigu godusis yra įmonės savinin-

kas, sustabdo darbus, kad darbininkai, bado verčiami, priimtų tik jam vienam naudingus pasiūlymus.

Godusis panašus į akmeninę statulą. Jo akivaizdoje gali vykti skaudžiausios tragedijos, lietus kraujas, žmonės dejuoti ir mirti, tačiau jis nesujudės, neišties nelaimingiesiems pagalbos rankos. Šalta yra širdis, mylinti šaltą auksą.

Broliai ir seserys Kristuje, šio sekmadienio Evangelija mums primena kitoje vietoje Kristaus pasakytą pamokslą apie gailestingumą ir skatina rūpintis kitais darant gailestingumo darbus, kuriuos Dievas priims kaip jam pačiam daromus: „Nes aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote... Iš tikrųjų sakau jums, kiek kartų jūs tai padarėte vienam iš šitų mano mažiausiųjų brolių, man padarėte.“ Bažnyčia mums labai aiškiai nusakoma, kokie gailestingumo darbai yra darytini, septyni labdarybės darbai kūnui: alkaną pamaitinti, trokštantį pagirdyti, nuogą apdengti, pakeleivį į namus priimti, kalinį sušelpiti, ligonį lankyti, numirėlį palaidoti.

Tie artimo meilės darbai yra labai vertingi Viešpaties akyse. Šv. Leonas yra pasakęs: „Kiekvienas artimo meilės darbas turi reikšmę Dievo akyse, ir joks gailestingumo parodymas nelieka be vaisiaus.“

NEVAISINGOS ŠAKELĖS LIKIMAS

18 eilinis sekmadienis (B)

Iš 16, 2–4. 12–15; Ef 4, 17. 20–24; Jn 6, 24–35

Remiantis šio sekmadienio Evangelija, būtų galima paklausti, kiek yra žmonių, ieškančių Jėzaus dėl materialinės naudos? Kristus trokšta, kad jo ieškotume ir jį sektume dėl jo paties. Ne dėl trokštamų stebuklų, ne dėl duonos padauginimo, bet dėl to, kad Kristus kuria meilės Karalystę, meilės visuomenę dabartiniame pasaulyje. Šiandieniam Vakarų pasaulio žmogui gali susidaryti įspūdis, kad jam nieko netrūksta, kad jis yra sotus. Didžiulės parduotuvės kupinos tiek vietinio, tiek egzotinio maisto. Šiandien daugelis dėl sveikatos ar estetiniais sumetimais labiau susirūpinę, ką išsirinkti valgyti. Tačiau sočiam žmogui iškyla daugybė kitokių pavojų: tai dvasingumo ir jautrumo kito žmogaus nepritekliams stoka; gerovės mirazas, kurį gali sugriauti stichinės nelaimės ar sunkios ligos. „Kur jūsų lobis, ten ir jūsų širdis“ – kokios vertybės jums gyvenime yra vertingiausios, tokios vertės jūs ir esate. Sočiam žmogui duona yra materialinės gerovės

simbolis, tačiau Kristus primena, jog žmogui reikia ir dvasinio maisto, nes žmogaus pagrindas – jo dvasinė siela. Žmogus dažniau išalksta tiesos, laisvės, teisingumo, broliškumo, meilės, vienybės, džiaugsmo, ramybės ir t. t. Štai kodėl Kristus sako, jog žmogus gyvas ne vien duona.

Dievas gyvena tarp mūsų. Kristus Eucharistijoje maitina mus. Tačiau kodėl Komunija mums būna nevaisinga? Dėl virtinės kliūčių.

Pirmiausia dėl mažų nuodėmių, kurios yra tarsi kokia dvasios žaizda. Ji neužmuša dvasios, bet padaro ją mažiau veiklią, kaip kūno žaizdos neleidžia žmogui lengvai ir sparčiai dirbti, nes verčia jį rūpintis skaudamąja vieta. Kas tad nori laimėti gausių šv. Komunijos vaisių, turi stengtis iš visos širdies vengti nors ir mažiausios nuodėmės.

Menkiausia nuodėmė ar kita kokia netobulybė, dažnai kartojama, virsta įpročiu, kuris taip pat sumenkina Komunijos veikimą sieloje. Tokių kliudančių įpročių

kiekvienas žmogus turi labai daug, pavyzdžiui, įprotis dairytis į žmones maldos laiku, žiūrėti, kas ateina ar išeina iš bažnyčios, kas kaip apsirengęs ar kaip meldžiasi; arba įprotis mintimis klajoti po visą pasaulį, po savo namus ir darbus arba, atsiklaupus ar atsisėdus melstis, snausti.

Komunija, atėjusi į tokią sielą, nors randa ją gyvą, bet negali jai suteikti pakankamai malonių. Įvairių netobulybių sluoksnis, kuriuo apdengta siela, kliudo malonei veikti, kaip kad smėliu užneštas kelias trukdo greitai važiuoti. Kad Komunija užaugintų daugiau vaisių, suteiktų daugiau malonių, reikia valdyti savo akis, ausis ir kitus pojūčius, apmarinti geidulius, pratintis budėti ir būti uoliam.

Kita priežastis, kuri mažina Komunijos vaisingumą, yra žemiški prisirišimai, reikalai ir rūpesčiai. Jau pats Išganytojas nurodė tą kliūtį, pasakodamas palyginimą apie kvietimą į vestuvių iškilnę. Į ją buvo sukvies-ta daug svečių, bet ne visi atėjo, nes vieni buvo užimti laukų darbais, kiti – namų statyba, treči – vestuvių iš-kilmėmis, tad nors girdėjo kvietimą, bet į vestuves ne-atėjo, nes jų pačių reikalai atrodė jiems daug svarbes-ni. Panašiai atsitinka ir su Komunija. Daugelis priima Komuniją lūpomis, bet dvasia ir širdimi nedalyvauja toje puotoje. Paskendę žemiškuose reikaluose, į juos yra nukreipę savo mintis ir širdį, likdami kurti Dievo malonės veikimui. Todėl, nors priima Komuniją, bet nepasiduoda jos veikimui, kaip giliai susimąstęs žmo-gus negirdi to, kuris jį kalbina.

Dar viena priežastis, kuri menkina Komunijos vaisin-gumą, yra gero pasirengimo stoka. Kas eina prie Ko-munijos iš įpratimo, paskubomis, mažai meldžiasi arba visai nesimeldžia prieš Komuniją ir po jos, tas turi di-delį dvasinį nuostolį. Jis panašus į žmogų, einantį į jūrą pasisemti vandens be jokio indo: su gryna sauja nedaug pasisemsi ir netoli benusineši neišlaistydamas.

Ir galiausiai gimtosios nuodėmės padariniai, veikian-tys žmoguje septynių didžiųjų nuodėmingų palinkimų pavidalu. Pavojingiausios ydos yra puikybė, gobšu-mas, gašlumas, rūstumas, pavydas, nesaikingumas valgant ar geriant, tingumas. Nors visi žmonės turi tuos pačius palinkimus, bet vienus jie veikia smarkiau, kitus lėčiau, priklauso nuo to, kiek žmogus yra pažen-gęs dvasiniame gyvenime.

Paklauskime dabar savęs, kuri iš šių priežasčių men-kina mūsų Komunijos vaisingumą. Dažnai priimame Komuniją, bet mūsų gyvenime nematyti tų gerų dar-bų, kurių esame turtingi, priimame dangišką maistą, bet tas maistas tiek mums padeda, kiek kamieno syvai, kuriuos traukia į save nevaisinga šakelė. Ji tais syvais išsilaiko žalia, bet vaisių neneša. Liūdnas yra nevaisin-gos šakelės likimas, ji paprastai būna kertama ir meta-ma į ugnį. Panašus likimas laukia ir tų, kurie eina prie Komunijos nevaisingos šakelės pavyzdžiu. Melskime Viešpatį ir uoliai stenkimės, kad Komunija vestų mus ne į pražūtį, bet į išganymą.

Parengė mons. Artūras Jagelavičius

Nauji leidiniai

Lacrima. Mergelės žiedas. Meditacijos Rožinio Karalienei. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2015. – 136 p.

Vienos žymiausių lietuvių religinės poezijos kūrėjų ses. Marijos Katiliūtės-Lacrimos poetinės Rožinio slėpinių meditacijos. Knygą sudaro penki pilni – keturių dalių – Rožinio vainikai.

Lionginas Virbalas SJ. Šventoji Žemė. Kelionės vadovas. – Vilnius: Aidai, 2015. – 272 p.: iliustr.

Šventosios Žemės lankytoją užgriūva tūkstantmečių paveldas ir neįtikėtinais sudėtinga dabartis. Kaip suvaldyti tą įspūdžių ir infor-macijos srautą? Kaip išsaugoti tai, kas sužinota ir patirta? Geras kelionės vadovas padeda pasirengti kelionei, lydi jos metu, padeda atgaivinti atsiminimus grįžus. Vysk. Lionginas Virbalas SJ Šventąją Žemę yra apkeliavęs ne vieną kartą. Todėl šis vadovas jungia ir asmeninę patirtį, ir istorines žinias, ir praktinius patarimus. Tai krikščionio žvilgsnis, pastebintis ir kitų religijų tradicijas, aprėpiantis praeitį ir dabartį. Maža to, aiškus pasakojimas, gausios iliustracijos, žodynėliai, vietų rodyklė leis po šventąsias vietas keliauti bent mintimis ir tiems, kurie negali to dabar padaryti fiziškai.

Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacija

HOMILETIKOS VADOVAS

Prot. Nr. 531/14

DEKRETAS

Labai reikšminga, kad apaštališkajame paraginime *Evangelii gaudium* popiežius Pranciškus panoro gana daug dėmesio skirti *homilijos* temai. Teigiamus ir neigiamus aspektus šiuo atžvilgiu jau buvo išreiškę į Sinodą susirinkę vyskupai, o gairės pateiktos Benedikto XVI apaštališkuosiuose paraginimuose *Verbum Domini* ir *Sacramentum caritatis*.

Šis dviejų dalių *Homiletikos vadovas* buvo parengtas atsižvelgiant į tai, taip pat priešais akis turint Konstitucijos apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium* bei vėlesnio Magisteriumo nuostatus ir *Ordo lectionum Missae* bei *Institutio generalis Missalis Romani* išangas.

Pirmojoje dalyje „Homilija ir jos liturginė aplinka“ aptariama homilijos prigimtis, paskirtis bei savitas kontekstas, taip pat kai kurie ją nusakantys aspektai, kaip antai ją sakyti turintis iššventintasis tarnautojas, jos sąsaja su Dievo žodžiu, tolimasis ir artimasis rengimasis jai, jos adresatai.

Antrojoje dalyje *Ars praedicandi* pateikiami metodo bei turinio dalykai, su kuriais turi būti susipažinęs ir jų paisyti homilijai rengdamasis ir ją sakydamas pamokslininkas. Kaip gairės ir glaustai siūlomi pagrindiniai momentai, padedantys suprasti sekmadienių bei švenčių Mišių ciklo, pradedant nuo liturginių metų šerdies (Šventasis tridienis ir Velykų laikas, gavėnia, adventas, Kalėdos ir eilinis laikas), taip pat šokiadienių, jungtųjų ir laidotuvių Mišių skaitinius. Šiuose pavyzdžiuose praktiškai taikomi *Vadovo* pirmojoje dalyje išdėstyti kriterijai – Senojo ir Naujojo Testamentų tipologija, Evangelijos ištraukos svarba, skaitinių tvarka, Žodžio liturgijos ir Eucharistijos liturgijos, Biblijos žinios ir liturginių tekstų, šventimo ir gyvenimo, Dievo klausymosi ir konkretaus susirinkimo ryšys.

Pagrindinį tekstą lydi du priedai. Siekiant parodyti homilijos ryšį su Katalikų Bažnyčios mokymu, pirmajame priede pateikiama trejų metų ciklo sekmadienių skaitinių kai kurių teminių akcentų sąsajos su Katalikų Bažnyčios katekizmu, antrajame – sąsajos su magisterinių dokumentų apie homiliją tekstais.

Šis tekstas buvo pateiktas kiekvienam iš Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacijos tėvų ir peržiūrėtas bei patvirtintas 2014 m. vasario 7 d. ir gegužės 20 d. eilinėse sesijose. Tada *Homiletikos vadovą* peržiūrėjo ir patvirtino popiežius Pranciškus. Kongregacija džiaugiasi galėdama dokumentą paskelbti ir trokšta, kad homilija būtų „intensyvus ir laimingas Dvasios patyrimas, paguodą teikiantis susitikimas su Dievo žodžiu, nuolatinis atsinaujinimo bei augimo šaltinis“ (*Evangelii gaudium*, 135). Kiekvienas pamokslininkas, persimdamas apaštalo Pauliaus nuostata, turėtų iš naujo suvokti, kad „Dievo pripažinti esą tinkami, kad mums būtų patikėta Evangelija, mes ją ir skelbiame taip, kad patiktume ne žmonėms, bet Dievui, kuris skaito mūsų širdies gelmėje“ (1 Tes 2, 4).

Dokumento vertimo į pagrindines kalbas ėmėsi pati dikasterija, o išversti į kitas kalbas patikima atitinkamoms Vyskupų konferencijoms.

Visa, kas priešinga, negalioja.

Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacijos būstinė, 2014 m. birželio 29-oji, Šv. ap. Petro ir Pauliaus iškilmė.

Kardinolas Antonio Cañizares Llovera
Prefektas

Arkivyskupas Arthur Roche
Sekretorius

PRATARMĖ

1. Šis *Homiletikos vadovas* yra atsakas į 2008 m. Vyskupų sinodo apie Dievo žodį prašymą. Atsiliepdamas į Sinodo dalyvių pageidavimą, popiežius Benediktas XVI nurodė kompetentingai valdžiai parengti *Vadovą* apie homiliją (plg. *Verbum Domini*, 60). Jis jau buvo persiėmęs ankstesnio Sinodo tėvų susirūpinimu, kad homilijų rengimui skirtinas didesnis dėmesys (plg. *Sacramentum caritatis*, 46). Jo įpėdinis popiežius Pranciškus irgi laiko pamokslų sakymą vienu iš Bažnyčios gyvenimo prioritetų – tai akivaizdu iš jo pirmojo apaštališkojo paraginimo *Evangelium gaudium*.

Apibūdindami homiliją, Vatikano II Susirinkimo tėvai pabrėžė nepakartojamą pamokslų sakymo prigimtį šventosios liturgijos kontekste: „Pamokslų pirmiausia tebūna semiamasi iš Šventojo Rašto ir liturgijos versmių, skelbiant nuostabius Dievo darbus, atliktus vykstant išganymui, kuris yra Kristaus slėpinys, nuolat

esantis ir veikiantis, ypač per liturgines apeigas“ (*Sacrosanctum Concilium*, 35, 2). Daugelį amžių pamokslas dažnai būdavo moralinio ar dogminio pobūdžio pamokymas, sakomas per sekmadienių bei šventadienių Mišias, bet nebūtinai įtrauktas į patį šventimą. Katalikų liturginiam sąjūdžiui, kilusiam XIX a. pabaigoje, ėmus siekti sujungti tikinčiųjų asmeninį pamaldumą ir liturginį dvasingumą, radosi ir pastangų pagilinti esminį Rašto ir kulto ryšį. Šios pastangos, skatintos XX a. pirmosios pusės popiežių, subrandino Vatikano II Susirinkimo perduotą požiūrį į Bažnyčios liturgiją. Homilijos prigimtį bei paskirtį reikia suprasti vadovaujantis būtent tokia perspektyva.

2. Per pastaruosius penkiasdešimt metų remiantis Bažnyčios Magisteriumo mokymu ir kasdiene pamokslininkų patirtimi iširta daug homilijos, kaip ją suprato Susirinkimas, matmenų. Šiuo *Vadovu* siekiama pateikti homilijos tikslą, nusakyta Bažnyčios dokumentuose nuo Vatikano II Susirinkimo iki apaštališkojo paraginio *Evangelii gaudium*, ir pasiūlyti šiais šaltiniais grįstas gaires, galinčias padėti pamokslininkams tinkamai ir veiksmingai vykdyti savo užduotį. Viename iš *Vadovo* priedų nurodomi svarbiausi dokumentai, parodantys, kaip per pastaruosius penkiasdešimt metų Susirinkimo požiūris leido šaknis ir gilėjo. Bet jie taip pat liudija: norint laiduoti, kad pamokslai būtų sakomi taip, kaip numatė Susirinkimas, būtini tolesni apmąstymai.

Pratarmėje galime įvardyti keturias nekintamai svarbias temas, glaustai nusakytas Susirinkimo dokumentuose. Pirmoji, žinoma, yra Dievo žodžio vieta liturgijos šventime ir tai, ką tai reiškia homilijos paskirties atžvilgiu (plg. *Sacrosanctum Concilium*, 24; 35; 52; 56). Antra, Susirinkimas paskelbė katalikiškuosius Biblijos aiškinimo principus, kurie ypač reiškiasi liturginėje homilijoje (plg. *Dei Verbum*, 9–13; 21). Trečias aspektas susijęs su tokio Biblijos bei liturgijos supratimo padariniais, turinčiais formuoti ne tik pamokslininko požiūrį į rengimąsi homilijai, bet ir jo visą dvasinį gyvenimą (plg. *Dei Verbum*, 25; *Presbyterorum ordinis*, 4; 18). Pagaliau ketvirtas aspektas susijęs su tų, kuriems skiriami Bažnyčios pamokslai, poreikiais, jų kultūra ir aplinkybėmis, lemiančiomis homilijos pavidalą, kad ji skatintų klausytojus atversti savo egzistenciją į Evangeliją (plg. *Ad gentes*, 6). Šios glaustos, bet svarbios nuorodos kelis dešimtmečius po Susirinkimo darė įtaką katalikiškam pamokslų sakyti; šios išvalgos įgavo konkrečią išraišką bažnytinėje teisėje ir buvo gausiai išplėtos popiežių mokymo, kaip šiame *Vadove* aiškiai paliudys citatos bei antrajame priede pateikiamas svarbių dokumentų sąrašas.

3. Šiuo *Homiletikos vadovu* siekiama įsisavinti pastarųjų penkiasdešimties metų išvalgas, kritiškai jas peržvelg-

ti, padėti pamokslininkams geriau įvertinti homilijos paskirtį ir atlikti užduotį, gyvybiškai svarbią Bažnyčios gyvenimui. Pagrindinis dėmesys bus kreipiamas į sekmadienio Eucharistijos homiliją, tačiau tai, kas pasakyta, *mutatis mutandis* tinka ir pamokslui per kiekvieną sakramentinį bei liturginį šventimą. Čia pateikiami pasiūlymai neišvengiamai yra bendro pobūdžio: homilija yra tarnybos laukas, labai įvairus ir dėl susirinkimų kultūrinių skirtumų, ir dėl paskiro pamokslininko talentų bei ribotumų. Kiekvienas pamokslininkas trokšta sakyti pamokslus kuo geriau, todėl kartais pastoracijos reikalavimai bei asmeninio netinkamumo jausmas gali sukelti nusivylimą. Kai kurie žmonės dėl savo talento ir pasirengimo yra veiksmingesni viešieji kalbėtojai nei kiti. Tačiau asmeninio ribotumo šiuo atžvilgiu suvokimą vis dėlto gali sušvelninti prisiminimas, kad Mozei stigo iškalbos (*Iš* 4, 10), Jeremijas manė, jog yra per jaunas skelbti (*Jer* 1, 6), o Paulius, kaip pats prisipažino, virpėdavo iš baimės (*1 Kor* 2, 2–4). Norint būti paveikiu pamokslininku, nebūtina būti didžiu oratoriumi. Tiesa, iškalbos ar viešojo kalbėjimo menas, įskaitant tinkamą balsą ir net judesį, yra sėkmingos homilijos dėmuo. Nors šiame *Vadove* apie tai nekalbama, tai – svarbus dalykas, kuriam pamokslininkas turi skirti dėmesio. Tačiau svarbiausia, kad Dievo žodis būtų centrinė jo paties dvasinio gyvenimo dalis, kad jis gerai pažintų savo žmones, kad apmąstytų laiko įvykius, nuolatos stengtųsi lavinti savo įgūdžius, padedančius paveikiau pamokslauti, ir pirmiausia, kad, jausdamas dvasinį neturtą, kupinas tikėjimo šauktųsi Šventosios Dvasios, kuri pirmutinė daro tikinčiųjų širdis imlias dieviškiems slėpiniais. Popiežius Pranciškus taip ragina pamokslininkus: „Atnaujinkime pasitikėjimą skelbimu, grįstu įsitikinimu, kad per pamokslininką pasiekti kitus trokšta būtent Dievas ir kad jis savo galią skleidžia per žmogiškąjį žodį“ (*Evangelii gaudium*, 136).

Pirma dalis HOMILIJA IR LITURGINĖ APLINKA

I. HOMILIJA

4. Savita homilijos prigimtis taikliai išreikšta šv. Luko pasakojime apie Kristaus pamokslą Nazareto sinagogoje (plg. *Lk* 4, 16–30). Perskaitęs ištrauką iš pranašo Izaijo knygos, jis gražino ritinį patarnautojui ir prabilo: „Šiandien išsipildė ką tik jūsų girdėti Rašto žodžiai“ (*Lk* 4, 21). Skaitydami bei apmąstydami šį pasakojimą, galime pajusti nedidelėje sinagogoje tvyrojusį jaudulį: skelbti Dievo žodį šventajame susirinkime yra įvykis. Apaštališkajame paraginame *Verbum Domini* skaitome: liturgija „yra pirmutinė aplinka, kurioje Dievas krei-piasi į savo besiklausančią ir atsiliepančią tautą“ (52).

Tai – pirmutinė, nors ir ne vienintelė aplinka. Iš tikrųjų Dievas kalba mums daugeliu būdų: per mūsų gyvenimo įvykius, per asmeninį Rašto studijavimą, tylios maldos akimirkomis. Tačiau liturgija yra pirmutinė aplinka todėl, kad būtent čia klausomės Dievo žodžio kaip šventimo, kurio viršūnė yra Kristaus saviuoka amžinajam Tėvui, dalies. Katalikų Bažnyčios katekizme teigiama, kad „Eucharistija ugdo Bažnyčią“ (KBK, 1396), bet sakoma ir tai, jog Eucharistija neatsiejama nuo Dievo žodžio (plg. KBK, 1346).

Būdama neatsiejamas liturgijos dėmuo, homilija yra ne tik pamokymas, bet ir garbinimo aktas. Skaitydami Bažnyčios tėvų homilijas, aptinkame, jog daugelis iš jų savo kalbą užbaigdavo doksologija ir žodžiu „Amen“: jie suvokė, kad homilijos tikslas ne vien šventinti tautą, bet ir šlovinti Dievą. Homilija yra dėkingumo už *magnalia Dei* himnas, juo susirinkusiems pasakoma, kad išsipildė jų girdėti Rašto žodžiai ir už tai aukštinamas Dievas.

Kadangi yra liturginės prigimties, homilija taip pat turi sakramentinę reikšmę: Kristus yra ir tarp susirinkusiųjų klausytis jo žodžio, ir homiliją sakant jo tarnautojui, per kurį savo tautą dabar moko tas pats Viešpats, kadaise kalbėjęs Nazareto sinagogoje. Pasak *Verbum Domini*, Dievo žodžio „sakramentiškumą galima suprasti panašiai kaip Kristaus realų buvimą pašventintų duonos ir vyno pavidalais. Žengdami prie altoriaus ir dalyvaudami Eucharistiniame pokylyje, realiai priimame Kristaus kūną ir kraują. Dievo žodis liturginio šventimo metu skelbiamas suvokiant, kad jame yra ir į mus, idant būtų priimtas, kreipiasi pats Kristus“ (56).

5. Būtent todėl, kad yra neatsiejama Bažnyčios garbinimo dalis, homilija sakyta vyskupų, kunigų ar diakonų. Artima Dievo žodžio stalo ir altoriaus stalo sąsaja lemia, kad „homiliją sakytų pats celebruojantis kunigas“ (Bendrieji Romos mišiolų nuostatai, 66) arba bet kuriuo atveju tas, kuris yra iššventintas vadovauti ar būti prie altoriaus. Gerai parengti pasauliečių vadovai irgi gali galiojamai pamokyti ir paveikiai paraginti, tačiau tai darytina kitose aplinkose. O esminė liturginė homilijos prigimtis reikalauja, kad ją sakytų iššventintieji Bažnyčios garbinimui vadovauti (plg. *Redemptio nis sacramentum*, 161).

6. Popiežius Pranciškus atkreipia dėmesį, kad homilija yra ypatingas žanras, „nes tai yra skelbimas liturginio šventimo aplinkoje, todėl turi būti trumpa ir nepriminti konferencijos ar paskaitos“ (*Evangelii gaudium*, 138). Liturginė homilijos prigimtis atskleidžia jos savitą paskirtį. Aptariant šią paskirtį, gali būti naudinga paaiškinti, kas nėra homilija.

Tai nėra pamokslas abstrakčia tema; kitaip tariant, Mišios nėra ta vieta, kur pamokslininkas galėtų imtis klausimų, visiškai nesusijusių su liturginiu šventimu ir jo skaitiniais, ar prievartauti Bažnyčios numatytus tekstus iškraipydamas juos taip, kad jie atitiktų išankstinę idėją. Homilija nėra ir biblinės egzegezės praktikas. Dievo tauta labai trokšta gilintis į Šventąjį Raštą, todėl ganytojai turėtų suteikti galimybių bei išteklių, leidžiančių tikintiesiems geriau pažinti Dievo žodį. Tačiau sekmadienio homilija nėra vieta išsamiai biblinei egzegezei: tam nepakanka laiko, be to, daug svarbiau yra tai, kad homilijos sakytojas pašauktas skelbti, kaip Dievo žodis išsipildo čia ir dabar. Homilija taip pat nėra katechetinis pamokymas, net jei katechezė ir yra svarbus homilijos matmuo. Kaip ir biblinės egzegezės atveju, tam nėra laiko; be to, tai tebtų praktikos kalbėti per Mišias apie dalykus, realiai nesusijusius su pačiu liturginiu šventimu, variantas. Galiausiai homilijai skirtas laikas neturėtų būti eikvojamas asmeniniam pamokslininko liudijimui. Asmeninės istorijos žmonės neabejotinai gali stipriai sujaudinti, tačiau homilija turėtų būti išreiškiamas Bažnyčios tikėjimas, o ne tiesiog homilijos sakytojo asmeninė istorija. Popiežius Pranciškus įspėja, kad grynai moralistinis, indoktrinuojantis pamokslas arba pamokslas, virstantis biblinės egzegezės paskaita, susiaurina homilijoje vykstantį širdžių bendravimą, kuris turėtų būti tarytum sakramentinis, nes tikėjimas kyla iš to, kas girdima (plg. *Evangelii gaudium*, 142).

7. Sakyti, kad homilija nėra nė vienas iš šių dalykų, nereiškia, kad pamoksle nėra vietos pagrindinėms temoms, biblinei egzegezei, dogminiam pamokymui ir asmeniniam liudijimui; geroje homilijoje visa tai gali būti paveikūs *elementai*. Homilijos sakytojui pravartu gerai mokėti konkretaus šventimo tekstus susieti su aktualiais įvykiais bei klausimais, pasidalyti tam tikros Rašto ištraukos gilesnio supratimo vaisiais ir atskleisti sąsają tarp Dievo žodžio ir Bažnyčios mokymo. Kaip ir ugnis, visi šie dalykai yra geri tarnai, bet prasti šeimininkai: jei tarnauja homilijos paskirčiai, jie yra geri; jei pakeičia homiliją, – blogi. Be to, homilijos sakytojui privalu kalbėti taip, kad klausytojai galėtų pajusti jo tikėjimą Dievo galia. Tačiau jis neturėtų žinios standarto nužeminti iki savo asmeninio liudijimo lygio, baimindamasis būti apkaltintas, kad nepraktikuoja to, ką skelbia. Kadangi skelbia ne save, bet Kristų, jis nevidmainiaudamas gali nurodyti šventumo viršūnes, kurių jis, kaip ir kiekvienas kitas individas, siekia savo piligriminėje kelionėje.

8. Taip pat pabrėžtina, kad homilija turėtų atsižvelgti į konkrečios bendruomenės poreikius ir net būti jų įkvėpta. Popiežius Pranciškus iškalbingai kalba apie tai *Evangelii gaudium*:

Šventoji Dvasia, įkvėpusi evangelijas ir veikianti Dievo tautoje, įkvepia ir būdą, kaip įsiklausyti į tautos tikėjimą ir kaip skelbti per kiekvieną Eucharistiją. Tad krikščioniškasis pamokslas tautos kultūros širdyje atranda gyvojo vandens šaltinį, padedantį pamokslininkui sužinoti, ką pasakyti, ir surasti būdą tai tinkamai pasakyti. Visiems mums patinka, kai su mumis kalbama mūsų gimtąja kalba, taip ir tikėjimo srityje malonu, kai į mus prabylama „gimtosios kultūros“ kategorijomis, motinos tarpe (plg. 2 Mak 7, 21. 27), – širdis tada linksta geriau klausytis. Tokios kalbos tonacija įkvepia drąsos, ramybės, jėgų, užsidegimo (139).

9. Tad kas tada yra homilija? Atsakyti į šį klausimą padeda dvi ištraukos ir Bažnyčios liturginių knygų išančių. Iš pradžių *Bendruosiuose Romos mišiolų nuostatuose* skaitome:

Homilija yra liturgijos dalis ir griežtai rekomenduojama, nes būtina krikščioniškajam gyvenimui maitinti. Joje turėtų būti dėstomi kai kurie skaitinių iš Šventojo Rašto ar kitų tekstų iš šiokiadienio (*ordinario*) arba savų tos [liturginės] dienos Mišių (*proprio*) aspektai, atsižvelgiant į švenčiamą slėpinį ir konkrečius klausytojų poreikius (*Institutio generalis Missalis Romani*, 65).

10. *Mišių skaitinių tvarkos* išangoje šis trumpas apibrėžimas išplečiamas:

Homilija, kuria, remiantis šventuoju tekstu, per liturginius metus dėstomi tikėjimo slėpiniai ir krikščioniškojo gyvenimo normos, kaip Žodžio liturgijos dalis yra labai rekomenduojama, <...> o kai kuriais atvejais griežtai privaloma. Homilija, paprastai sakoma to, kuris vadovauja Mišių šventimui, turėtų būti tokia, kad Dievo žodžio skelbimas išvien su Eucharistijos liturgija taptų skelbimu nuostabių Dievo darbų, atliktų vykstant išganymui, kuris yra Kristaus slėpinys (plg. SC, 35, 2). Juk Kristaus velykinis slėpinys, skelbiamas skaitiniais ir homilija, sudabartinamas Mišių auka. Be to, Kristus visada yra ir veikia jo Bažnyčios skelbime.

Todėl homilija, aiškinančia ir Šventojo Rašto skelbiamus žodžius, ir kokį nors kitą liturgijos tekstą, tikinčiųjų bendruomenė visada turi būti skatinama veikliai švęsti Eucharistiją, kad tikintieji „gyventų tuo, ką priėmė tikėjimu“ (SC, 10). Šitaip gyvai aiškinant skelbiamą Dievo žodį, veiksmingesnis galės būti ir vykstantis Bažnyčios šventimas, jei tik homilija bus apmąstymų vaisius, gerai parengta, nei per ilgą, nei per trumpą ir pritaikyta visiems

dalyviams, net vaikams ir neišsilavinusiems žmonėms (*Ordo lectionum Missae*, 24).

11. Pabrėžtini du pamatiniai aspektai, pateikiami šiuose dviejuose apibūdinimuose. Plačiaja prasme homilija yra kalbėjimas apie tikėjimo slėpinius ir krikščioniškojo gyvenimo kanonus atsižvelgiant į konkrečius klausytojų poreikius. Šitaip glaustai apibrėžiami įvairaus pobūdžio pamokslavimai bei paraginimai. Savita homilijos forma išreiškiama žodžiais: „remiantis šventuoju tekstu“, žyminčiu biblines ištraukas ir liturginiame šventime vartojamas maldas. To nevalia išleisti iš akių, nes maldos teikia vertingą hermeneutiką homilijos sakytojui aiškinant biblinius tekstus. Homiliją nuo kitų pamokymo formų skiria *liturginis kontekstas*. Toks supratimas tampa esmingai svarbus, kai homilijos aplinka yra Eucharistijos šventimas: tai, kas teigiama dokumentuose, yra esminis dalykas norint teisingai suvokti homilijos paskirtį. Žodžio liturgija ir Eucharistijos liturgija išvien skelbiami nuostabūs Dievo darbai mus išganant Kristuje: „Kristaus velykinis slėpinys, skelbiamas skaitiniais ir homilija, sudabartinamas Mišių auka.“ Mišių homilija „tikinčiųjų bendruomenė visada turi būti skatinama veikliai švęsti Eucharistiją, kad tikintieji *gyventų tuo, ką priėmė tikėjimu* (SC, 10)“ (*Ordo lectionum Missae*, 24).

12. Tokiu homilijos per Mišias apibūdinimu pateikiama paprasta, tačiau reikli dinamika. Pirmutinis judesys išreiškiamas žodžiais: „Kristaus velykinis slėpinys, skelbiamas skaitiniais ir homilija“. Homilijos sakytojas aiškina šventimo skaitinius bei maldas taip, kad jų prasmė atsiskleistų Viešpaties mirties ir prisikėlimo šviesoje. Įdomu, jog „skaitiniai ir homilija“ susieti taip artimai, kad prastas biblinių skaitinių skelbimas gali neigiamai atsiliiepti homilijos supratimui. Skelbimas yra *abu* dalykai, ir tai dar kartą patvirtina, kokių mastu homilija yra *liturgijos* aktas; ji yra savotiška pačių skaitinių skelbimo tąsa. Susiejant skaitinius su Velykų slėpinium, galima vaisingai atspindėti dogminį ar moralinį mokymą, kurį suponuoja tekstai.

13. Antras judesys išreiškiamas žodžiais: „[velykinis slėpinys] sudabartinamas Mišių auka“. Antra homilijos dalis nuteikia bendruomenę švęsti Eucharistiją ir pripažinti, kad šiame šventime ji yra tikra Viešpaties mirties ir prisikėlimo slėpinio dalininkė. Praktiškai kiekviena homilija turėtų netiesiogiai skatinti pakartoti apaštalo Pauliaus žodžius: „Argi laiminimo taurė, kurią laiminame, nėra bendravimas Kristaus kraujuje? Argi duona, kurią laužome, nėra bendravimas Kristaus kūne?“ (1 Kor 10, 16).

14. Trečiu judesiu, kuris gali būti trumpas ir atlikti pabaigos paskirtį, išreiškiama tai, kaip Eucharistijos

perkeisti bendruomenės nariai gali nešti Evangeliją į pasaulį savo kasdieniame gyvenime. Turinį ir gaires tokiam pritaikymui teiks, žinoma, Rašto skaitiniai, tačiau homilijos sakytojas vis dėlto privalo nurodyti netrukus švęsimos Eucharistijos poveikį ir padarinius kasdieniam gyvenimui palaimingai viliantis neatskiriamos bendrystės su Dievu.

15. Apibendrinant galima pasakyti, kad homilijai būdinga labai paprasta dinamika: Velykų slėpinio šviesoje ja apmąstomi konkretaus šventimo skaitiniai bei maldos ir susirinkimo dalyviai vedami prie Eucharistijos šventimo, kurio metu jie patys dalyvauja velykiniame slėpinyje (tokio požiūrio į homiliją pavyzdžių bus pateikta šio Vadovo antroje dalyje). Visa tai aiškiai rodo, kad liturginė aplinka yra esminis raktas šventimo metu skelbiamiems bibliniams tekstams aiškinti. Dabar tokį aiškinimą ir aptarsime.

II. DIEVO ŽODŽIO AIŠKINIMAS LITURGIJOJE

16. Po Susirinkimo liturgijos reforma suteikė galimybę per Mišias aptarti gausesnį biblinių skaitinių rinkinį. Bet ką apie juos pasakyti? Praktikoje homilijų sakytojas į šį klausimą atsako pasklaidydamas Biblijos komentarus, kad pateiktų tam tikrą skaitinio *kontekstą*, ir pasiūlydamas kokį nors bendro pobūdžio moralinį pritaikymą. Tačiau kartais stokojama jautrumo ypatingai homilijos kaip Eucharistijos šventimo neatsiejamo dėmens prigimčiai. Jei homilija suvokiama kaip organinė Mišių dalis, tai tada akivaizdu, kad įvairius šventimo skaitinius bei maldas homilijos sakytojui privalo laikyti esmingai svarbiomis aiškinant Dievo žodį. Pasak popiežiaus Benedikto XVI:

Vatikano II Susirinkimo pageidauta reforma davė vaisių, praturtindama prieitį prie Šventojo Rašto, kuris dabar siūlomas gausiai, pirmiausia sekmadienio liturgijoje. Dabartinėje struktūroje dažnai pateikiami svarbiausi Rašto tekstai ir, be to, per skaitinių iš Senojo ir Naujojo Testamento koreliaciją, „kurios centras yra Kristus ir jo Velykų slėpinys“ (*Ordo lectionum Missalis*, 66), skatinama suvokti dieviškojo plano vienovę“ (*Verbum Domini*, 57).

Dabartinė „Mišių skaitinių tvarka“ yra Susirinkimo troškimo plačiau atidaryti „Biblijos lobyno duris“, „idant tikintiesiems būtų dosniau paruoštas Dievo žodžio stalas“ (SC, 15), vaisius. Tačiau Vatikano II Susirinkimo tėvai dovanojo ne tik šią „Mišių skaitinių tvarką“, bet ir nurodė biblinės egzegezės principus, pirmiausia susijusius su homilija.

17. Katalikų Bažnyčios katekizme Susirinkimo paskelbti principai išreikšti šiais žodžiais:

1. *Rūpestingai atsižvelgti į „viso Šventojo Rašto turinį ir vienybę“*. Nors Šventąjį Raštą sudarančios knygos labai skirtingos, jis yra vienas, kaip vienas yra ir Dievo planas, kurio centras ir širdis yra Jėzus Kristus; nuo Jo Velykų ta širdis atverta.

Šventasis Raštas, atskleidžiantis Kristaus širdį, suprantamas Kristaus širdimi. Prieš kančią toji širdis buvo užverta, nes Raštai buvo neaiškūs. Tačiau po kančios Raštai atsivėrė, kad tie, kurie dabar juos supranta, svarstyti ir spręsti, kaip turi būti aiškinamos pranašystės (KBK, 112, cit. Tomas Akvinietis, *Expositio in Psalmos*, 21, 11).

2. *Šventąjį Raštą reikia skaityti „gyvoje visos Bažnyčios tradicijoje“*. Anot tėvų, Šventasis Raštas Bažnyčios širdyje skaitomas geriau negu raštu užrašytas. Iš tiesų Bažnyčia savo Tradicijoje gyvai prisimena Dievo žodžius, o Šventoji Dvasia dvasiškai aiškina Šventąjį Raštą („... pagal dvasinį suvokimą, kuriuo Dvasia apdovanoja Bažnyčią“) (KBK, 113, cit. Origenas, *Homiliae in Leviticum*, 5, 5).

3. *Būti atidiems „tikėjimo analogijai“*. „Tikėjimo analogija“ laikome tiesų tarpusavio ryšį ir ryšį su visu Apreiškimo planu (KBK, 114).

Šie kriterijai naudingi aiškinant Raštą bet kuriame kontekste, bet ypač tinka rengiantis Mišių homilijai. Aptarkime kiekvieną paeiliui jų santykio su homilija atžvilgiu.

18. Pirmutinis yra „viso Šventojo Rašto turinys ir vienybė“. Šiais Katekizme cituojamais puikiais šventojo Tomo Akviniečio žodžiais pabrėžiama Velykų slėpinio ir Šventojo Rašto sąsaja. Velykų slėpinys atveria iki to laiko buvusią „neaiškia“ Raštų prasmę (plg. Lk 24, 26–27). Žvelgiant iš tokios perspektyvos, homilijos sakytojo užduotis yra padėti tikintiesiems taip skaityti Šventąjį Raštą Velykų slėpinio šviesoje, kad Kristus galėtų atskleisti jiems savo širdį, kurią šventasis Tomas čia tapatina su Šventojo Rašto turiniu ir centru.

19. Viso Rašto vienybė įkūnyta „Mišių skaitinių tvarkos“ struktūroje per tai, kaip Rašto skaitiniai išdėstyti per visus liturginius metus. Centrą sudaro Rašto skaitiniai, kuriais Bažnyčia skelbia ir švenčia Velykų tridienį. Tam rengiama gavėnios skaitiniais ir paskui tai tęsiama Velykų laiko skaitiniais. Panašus yra advento–Kalėdų–Viešpaties Apsireiškimo ciklas. Be to, viso Rašto vienybė panašiai įkūnyta sekmadienio skaitinių ar iškilmių ir didesnių švenčių skaitinių struktūroje. Centrinis yra tos dienos Evangelijos tekstas; Senojo Testamento skaitinys

parinktas atsižvelgiant į Evangeliją, o atliepiamoji psalmė įkvėpta pirma einančio skaitinio. Ištraukos iš apaštalo Pauliaus laiškų sekmadieniais sudaro beveik tęstinę skaitinių seką, todėl jos ne visada aiškiai susietos su kitais skaitiniais. Vis dėlto būtent dėl viso Šventojo Rašto vienybės galima dažnai atrasti antrojo skaitinio sąsajų su Senojo Testamento ir Evangelijos skaitiniu. Tad „Mišių skaitinių tvarka“ homilijos sakytoją primygtinai akina laikyti biblinius skaitinius vienas kitą nušviečiančiais ar, vėl pasitelkiant Katalikų Bažnyčios katekizmo ir *Verbum Domini* žodžius, išvelgti „viso Šventojo Rašto turinį ir vienybę“.

20. Antras kriterijus yra „gyvoji visos Bažnyčios tradicija“. Apaštališkajame paraginime *Verbum Domini* popiežius Benediktas XVI pabrėžė pamatinį biblinės hermeneutikos kriterijų: „Pirminė Rašto aiškinimo vieta yra Bažnyčios gyvenimas“ (29). Tradicijos ir Rašto santykis yra gilus ir sudėtingas, bet liturgija neabejotinai yra svarbi ir nepakartojama to santykio apraška. Tarp Biblijos ir liturgijos egzistuoja organinė vienybė: ilgus amžius, kai buvo rašomas Šventasis Raštas ir formavosi šventasis kanonas, Dievo tauta reguliariai rinkdavosi liturgijos švęsti. Tiesą sakant, nemenka dalis raštų buvo sukurta tokiems susirinkimams (plg. *Kol 4, 16*). Homilijos sakytojas turėtų atsižvelgti į šias Šventojo Rašto liturgines ištakas bei ieškoti jose užuominų, kaip padaryti tekstą vaisingą naujame bendruomenės, kuriai sakoma homilija, kontekste ir kas skelbimo akimirka lemia, kad senas tekstas tampa vis dar gyvas ir visada aktualus. Raštas, išsirutuliojęs liturgijos kontekste, jau yra Tradicija; Raštas, skelbiamas ir aiškinamas Velykų slėpinio eucharistinio šventimo metu, irgi yra Tradicija. Bažnyčios gyvenime per amžius tokio liturginio šventimo bei skelbimo sukauptas milžiniškas aiškinimo lobis. Kristaus slėpinys Bažnyčios pažįstamas ir apmąstomas vis giliau, o bažnytinis Kristaus pažinimas yra Tradicija. Todėl homilijos sakytojas kviečiamas prie tam tikro šventimo tekstų artintis ne kaip prie savavališko tekstų rinkinio, bet kaip prie galimybės apmąstyti šių Biblijos ištraukų giliają prasmę gyvojoje visos Bažnyčios tradicijoje, nes ta Tradicija reiškiasi liturgijos skaitinių ir maldų tekstų atranka bei deriniu. Šie maldų tekstai patys yra Tradicijos paminklai ir organiškai susiję su Raštu – arba tiesiogiai paimti iš Dievo žodžio, arba jo įkvėpti.

21. Trečias kriterijus yra „tikėjimo analogija“. Teologine prasme tai reiškia įvairių mokymų sąryšį ir tikėjimo tiesų hierarchiją. Mūsų tikėjimo šerdis yra Trejybės slėpinys, o mes esame kviečiami šiame dieviškajame gyvenime dalyvauti. Ši tikrovė apreikšta ir įgyvendinta per Velykų slėpinį: todėl homilijos sakytojas turėtų ir aiškinti Raštą taip, kad būtų skelbiamas Velykų slė-

pinys, ir vesti tautą į šį slėpinį per Eucharistijos skelbimą. Toks aiškinimas nuo ankstyviausių Bažnyčios dienų buvo apaštalų skelbimo dalis. Apaštališkajame paraginime *Verbum Domini* skaitome:

Pasiekus, taip sakant, „Žodžio kristologijos“ šerdį, svarbu pabrėžti dieviškojo plano vienybę kūnu tapusiame Žodyje: todėl Naujajame Testamente Velykų slėpinys pateikiamas kaip giliausias Šventojo Rašto išsipildymas. Šv. Paulius Pirmajame laiške korintiečiams sako, kad Jėzus Kristus numirė už mūsų nuodėmes, „kaip skelbė Raštai“ (15, 3), ir kad trečiąją dieną buvo prikeltas, „kaip skelbė Raštai“ (15, 4). Taip apaštalas Viešpaties mirties ir prisikėlimo įvykį susieja su Dievo Senosios Sandomos su savo tauta istorija. Negana to, jis parodo, kad tas įvykis kaip tik ir suteikia tai istorijai jos logiką ir tikrąją reikšmę. „Velykų slėpiniumi išsipildo Rašto žodžiai, ši mirtis, kaip skelbė Raštai, yra įvykis, kuriam būdinga *logos*, vidinė logika: Kristaus mirtis liudija, kad Dievo Žodis visiškai tapo kūnu, žmogaus istorija.“ Kristus taip pat prisikelia trečiąją dieną, „kaip skelbė Raštai“: kadangi pagal žydų aiškinimą trečiąją dieną kūnas pradeda irti, Rašto žodis išsipildo Jėzuje, kuris prisikelia prieš irimui prasidedant. Šv. Paulius, sąžiningai perteikdamas apaštalų mokymą (plg. *1 Kor 15, 3*), pabrėžia, kad Kristus mirtį nugali kuriamąja Dievo Žodžio galia. Ši dieviškoji galia žadina viltį ir džiaugsmą: galiausiai tai ir yra išlaisvinantis velykinio Apreiškimo turinys. Per Velykas Dievas apreiškia save ir trejybines meilės, sunaikinančios griaunamąsias blogio ir mirties jėgas, galią (13).

Būtent Dievo plano vienybė įgalina homilijos sakytoją homilijoje pateikti dogminę ir moralinę katechezę. Vienne asmenyje sujungtos Kristaus dieviškoji ir žmogiškoji prigimtys, Šventosios Dvasios dievystė, Dvasios ir Sūnaus ontologinis gebėjimas sujungti mus su Tėvu ir padaryti Švenčiausiosios Trejybės gyvenimo dalininkais, Bažnyčios, kurioje ši tikrovė pažįstama ir išgyvenama, dieviškoji prigimtis – visos šios ir kitos dogminės tiesos giliausiąją prasmę buvo suformuluotos semiant iš to, ką skelbia Raštas ir atlieka sakramentai. Homilijoje tokie mokymo duomenys nebus pateikiami kaip mokslinis traktatas ar mokslingas aiškinimas, išsamiai tiriant bei gvildenant slėpinius. Vis dėlto homilijos sakytojas tokiais mokymo duomenimis vadovaujasi, o jie laiduoja, kad, sakydamas homiliją, jis pasieks giliausią Šventojo Rašto ir sakramento prasmę.

22. Velykų slėpinys, veiksmingai patiriamas per sakramentinį šventimą, ne vien apšviečia skelbiamą Šventąjį Raštą, jis perkeičia ir tų, kurie Šventojo Rašto

klausosi, gyvenimą. Tad dar viena homilijos paskirtis yra padėti Dievo tautai išvysti, kaip Velykų slėpinys ne tik formuoja tai, ką tikime, bet ir įgalina mus veikti atsižvelgiant į tai, ką tikime. Katalikų Bažnyčios katekizme šv. Jono Eudo žodžiais nurodoma pagrindinė krikščioniškojo gyvenimo sąlyga – tapatinimasis su Kristumi:

Prašau tave atminti, kad tikroji Galva yra mūsų Viešpats Jėzus Kristus, o tu – vienas iš Jo narių. Jis tau yra kaip galva savo nariams; visa, kas Jo, yra ir tavo: Jo dvasia, Jo širdis, kūnas, siela ir visos Jo galios, o tu turi tais dalykais naudotis kaip savais, kad Dievui tarnautum, Jį šlovintum, mylėtum ir garbintum. Tu jam priklausai kaip narys galvai. Todėl Jis karštai trokšta naudotis visomis tavo galiomis kaip savosiomis, kad tarnautų Tėvui ir jį pašlovintų (KBK, 1698, cit. Šv. Jonas Eudas, *Tractatus de admirabili corde Jesu*, 1, 5; plg. Skaitinių valanda, rugpjūčio 19 d.).

23. Katalikų Bažnyčios katekizmas yra neįkainojamas turtas homilijos sakytojui, taikančiam mūsų aptariamus tris aiškinimo kriterijus. Jis yra vertingas „viso Rašto vienybės“, „visos Bažnyčios gyvosios tradicijos“ ir „tikėjimo analogijos“ pavyzdys. Tai ypač išaiškėja atkreipus dėmesį į dinaminį Katekizmo keturių dalių santykį. Katekizme pateikiama tai, ką tikime, kaip švenčiame kultą, kaip gyvename ir kaip meldžiamės. Popiežius Jonas Paulius II ši organinį santykį pabrėžė apaštališkojoje konstitucijoje *Fidei depositum*:

Pati liturgija yra malda; tikėjimo išpažinimas pagrįstai įtrauktas į kulto šventimą. Kaip malonė, sakramentų vaisius, yra nepamainoma krikščioniškosios veiklos sąlyga, lygiai taip tikėjimo reikalauja dalyvavimas Bažnyčios liturgijoje. Tačiau jei tikėjimas nesireiškia darbais, jis negyvas (plg. *Jok 2*, 14–16) ir negali duoti amžinojo gyvenimo vaisių.

Skaitant Katalikų Bažnyčios katekizmą, galima suvokti įstabią Dievo slėpinio, Jo išganomojo plano vienybę ir Jėzaus Kristaus, vienatinio Dievo Sūnaus, siųsto Tėvo ir Šventosios Dvasios veikimu Švenčiausios Mergelės Marijos iščiose tapusio žmogumi, centrinę vietą. Miręs ir prisikėlęs, Jis visuomet yra savo Bažnyčioje, pirmiausia sakramentuose; Jis yra tikrasis tikėjimo šaltinis, krikščioniškojo elgesio pavyzdys ir mūsų maldos mokytojas (2).

Homilijos sakytojui, kuris, paisydamas tikėjimo analogijos, siekia aiškinti Dievo žodį gyvojoje Bažnyčios tradicijoje ir viso Rašto vienybės šviesoje, naudingos nuorodos paraštėje, kuriomis keturios Katekizmo da-

lys susiejamos į vieną visumą. Panašiai Katekizmo Šventojo Rašto rodyklė rodo, kaip labai visas Bažnyčios mokymas prisotintas Biblijos žodžio. Tinkamai naudodamasis šia rodykle, homilijos sakytojas gali pamatyti, kaip konkretūs Rašto tekstai, galintys būti jo homilijos aiškinimo objektu, taikomi kituose kontekstuose aiškinant dogminius ir moralinius mokymus. Vadovo pirmasis priedas yra puiki priemonė, padedanti homilijos sakytojui būtent šitaip naudotis Katekizmu.

24. Iš to, kas pasakyta, turėjo paaiškėti: nors egzegetiniai metodai ir gali būti naudingi rengiantis homilijai, homilijos sakytojui sykiu būtina dėmesio skirti dvasinei Rašto prasmei. Popiežiškosios Biblijos komisijos pateiktas šios prasmės apibrėžimas rodo, kad toks aiškinimo metodas itin tinkamas liturgijai: dvasinę prasmę ji apibrėžia kaip prasmę, „išreiškiamą bibliinių tekstų, skaitomų veikiant Šventajai Dvasiai Kristaus Velykų slėpinio bei iš to kylančio naujo gyvenimo kontekste. Tas kontekstas egzistuoja iš tikrųjų. Naujasis Testamentas išvelgia jame Šventojo Rašto išsipildymą. Todėl normalu Šventąjį Raštą skaityti šio naujo konteksto, kuris yra gyvenimas Dvasioje, šviesoje“ (Popiežiškoji Biblijos komisija. Biblijos aiškinimas Bažnyčioje, II, B, 2, cit. *Verbum Domini*, 37). Toks Rašto skaitymas yra katalikiškojo gyvenimo dalis. Geras pavyzdys – psalmės, kuriomis meldžiamės Valandų liturgijoje: kad ir kokios būtų buvusios kiekvienos psalmės atsiradimo tiesioginės aplinkybės, mes jas suprantame siedami su Kristaus ir Bažnyčios slėpiniu, taip pat kaip mūsų asmeniniam santykiui su Dievu būdingų džiaugsmų, skausmų ir net skundų išraišką.

25. Didieji Rašto dvasinio aiškinimo mokytojai yra Bažnyčios tėvai, kurių dauguma buvo ganytojai; jų raštuose gausu Dievo žodžio aiškinimų, jų pačių pasakytų tautai liturgijos metu. Įstabu, kad, rutuliojantis Biblijos mokslui praėjusį amžių, lygia greta plėtojosi ir patristikos studijos. Atrasta pražuvusiais laikytų dokumentų, parengta Bažnyčios tėvų raštų kritinių leidimų, išversta didžiųjų patristinės ir viduramžių egzegezės veikalų. Peržiūrėti Valandų liturgijos *Aušrinės* (Skaitinių valandos) skaitiniai padarė daugelį šių raštų prieinamus homilijų sakytojams ir tikintiesiems. Bažnyčios tėvų raštų pažinimas homilijos sakytojui gali labai padėti atrasti dvasinę Rašto prasmę. Būtent iš Bažnyčios tėvų pamokslų suvokiame, kokia gili yra Senojo ir Naujojo Testamentų vienybė. Iš jos galime pasimokyti gebėjimo Velykų slėpinyje aptikti nesuskaičiuojamus paveikslus bei pavyzdžius, buvusius pasaulyje nuo sukūrimo aušros ir toliau besiplėtojusius Izraelio istorijoje, kurią vainikuoja Jėzus Kristus. Būtent iš Bažnyčios tėvų išmokstame to, kad praktiškai kiekvienas įkvėptojo Rašto žodis gali atverti netikėtus bei neišsemiamus turtais,

jei tik yra apmąstomas Bažnyčios gyvenimo bei maldos širdyje. Būtent Bažnyčios tėvai mums parodo, kaip artimai Biblijos žodžio slėpinys susijęs su sakramentinio šventimo slėpiniu. Šventojo Tomo Akviniečio *Catena Aurea* išlieka puikiu įrankiu Bažnyčios tėvų turtams pasiekti. Vatikano II Susirinkimas aiškiai suvokė, kad homilijos sakytojui patristiniai raštai yra didelis turtas:

Vyskupas per šventimus ragina kunigus „būti brandžius moksle“ ir kad jų mokymas teiktų „dvasinį vaistą Dievo tautai“. Išventintojo tarnautojo mokslas privalo būti šventas, nes jo semiamasi iš šventojo šaltinio ir jis nukreiptas į šventą tikslą. Pirmiausia jo semiamasi iš Šventojo Rašto skaitymo ir apmąstymo, tačiau taip pat jis vaisingai maitinamas ir Bažnyčios Tėvų bei Mokytojų raštų ir kitų Tradicijos paminklų studijomis (*Presbyterorum ordinis*, 19).

Susirinkimas perteikė mums atnaujintą homilijos supratimą, žvelgdamas į ją kaip į neatsiejamą liturginio šventimo dalį, Biblijos vaisingą aiškinimą ir paskatą homilijos sakytojui susipažinti su dutūkstantmečiais Dievo žodžio apmąstymo turtais, kurie yra Bažnyčios paveldas. Kaip homilijos sakytojui šį požiūrį įgyvendinti praktiškai?

III. RENGIMASIS

26. „Pasirengimas pamokslui yra tokia svarbi užduotis, kad studijoms, maldai, apmąstymui bei pastoraciniam kūrybiškumui derėtų skirti daugiau laiko“ (*Evangelii gaudium*, 145). Popiežiaus Pranciškaus įspėjimą lydi labai stiprūs žodžiai: pamokslininkas, nesirengiantis homilijai ir nesimeldžiantis, yra „nesąžiningas ir neatsakingas“ (*Evangelii gaudium*, 145), „netikras pranašas, apgavikas ar lėkštas apsimetėlis“ (*Evangelii gaudium*, 151). Akivaizdu: rengiantis homilijai studijos yra neįkainojamos vertės, tačiau esminė lieka ir malda. Homilija sakoma maldos kontekste, todėl maldos kontekste ir turi būti rengiama. „Dievo žodžio liturgijos vadovas joje esantį dvasinį maistą perteikia dalyvaujantiems tikintiesiems pirmiausia per homiliją“ (*Ordo lectionum Missae*, 38). Šventasis homilijos sakymo vyksmas artimai susietas su šventąja Dievo žodžio prigimtimi. Homilija tam tikra prasme prilygsta Viešpaties kūno ir kraujo dalijimui tikintiesiems per Komunijos apeigas. Homilija Dievo žodis „dalijamas“ žmonėms pamaitinti. Dogminėje konstitucijoje apie Dievo Apreiškimą homilijos sakytojas šv. Augustino žodžiais įspėjamas, kad vengtų būti „bergždžias Dievo žodžio skelbėjas išore, pats neklausąs jo savo vidumi“. Toliau tame pačiame skyrelyje visi katalikai raginami skaityti Raštą taip, kad tai būtų maldingas pokalbis su Dievu, nes,

pasak šv. Ambraziejaus, „kai meldžiamės, jam kalbame; kai skaitome dieviškuosius posakius, jo klausomės“ (*Dei Verbum*, 25). Popiežius Pranciškus pabrėžia, jog pamokslininkai pirma turi leisti save perverti gyvam ir veiksmingam Dievo žodžiui, kad jis įsiskverbtų į jų klausytojų širdis (plg. *Evangelii gaudium*, 150).

27. Šventasis Tėvas siūlo pamokslininkams stengtis atnaujinti šį gilų pokalbį su Dievu pasitelkiant *lectio divina*. *Lectio divina* sudaro skaitymas, apmąstymas, malda ir kontempliacija (plg. *Evangelii gaudium*, 152). Ši keturlypė prieiga kyla iš Rašto dvasinių prasmų patristinės egzegzės ir vėlesniais amžiais buvo išplėtotą vienuolių, visą savo gyvenimą maldingai maščiusių Raštą. Popiežius Benediktas XVI savo apaštališkajame paraginime *Verbum Domini* taip nusako *lectio divina* pakopas:

Pradedama tekstą skaityti (*lectio*) keliant turinio autentiško supratimo klausimą: *ką Biblijos tekstas sako kaip toks?* Be šio momento gresia pavojus, kad tekstas taps tik dingstimi pasilikti prie savo paties minčių. Paskui eina apmąstymas (*meditatio*), kai keliamas klausimas: *ką Biblijos tekstas sako mums?* Jis turėtų patraukti ir paakinti pasvarstyti visus asmeniškai ir kaip bendruomenę, nes apmąstytini ne praeityje ištarti, bet dabar tariami žodžiai. Po to pasiekiamą maldos (*oratio*) akimirka, suponuojanti klausimą: *ką Viešpačiui atsakysime atsiliepdami į Žodį?* Malda kaip prašymas, užtarimas, padėka ir šlovinimas yra pirmutinis būdas, kuriuo Žodis mus keičia. Galiausiai *lectio divina* užbaigiamas kontempliacija (*contemplatio*), kai persiimame Dievo dovanojama žvelgsena bei tikrovės vertinimu ir savęs klausiamo: *kokio dvasios, širdies ir gyvenimo atsivertimo Viešpats iš mūsų reikalauja?* Šv. Paulius Laiške romiečiams rašo: „Ir neskite šiuo pasauliu, bet pasikeiskite atsinaujindami dvasia, kad galėtumėte suvokti Dievo valią, – kas gera, tinkama ir tobula“ (12, 2). Juk kontempliacija skirta, kad galėtume pažvelgti į tikrovę Dievo žvilgsniu ir brandinti mumyse „Viešpaties mintį“ (1 Kor 2, 16). Dievo žodis čia iškyla kaip atpažinimo kriterijus: „Dievo žodis yra gyvas, veiksmingas, aštresnis už bet kokį dviašmenį kalaviją. Jis prasišverbia iki sielos ir dvasios atšakos, iki sąnarių ir kaulų smegenų ir teisia širdies sumanymus bei mintis“ (*Žyd* 4, 12). Be to, pravartu priminti, kad *lectio divina* dinamika neužsibaigia tol, kol nepasiekia veiksmo (*actio*), kuris akina tikintįjį savo gyvenimą mylint dovanoti kitiems (87).

28. Tai labai vaisingas būdas visiems žmonėms melstis kartu su Šventuoju Raštu, o homilijos sakytojui siūlosi kaip būdas rengiantis homilijai maldingai apmąstyti bibliinius skaitinius ir liturginius tekstus. *Lectio divina*

dinamika, be to, teikia vaisingą paradigimą homilijos paskirčiai ir tam, kaip tai atsiliepia rengimosi procesui, suvokti.

29. Pirmutinis žingsnis yra *lectio*, kai tiriama, ką Biblijos tekstas sako kaip toks. Tokį maldingą skaitymą turi lydėti nuolankios bei baimingos pagarbos Dievo žodžiui nuostata, skiriant laiko kuo atidžiausiam studijavimui, persmelktam šventos baimės jį iškreipti (plg. *Evangelii gaudium*, 146). Rengdamasis šiam pirmam žingsniui, homilijos sakytojas turėtų pasitelkti komentarus, žodynus ir kitus mokslinius išteklius, galinčius padėti jam suprasti, ką biblinė ištrauka reiškė jos pradiniam kontekste. Bet tada, norėdamas suvokti, kodėl „Mišių skaitinių tvarkoje“ tekstai pradunami ir užbaigiami būtent tose vietose, jis taip pat turėtų rūpestingai paisyti aptariamų ištraukų *incipit* ir *explicit*. Popiežius Benediktas XVI moko, kad istorinė kritinė egzegezė yra būtina Rašto katalikiškojo supratimo dalis, nes yra susijusi su įsikūnijimo realumu. Jis teigia: „Istorinis faktas yra pamatinis krikščioniškojo tikėjimo matmuo. Išganymo istorija yra ne mitologija, bet tikra istorija ir todėl tirtina rimtais istorinių tyrimų metodais“ (*Verbum Domini*, 32). Šio pirmutinio žingsnio nereikėtų žengti pernelyg skubotai. Mūsų išganymas atliekamas Dievo darbais istorijoje, o bibliniuose tekstuose apie šiuos darbus pasakojama žodžiais, atskleidžiančiais giliausią šių darbų prasmę (plg. *Dei Verbum*, 3). Tad mums reikia tų įvykių paliudijimo, o homilijos sakytojui – stipraus jų realumo pajutimo. „Žodis tapo kūnu“, arba – galime sakyti – „Žodis tapo istorija“. *Lectio* praktika prasideda atsižvelgiant į šį lemiamą faktą.

30. Kai kurie Biblijos tyrinėtojai parašė ne tik Biblijos komentarus, bet ir „Mišių skaitinių tvarkos“ skaitinių apmąstymus, kuriuose per Mišias skelbiamiems tekstams taikomi šiuolaikinio akademinio tyrinėjimo įrankiai; tokios publikacijos homilijos sakytojui gali būti naudingos. Pradėdamas *lectio divina*, homilijos sakytojas gali peržiūrėti iš studijų gautas išvalgas ir maldingai apmąstyti biblinio teksto prasmę. Tačiau jis turėtų neužmiršti, kad jo tikslas yra ne suprasti kiekvieną teksto smulkmeną, bet atrasti jo pagrindinę žinią – žinią, suteikiančią tekstui struktūrą ir vienybę (plg. *Evangelii gaudium*, 147).

31. Kadangi tokio *lectio* tikslas yra pasirengti homilijai, homilijos sakytojas turėtų pasirūpinti išversti tokio studijavimo rezultatus į jo klausytojams suprantamą kalbą. Cituodamas popiežiaus Pauliaus VI mokymą, kad tikintieji daugiausia naudos gauna iš skelbimo, kuris būna „paprastas, aiškus, tiesus, gerai pritaikytas“ (*Evangelii nuntiandi*, 43), popiežius Pranciškus išpėja pamokslininkus vengti specializuotos teologinės kalbos, nesupran-

tamos jo klausytojams (plg. *Evangelii gaudium*, 158). Jis taip pat pateikia labai praktišką patarimą:

Vienas iš svarbiausių dalykų yra išmokti vartoti įvaizdžius, tai yra kalbėti įvaizdžiais. Pavyzdžiai kartais vartojami siekiant ką nors suprantamiau paaiškinti, tačiau pavyzdžiais dažnai taikoma vien į protą; įvaizdžiai, priešingai, padeda įvertinti ir priimti perduoti norimą žinią. Iš patrauklaus įvaizdžio žinią suvokiame kaip pažįstamą, artimą, galimą, su mūsų gyvenimu susijusį dalyką. Nusisekęs įvaizdis gali suteikti perduoti trokštamai žiniai skonio, sužadinti troškimą ir nukreipti valią Evangelijos linkme (*Evangelii gaudium*, 157).

32. Antru žingsniu, *meditatio*, tiriama, ką biblinis tekstas sako mums. Popiežius Pranciškus siūlo kelis paprastus, tačiau skvarbius klausimus, galinčius teikti kryptį mūsų apmąstymui: „Viešpatie, ką *man* tas tekstas sako? Ką šia žinia norėtum pakeisti mano gyvenime? Kas šiame tekste mane trikdo? Kodėl manęs tai nedomina? Kas šiame žodyje man patinka, mane akina? Kas mane traukia? Kodėl mane traukia?“ (*Evangelii gaudium*, 153). Tačiau *lectio* tradicija mus moko, jog tai nereikia, kad taip apmąstydami esame galutiniai arbitrai to, ką tekstas sako. Nustatinėdami tai, „ką tekstas mums sako“, vadovaujamės Bažnyčios tikėjimo mokymu, kuris yra esminis Biblijos aiškinimo principas, padedantis apsisaugoti nuo klaidingų ar dalinių aiškinimų (plg. *Evangelii gaudium*, 148). Tad čia homilijos sakytojas skaitinius apmąsto Kristaus mirties ir prisikėlimo Velykų slėpinio šviesoje, sykiu aprėpdamas ir tai, kaip šis slėpinys veikia Kristaus Kūne – Bažnyčioje, įskaitant Kūno narių, susirinkiančių sekmadienį, gyvenimo aplinkybes. Tai – pati rengimosi homilijai šerdis. Būtent dabar Bažnyčios tėvų ir šventųjų raštų pažinimas gali įkvėpti homilijos sakytoją pasiūlyti tikintiesiems tokį supratimą, kuris tikrai praturtins jų dvasinį gyvenimą. Būtent šiame pasirengimo etape jis taip pat gali išvelgti Dievo žodžio dogmines ir moralines implikacijas, o tam, kaip jau buvo pastebėta, naudinga priemonė yra Katalikų Bažnyčios katekizmas.

33. Skaitydamas Raštą katalikų tikėjimo visos Tradicijos kontekste, homilijos sakytojas taip pat turi apmąstyti jį bendruomenės, susirinkiančios klausytis Dievo žodžio, kontekste. Pasak popiežiaus Pranciškaus, „pamokslininkui privalu mokėti įsiklausyti į tautą siekiant atrasti, ką tikintiesiems reikia išgirsti. Pamokslininkas yra Dievo žodžio ir sykiu tautos kontempliuotojas“ (*Evangelii gaudium*, 154). Tai yra viena iš priežasčių, kodėl sekmadienio homilijai rengtis naudinga pradėti prieš kelias dienas: greta studijų ir maldos, dėmesys tam, kas vyksta parapijoje ir platesnėje visuomenėje,

pakiš minčių apmąstyti tai, ką Dievo žodis turėtų pasakyti šiai bendruomenei šią akimirka. Tokio apmąstymo vaisius bus aktualios išvalgos bendruomenės ir pasaulio gyvenimo atžvilgiu Kristaus mirties ir prisikėlimo šviesoje. Tai homilijos turiniui suteiks aiškia formą.

34. Trečia *lectio divina* pakopa yra *oratio*, kuri kreipiamą į Viešpatį atsiliepiant į jo Žodį. Individualioje *lectio* partityje ši akimirka yra spontaniško pokalbio su Dievu metas. Reakcijos į skaitinius išreiškiamos baimingos pagarbos ir nuostabos žodžiais arba asmuo pajunta poreikį prašyti pasigailėjimo ir pagalbos, lygiai kaip gali tiesiog pratrūkti aukštinimu, meilės reiškimu ir padėka. Tas perėjimas nuo apmąstymo prie maldos, jei tai aptariama liturgijos kontekste, išryškina struktūrinę ryšį tarp biblinių skaitinių ir Mišių likusios dalies. Maldavimais, kuriais užbaigiama Žodžio liturgija, ir dar labiau po jų einančia Eucharistijos liturgija mūsų atsakas į Dievo žodį išreiškiamas prašymu, užtarimu, padėka ir šlovinimu. Homilijos sakytojas turėtų pasinaudoti proga pabrėžti tą artimą ryšį, kad Dievo tauta galėtų labiau patirti vidinę liturgijos dinamiką.

Šį ryšį galima išreikšti ir kitais būdais. Pamokslininko vaidmuo neapsiriboja homilija: gailėsčio akto maldavimai (jei naudojama trečioji forma) ir visuotinės maldos prašymai gali sietis su skaitiniais ar kokiu nors homilijos aspektu. Ižangos ir Komunijos priegiesmiai, kiekvienam šventimui nurodyti Romos mišiole, beveik visada yra Rašto tekstai ar aiškiai jo įkvėpti ir įgalina mus melstis Rašto žodžiais. Jei pasinaudoti jais neįmanoma, reikėtų rūpestingai atrinkti giesmes, ir kunigas šiuo atžvilgiu turėtų patarti atsakingiesiems už giesmes. Liturginio šventimo vienybę kunigas taip pat gali pabrėžti protinai pasinaudodamas Bendrųjų Romos mišiole nuostatų teikiamomis glausto paaiškinimo galimybėmis tam tikrais liturgijos momentais: pasisveikinimus, prieš Žodžio liturgiją, prieš Eucharistijos maldą ir prieš atsisveikinimą (plg. 31). Čia reikia būti labai atidiems ir budriems. Per Mišias gali būti tik viena homilija. Ketindamas ką nors šiais momentais pasakyti, kunigas turėtų iš anksto apgalvoti vieną ar du glaustus sakinius, padedančius dalyviams suvokti liturginio šventimo vienybę, ir nesiiešti į išsamius aiškinimus.

35. Paskutinis *lectio* žingsnis yra kontempliacija. Pasak popiežiaus Benedikto XVI, jos metu „persiimame Dievo dovanojama žvelgsena bei tikrovės vertinimu ir savęs klausiamo: kokio dvasios, širdies ir gyvenimo atsivertimo Viešpats iš mūsų reikalauja?“ (*Verbum Domini*, 87). Vienuoliškojoje tradicijoje ši ketvirtoji pakopa, kontempliacija, laikyta susivienijimo su Dievu dovana – nepelnyta, didesne nei savo pastangomis galėtume pasiekti, gryna dovana. Procesas prasideda nuo konkretaus

teksto ir, pranokęs pavienes konkretybes, baigiasi visumą aprėpiančiu vienu, intuityviu ir vieningu tikėjimo žvilgsniu. Šias aukštybes mums liudija šventieji, bet tai, kas duota šventiesiems, gali būti ir mūsų visų.

Aptariamą liturgijos aplinkoje, šis ketvirtas žingsnis, kontempliacija, homilijos sakytojui gali teikti paguodos ir vilties, nes primena, kad galiausiai Dievas įgyvendina savo žodį ir kad Kristaus mąstysena ugdoma mumyse visą gyvenimą. Homilijos sakytojas pašauktas kuo paviečiau skelbti Dievo žodį, tačiau galiausiai būna taip, kaip sakė šventasis Paulius: „Aš sodinau, Apolas laistė, o Dievas augino“ (1 Kor 3, 6). Homilijos sakytojas turėtų šauktis Šventosios Dvasios, jog ji apšviestų jį rengimosi homilijai metu, bet sykiu taip pat melsti, kad Dievo žodžio sėkla kristų į gerą dirvą ir pašventintų jį bei jo klausytojus būdu, pranokstančiu jo žodžius ar net vaizduotę.

36. Popiežius Benediktas XVI prie keturių *lectio divina* pakopų priduria dar ir tai: „Be to, pravartu priminti, kad *lectio divina* dinamika neužsibaigia tol, kol nepasiekia veiksmo (*actio*), kuris akina tikintįjį savo gyvenimą mylint dovanoti kitiems“ (*Verbum Domini*, 87). Liturgijos kontekste tai kreipia į „*ite missa est*“, tai yra Dievo žodžio pamokytos ir dalyvavimo Velykų slėpinyje per Eucharistiją pasotintos Dievo tautos išsiuntimą. Reikšminga, kad paraginimas *Verbum Domini* užbaigiamas ilgu Dievo žodžio pasaulyje aptarimu; pamokslas ir tikint priimtų sakramentų dvasinis maistas atveria liturginio susirinkimo narius praktinėms gailėtingosios meilės apraiškoms. Cituodamas popiežiaus Jono Pauliaus II, teigusio, kad „bendrytė ir misija tarpusavyje glaudžiai susijusios“ (Apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici*, 32), mokymą, popiežius Pranciškus visus tikinčiuosius ragina:

Kad išliktų ištikima Mokytojo pavyzdžiui, Bažnyčiai šiandien gyvybiškai svarbu eiti skelbti Evangeliją visiems, visur, visomis progomis, nesvyruojant, noriai ir be baimės. Evangelijos džiaugsmas skirtas visiems, nė vieno nevalia atstumti (*Evangelii gaudium*, 23).

Antra dalis *ARS PRAEDICANDI*

37. Nusakydamas pamokslavimo užduotį, popiežius Pranciškus moko: „Skelbimo šerdis ir esmė yra visada tie patys: Dievas, numirusiame ir prisikėlusiam Kristuje apreiškęs savo meilę“ (*Evangelii gaudium*, 11). Šios antros „Homiletikos vadovo“ dalies tikslas yra pateikti konkrečių pavyzdžių ir pasiūlymų, padedančių homilijos sakytojui įgyvendinti šiame dokumente išdėstytus principus, apžvelgiant liturgijoje numatytus biblinius

skaitinius nukryžiuoto ir prisikėlusio Kristaus velykinio slėpinio šviesoje. Tai ne homilijų pavyzdžiai, bet apmatai, kaip artintis prie liturginių metų konkrečių temų ir tekstų. „Mišių skaitinių tvarkos“ įžangoje skaitiniai glaustai apibūdinami siekiant „padėti sielovadininkams suprasti Skaitinių tvarkos struktūrą, kad jais būtų naudojama nuovokiau ir tikintieji gautų naudą“ (*Ordo lectionum Missae*, 92). Tie apibūdinimai bus pateikti. Turint priešais akis tai, kas siūloma bet kurio Šventojo Rašto teksto atžvilgiu, niekada neužmirština, kad „Evangelijos skaitinys yra Žodžio liturgijos viršūnė. Susirinkimą tam rengia kiti skaitiniai, skelbiami tradicine tvarka, einant nuo Senojo Testamento prie Naujojo“ (*Ordo lectionum Missae*, 13).

38. Čia pradeda nuo Velykų tridienio skaitinių, nes tai yra liturginių metų centras, ir šiomis švenčiausiomis dienomis skelbiamos vienos svarbiausių ištraukų iš abiejų Testamentų. Po to apmąstomas Velykų laikas ir Sekminės, vėliau aptariami gavėnios sekmadienių skaitiniai. Paskui imami pavyzdžiai iš advento, Kalėdų ir Viešpaties Apsireiškimo ciklo. Toks planas laikosi sekos, popiežiaus Benedikto XVI pavadintos „išmintinga pedagogika Bažnyčios, skelbiančios ir besiklausančios Šventojo Rašto liturginių metų ritmu“. Jis tęsia: „Spindintis visumos centras yra Velykų slėpinys, su kuriuo susiję visi sakramentiškai sudabartinami Kristaus ir išganymo istorijos slėpiniai“ (*Verbum Domini*, 52). Tad tuo, kas čia siūloma, nemėginama išsemti visko, ką galima pasakyti apie tam tikrą šventimą, ar smulkmeniškai pereiti visus liturginius metus. Priešingai, turint priešais akis Velykų slėpinio centriškumą, nurodoma, kaip konkretūs tekstai aptartini homilijoje. Šiais pavyzdžiais siūlomą modelį galima pritaikyti eilinio laiko ir kitų progų skaitiniams. Tas modelis taip pat gali būti vertingas ir naudingas ir kitų apeigų Katalikų Bažnyčiai, naudojančiai „Mišių skaitinių tvarką“, besiskiriančią nuo Romos apeigų.

I. VELYKŲ TRIDIENIS IR VELYKŲ LAIKAS

a) Senojo Testamento skaitiniai Didįjį ketvirtadienį

39. „Dėl Kristaus parodyto mokinių kojų mazgojimo pavyzdžio ir Pauliaus pasakojimo apie krikščioniškųjų Velykų įsteigimą Eucharistijoje valgymo prieš Išėjimą atminimas Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišiose atsiveria ypatingoje šviesoje“ (*Ordo lectionum Missae*, 99). Velykų tridienis prasideda vakaro Mišiomis, kurių liturgija atmenamas Viešpaties atliktas Eucharistijos įsteigimas. Jėzus į savo kančią įžengė švėsdamas vakarienę, palieptą pirmame skaitinyje: kiekvienas pastarojo skaitinio žodis ir įvaizdis kreipia į tai, ką pats Kristus nurodė už stalo, – į gyvenimą dovanojančią savo mirtį.

Žodžių, paimtų iš Išėjimo knygos (Iš 12, 1–8; 11–14), galutinė prasmė atsiskleidžia Jėzaus velykinėje vakarienėje, toje pačioje vakarienėje, kurią švenčiame dabar.

40. „Tesideda ji [šeima] prie artimiausio kaimyno, kad avinėlį išigyty.“ Mes, daugelis šeimų, susirinkome į vieną vietą ir išigijome avinėlį. „Avinėlis turi būti be trūkumo, vienerių metų patinėlis.“ Mūsų avinėlis be trūkumo yra pats Jėzus, Dievo Avinėlis. „Jis turi būti papjautas sambrėškio metu, dalyvaujant visai susirinkusiai Izraelio bendrijai.“ Girdėdami šiuos žodžius, suvokiame, kad esame visa naujojo Izraelio bendrija, susirinkusi sambrėškio metu; Jėzus pats leidžia save papjauti atiduodamas savo kūną ir kraują už mus. „Paėmę jo kraujo, jie paženklinys juo abi durų staktas ir sąramą <...>. Avinėlis turi būti valgomas tą pačią naktį; jis bus valgomas iškeptas ant ugnies.“ Šiuos nurodymus įvykdome Jėzaus krauju palytėdami savo lūpas ir Avinėlio kūną valgdami pašventintos duonos pavidalu.

41. Mums liepiama valgyti susijuosus „juosmenį, su sandalais ant kojų ir lazda rankoje“, valgyti „paskubomis“. Taip nusakomas mūsų krikščioniškasis gyvenimas pasaulyje. Juosmens susijuosimas rodo pasirengimą bėgti, bet taip pat primena šio vakaro Evangelijoje aprašytą ir gestu po homilijos išreiškiamą *mandatum*: esame pašaukti tarnauti pasauliui, tačiau kaip klajūnai, kurių tikrieji namai yra ne čia. Būtent šioje skaitinio vietoje, kur mums liepiama valgyti paskubomis, Viešpats iškilmingai suteikia šventei pavadinimą: „Tai yra Viešpaties Perėjimas (hebr. *Pesach*). Juk tą pačią dieną aš pereisiu per Egipto žemę, užmušdamas visus Egipto krašto pirmagimius <...>. Matydamas kraują, jus praeisiu.“ Viešpats kovoja dėl mūsų užmušdamas mūsų priešus – nuodėmę ir mirtį bei apsaugo mus per Avinėlio kraują.

42. Ši iškilminga Velykų žinia užbaigiama galutiniu įsakymu: „Ši diena bus jums atminimo diena <...> švęsite ją kaip amžiną įsaką.“ Ne tik ištikimas šio įsakymo vykdymas išlaikė Perėjimą gyvą per visas kartas iki Jėzaus laikų ir vėliau, bet ir mūsų ištikimybė įsakymui: „Tai darykite mano atminimui“ leidžia kiekvienai būsimai krikščionių kartai išlikti bendrystėje su Jėzaus Velykomis. Būtent tai darome šią akimirką, pradėdami šių metų Tridienį. Tai – Viešpaties įsteigta „atminimo šventė“, „amžinas įsakas“, liturginis Jėzaus savęs dovanojimo sudabartinimas.

b) Senojo Testamento skaitinys Didįjį penktadienį

43. „Didžiojo penktadienio „Viešpaties kančios“ liturginio vyksmo viršūnė yra Jono pasakojimas apie kančią; Kristus, Izajoi knygoje paskelbtas kaip Viešpaties

tarnas, paaukodamas save Tėvui, iš tiesų tapo nepakartojamu kunigu“ (*Ordo lectionum Missae*, 99). Skaitinys iš Izaijo knygos (*Iz 52, 13–53, 12*) yra vienas iš Senojo Testamento tekstų, kuriuos skaitydami pirmieji krikščionys suvokė, kad pranašai kalba apie Kristaus mirtį. Susiedami šį tekstą su Kristaus kančia, laikomės labai senos apaštališkosios tradicijos, nes būtent šį ryšį atskleidė pokalbyje su Etiopijos eunucho Pilypas (plg. *Apd 8, 26–40*).

44. Liturginio šventimo dalyviai gerai suvokia, kodėl šiandien susirinko, – atminti Jėzaus mirties. Pranašo žodžiais, taip sakant, Dievo perspektyvoje komentuojama ant kryžiaus kabančio Jėzaus būklė. Esame kviečiami išvelgti kryžiuje paslėptą šlovę: „Mano tarnui seksis, jis bus aukštai iškeltas ir didžiai išaukštintas.“ Pats Jėzus kelis kartus Jono evangelijoje kalbėjo apie iškėlimą; iš šios Evangelijos aišku, kad yra trys susipynę to „iškėlimo“ matmenys: ant kryžiaus, per prisikėlimą ir įžengimą pas Tėvą.

45. Bet iškart po tokios šlovingos Tėvo „komentarų“ pradžios skelbiama priešingybė – nukryžiuavimo agonija. Tarnas apibūdinamas kaip tas, kurio „išvaizda nežmoniškai sudarkyta“, o „pavidalas nebepanašus į žmogų“. Jėzuje amžinasis Žodis prisiėmė ne tik mūsų žmogiškąjį kūną, bet ir mirtį bjauriausiu bei nežmoniškiausiu pavidalu. „Taip jis nustebins daugelį tautų, dėl jo karaliai stovės be žado.“ Šiais žodžiais nusakoma pasaulio istorija nuo pirmo Didžiojo penktadienio iki šiandien: pasakojimas apie kryžių vienas tautas nustebino ir atvertė, kitas nustebino ir privertė nusigręžti. Pranašo žodžiai taip pat galioja mūsų bendruomenei bei kultūrai ir gausybei „tautų“ kiekviename iš mūsų – mūsų jėgoms bei polinkiams, kurie turi būti atgręžti į Viešpatį.

46. Toliau kalba nebe Dievas, bet pranašas: „Kas galėtų patikėti, ką mes girdėjome?“ Tada jis toliau tęsia apibūdinimą, kurio smulkmenos veda prie tolesnės kryžiaus kontempliacijos, apimančios kančią ir perėjimą, skausmą ir šlovę. Kančios gelmė nupasakojama taip tiksliai, kad leidžia mums suvokti, kaip natūralu buvo pirmiesiems krikščionims skaityti bei aiškinti tokius tekstus kaip pranašystės apie Kristų išvelgiant juose paslėptą šlovę. Tad, kaip ir teigia pranašas, ta tragiška figūra mums yra kupina prasmės: „Tačiau jis mūsų negalias prisiėmė, mūsų skausmus sau užsikrovė. <...> Mes buvo išgydyti jo žaizdomis.“

47. Iš anksto numatoma ir paties Jėzaus vidinė nuostata dėl savo kančios: „Nors ir buvo žiauriai kankinamas, bet pakluso <...>. Kaip tyli ėriukas, vedamas pjauti, <...> taip jis nepratarė žodžio.“ Visa tai gąsdinantys ir stebinantys dalykai. Bet netiesiogiai pranašo

žodžiais išpranašaujamas ir prisikėlimas: „Kai save atiduos kaip auką už nuodėmę, matys palikuonių ir gyvens ilgai.“ Tie palikuonys yra visi tikintieji, jo „ilgas gyvenimas“ – amžinasis gyvenimas, kurį Tėvas jam suteikia prikeldamas jį iš numirusių. O dabar vėl prabyla Tėvas, toliau skelbdamas prisikėlimo pažadą: „Už savo vargus jis matys šviesą dienų pilnatvėje <...>. Aš duosiu jam dalį tarp didžiūnų, su galiūnais grobiu jis dalysis, nes jis save atidavė mirčiai <...>. Jis prisiėmė daugelio nuodėmę ir užsistojo už nusidėjėlius.“

c) Senojo Testamento skaitiniai Velyknaktį

48. „Velyknakčiui siūlomi septyni Senojo Testamento skaitiniai, primenantys Dievo įstabius darbus išganymo istorijoje, ir du Naujojo Testamento skaitiniai – pasakojimas apie prisikėlimą pagal vieną iš sinoptinių evangelijų ir apaštalo tekstas apie krikščionių Krikštą kaip Kristaus prisikėlimo sakramentą“ (*Ordo lectionum Missae*, 99). Velyknaktis, pasak Romos mišiolu, yra „didžiausia ir iškiliausia iškilmė“ (*Vigilia paschalis*, 2). Ilga Velyknakčio trukmė neleidžia išsamiai komentuoti septynių skaitinių iš Senojo Testamento, tačiau pabrėžtina, kad jie yra centriniai, pavyzdiniai tekstai, kuriais skelbiamos Senojo Testamento teologijos esminės dalys, judant nuo sukūrimo per Abraomo auką prie svarbiausio skaitinio apie išėjimą; keturiais tolesniais skaitiniais skelbiamos esmingai svarbios pranašų temos. Šių tekstų supratimas, susiejant juos su Velykų slėpiniu, tokiu ryškiu Velyknaktį, gali įkvėpti homilijos sakytoją ir tada, kai šie ar panašūs skaitiniai siūlomi kitais liturginių metų momentais.

49. Šios nakties liturgijos kontekste Bažnyčia per šiuos skaitinius atvedama prie iškiliausios akimirkos – Evangelijos pasakojimo apie Viešpaties prisikėlimą. Kaip mums primena gražus Pauliaus tekstas apie Krikštą, šį vakarą švenčiamų Įkrikščioninimo sakramentų esame panardinami į išganymo istorijos srautą. Tą naktį taip išryškėjančios sąsajos tarp sukūrimo ir naujo gyvenimo Kristuje, tarp istorinio išėjimo ir Jėzaus velykinio slėpinio išėjimo, kuriame Krikšto galia dalyvauja visi tikintieji, tarp pranašų pažadų ir jų įgyvendinimo švenčiamuose liturginiuose slėpiniuose gali būti primenamos per visus liturginius metus.

50. Labai svarbi priemonė norint suvokti šias sąsajas tarp Senojo Testamento temų ir jų išsipildymo Kristaus velykiniame slėpinyje yra maldos po kiekvieno skaitinio. Jomis paprastai ir aiškiai išreiškiama Senojo Testamento tekstų gili kristologinė bei sakramentinė prasmė, mat jose kalbama apie sukūrimą, auką, išėjimą, Krikštą, dieviškąjį gailėstingumą, amžinąją sandorą, nuodėmių nuplovimą, atpirkimą ir gyvenimą Kristuje. Homilijos

sakytajai jos gali būti maldos mokykla ne tik rengiantis Velyknakčiui, bet ir per visus metus, susiduriant su tekstais, panašiais į skelbiamus šį vakarą. Dar viena naudinga priemonė Rašto ištraukoms aiškinti yra atliepiamoji psalmė po kiekvieno iš septynių skaitinių – poemos, giedotos krikščionių, kurie mirė kartu su Kristumi ir dabar yra jo prikeltos gyvenimo dalininkai. Pravartu per likusius metus neišleisti jų iš akių, nes jos liudija, kaip Bažnyčia visą Raštą aiškina Kristaus šviesoje.

d) Velykų skaitiniai

51. „Velykų dienos Mišių Evangelijos skaitinys yra iš Jono evangelijos, jame pasakojama apie tuščio kapo radimą. Tačiau taip pat galima pasinaudoti Velyknakčio Evangelijos tekstais arba Velykų sekmadienio vakare Luko evangelijos pasakojimu apie Viešpaties pasirodymą mokiniams kelyje į Emausą. Pirmas skaitinys yra iš Apaštalo Pauliaus laiško kalbama apie tai, kaip Velykų slėpiniu reikia gyventi Bažnyčioje. Iki Velykų trečio sekmadienio Evangelijos skaitiniuose pasakojama apie prisikėlusio Kristaus pasirodymus. Skaitiniai apie Gerąjį Ganytoją skirti ketvirtam Velykų sekmadieniui. Penktą, šeštą ir septintą sekmadienį skaitomos ištraukos iš Viešpaties kalbos ir maldos po Paskutinės vakarienės“ (*Ordo lectio-num Missae*, 99–100). Po Tridienio metu girdėtų skaitinių iš Senojo ir Naujojo Testamentų turtingo rinkinio šie skaitiniai yra vienas intensyviausių prisikėlusio Viešpaties Bažnyčios gyvenime skelbimo tarpinių ir skirti Dievo tautai mokyti bei ugdyti per visus liturginius metus. Per Didžiąją savaitę ir Velykų laiką homilijos sakytojas nuolat turės progą, remdamasis pačiais Rašto tekstais, akcentuoti Kristaus kančią, mirtį ir prisikėlimą kaip centrinį Rašto turinį. Tai puikus liturginis laikas homilijos sakytojui skirti dėmesį centriniam Bažnyčios tikėjimo skelbimui – kad Jėzus Kristus mirė už mūsų nuodėmes, „kaip skelbė Raštai“ (1 Kor 15, 3), ir kad trečiąją dieną prisikėlė, „kaip skelbė Raštai“ (1 Kor 15, 4).

52. Pirma, yra proga, ypač pirmais trimis sekmadieniais, šiuo patogiu laiku perteikti įvairius Bažnyčios *lex credendi* matmenis. Katalikų Bažnyčios katekizmo skiltyse, kuriose kalbama apie prisikėlimą (KBK, 638–639), aiškinama daug įvairių pagrindinių bibliinių tekstų, skelbiamų Velykų laiku. Šios skiltys gali būti patikimas vadovas homilijos sakytojui, kuris, remdamasis Rašto tekstais, turi aiškinti krikščionių tautai tai, kas Katalikų Bažnyčios katekizme savo ruožtu aptariama tokiuose skirsniuose kaip prisikėlimo „Istorinis ir transcendentinis įvykis“, „Prisikėlusiojo pasirodymų“ reikšmė, „Prisikėlusio Kristaus žmogystės būvis“ ir „Prisikėlimas – Švenčiausiosios Trejybės darbas“.

53. Antra, Velykų sekmadieniais pirmas skaitinys imamas ne iš Senojo Testamento, bet iš Apaštalo Pauliaus darbų knygos. Daugelis ištraukų yra ankstyviausio apaštališkojo skelbimo pavyzdžiai, iš kurių matome, kaip patys apaštalai naudojo Raštą skelbdami Jėzaus mirties ir prisikėlimo reikšmę. Kituose tekstuose pasakojama apie Jėzaus prisikėlimo padarinius bei poveikį krikščionių bendruomenės gyvenimui. Remdamasis šiais tekstais, homilijos sakytojas rankose turi kai kuriuos iš galingiausių bei esmingiausių įrankių. Jis regi, kaip apaštalai naudojo Raštą skelbdami Jėzaus mirtį bei prisikėlimą, ir pats daro tą patį ne tik aiškindamas pasiūlytą tekstą, bet ir panašų stilių taikydamas per visus liturginius metus. Jis taip pat mato pirmose bendruomenėse veikiančią prisikėlusio Viešpaties gyvenimo galią ir, kupinas tikėjimo, skelbia tautai, kad ta pati galia vis dar veikia ir tarp mūsų.

54. Trečia, pati intensyvi Šventoji savaitė ir Velykų tridienis, lydimi penkiasdešimties dienų džiugaus skelbimo, kurį vainikuoja Sekminės, homilijos sakytojui yra puikus metas susieti Raštą ir Eucharistiją. Būtent per „duonos laužymą“ – primenantį Jėzaus visišką savęs atidavimą per Paskutinę vakarienę ir vėliau ant kryžiaus – mokiniai suvokia, kad jų širdys buvo užsidegusios, kai Viešpats atvėrė jų protą Raštų prasmei. Panašaus supratimo tikimasi ir šiandien. Homilijos sakytojas uoliai pluša aiškindamas Raštą, bet gilesnė prasmė to, ką jis sako, išnirs „laužant duoną“ toje pačioje liturgijoje, jei homilijos sakytojas į tą akimirką bus nutiesęs tiltą (plg. *Verbum Domini*, 54). Tokių tiltų svarbą paraginime *Verbum Domini* aiškiai pabrėžė popiežius Benediktas XVI:

Šie pasakojimai [apie prisikėlimą] rodo, kad pats Raštas skatina suvokti savo neišardomą ryšį su Eucharistija. „Pravartu niekada neišleisti iš akių, kad Bažnyčios liturgijoje skaitomas ir skelbiamas Dievo žodis tiesiai kreipia į savo tikslą, sandoros auką ir malonės puotą, tai yra į Eucharistiją.“ Žodis ir Eucharistija taip glaudžiai susieti, kad vienas be kito negali būti suprantami: Dievo žodis Eucharistiniame vyksme tampa Kūnu. Eucharistija atveria mus Šventojo Rašto supratimui, lygiai kaip Šventasis Raštas savo ruožtu apšviečia ir paaiškina Eucharistijos slėpinį“ (55).

55. Ketvirta, nuo penkto Velykų sekmadienio bibliinių skaitinių dinamika nuo Viešpaties prisikėlimo šventimo pasislenka prie rengimosi Velykų laiko viršūnei – Šventosios Dvasios atėjimui per Sekmines. Tai, kad šių sekmadienių Evangelijos skaitiniai yra paimti iš Kristaus kalbos Paskutinės vakarienės pabaigoje, pabrėžia jų gilią eucharistinę reikšmę. Skaitiniai ir

maldos teikia homilijos sakytojui progą aptarti Šventosios Dvasios vaidmenį Bažnyčios gyvenimo kelyje. Katekizmo skiltyse, kuriose aptariama „Dievo Dvasia ir Žodis pažadų laikais“ (KBK, 702–716), remiamasi Velyknakčio skaitiniais, dabar traktuojamais Šventosios Dvasios veikimo aspektu, o skiltys, susijusios su „Šventąja Dvasia ir Bažnyčia liturgijoje“ (KBK, 1091–1109), gali padėti homilijos sakytojui atskleisti, kaip Šventoji Dvasia sudabartina Kristaus Velykų slėpinį liturgijoje.

56. Homilijomis, įkūnijančiomis šiuos principus bei perspektyvas Velykų laiku, krikščionių tauta tinkamai parengiama švęsti Sekminių iškilmes, kai Dievo Tėvo per savo Žodį „mūsų širdims dosniai teikiama didžiausia iš visų dovanų – Šventoji Dvasia“ (KBK, 1082). Tos dienos skaitinyje iš Apaštalų darbų knygos pasakojama apie patį Sekminių įvykį, o Evangelijoje pateikiamas pasakojimas apie tai, kas nutiko Velykų sekmadienio vakare. Prisikėlęs Viešpats kvėpė į savo mokinius ir tarė: „Imkite Šventąją Dvasią“ (Jn 20, 22). Velykos yra Sekminės. Velykos jau yra Šventosios Dvasios dovana. Tačiau Sekminės yra įtikinamas Velykų parodymas visoms tautoms, gausybę kalbų suvienijantis į vieną naują „įstabių Dievo darbų“ (Apd 2, 11), apreiškų Jėzaus mirtimi bei prisikėlimu, supratimo kalbą. Pereidama į tos dienos Eucharistijos šventimą, Bažnyčia meldžia: „Viešpatie, tegul Šventoji Dvasia atidengia šios aukos turtus ir veda mus į pilnatvę“ (Atnašų malda). Šventosios Komunijos priėmimas tą dieną tikintiesiems tampa Sekminių įvykiu. Einant priimti Viešpaties kūno ir kraujo, giedamas Komunijos priegiesmis jiems į lūpas įdeda Rašto eilutes iš pasakojimo apie Sekmines: „Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir skelbė įstabių Dievo darbus, aleliuja.“ Rašto žodžiai išsipildo tikintiesiems priimant Eucharistiją. Eucharistija yra Sekminės.

II. GAVĖNIOS SEKMADIENIAI

57. Velykų tridienis ir vėlesnės penkiasdešimt dienų yra spindintis liturginių metų centras, o gavėnia – metas krikščionių tautos protus ir širdis parengti prideramai šias dienas švęsti. Tai taip pat laikas, per kurį galutinai parengiami katechumenai, kurie bus pakrikštyti Velyknaktį. Jų kelionę turi lydėti visos bažnytinės bendruomenės tikėjimas, malda ir liudijimas. Gavėnios laiko bibliinių skaitinių giliausia prasmė yra jų ryšys su Velykų slėpiniu, kurį švęsti jie mus rengia. Kaip tokie, jie teikia aiškią galimybę įgyvendinti pamatinį šiame Vadove pateikiamą principą: Mišių skaitinius įkelti į jų centrą – Jėzaus Velykų slėpinį, į kurį giliausiai įžengiamo švęsdami velykinius sakramentus. „Mišių skaitinių tvarkos“ išangoje pabrėžiama, kad pirmais

dviem gavėnios sekmadieniais tradiciškai naudojama si pasakojimais apie gundymą ir atsimainymą, o apie kitus skaitinius sakoma: „Senajo Testamento skaitiniai yra apie išganymo istoriją, kuri yra viena iš gavėnios katechezei skirtų savitų temų. Kiekvieniems metams skirtuose tekstuose pateikiami ryškiausi išganymo istorijos tarpsniai nuo jos pradžios iki Naujosios Sandomos pažado. Skaitiniai iš apaštalų laiškų atrinkti taip, kad derėtų su Evangelijos bei Senajo Testamento skaitiniais ir, kiek įmanoma, artimiau juos tarp savęs susietų“ (*Ordo lectionum Missae*, 97).

a) Evangelijos skaitinys pirmą gavėnios sekmadienį

58. Žmonėms nesunku keturiasdešimt Jėzaus dykumoje praleistų dienų susieti su keturiasdešimt gavėnios dienų. Homilijos sakytojui pravartu šią sąsają išryškinti taip, kad krikščionių tauta suprastų, jog kasmetinė gavėnia padaro tikinčiuosius slėpingais tų Jėzaus keturiasdešimties dienų ir to, ką jis pasninkaudamas bei gundamas patyrė ir pasiekė, dalyviais. Nors katalikai šiuo laiku paprastai ištraukia į įvairias penitencines ir maldingas praktikas, vis dėlto svarbu pabrėžti giliai sakramentinę viso gavėnios laiko tikrovę. Pirmo gavėnios sekmadienio Pradžios maldoje pavartojama reikšminga frazė: „...metinė gavėnios atgaila...“ Šiuo šventuoju laiku savo Bažnyčioje yra ir veikia pats Kristus, ir būtent jo apvalomasis veikimas jo Kūno nariuose suteikia mūsų atgailos praktikoms išganomąją vertę. Tos dienos Dėkojimo giesmėje ši mintis nuostabiai išreiškiama sakant: „Keturiasdešimt dienų neragaudamas žemiško maisto, jis pašventino gavėninį atgailos pasninką.“ Dėkojimo giesmės žodžiais nutiesiamas tiltas tarp Rašto ir Eucharistijos.

59. Keturiasdešimt Jėzaus dienų primena keturiasdešimt Izraelio klajojimo po dykumą metų; jame sukoncentruota visa Izraelio istorija. Tad čia yra scena, į kurią sutraukta viena didžiųjų šio Vadovo temų: Izraelio istorijos, atitinkančios mūsų gyvenimo istoriją, galutinė prasmė yra Jėzaus išgyvenama kančia. Kančia tam tikra prasme prasideda čia, dykumoje, praktiškai Jėzaus viešojo gyvenimo pradžioje. Tad nuo pat pradžios Jėzus eina savo kančios link, ir iš to kyla visko, kas vyksta po to, prasmė.

60. Vienas Katalikų Bažnyčios katekizmo straipsnis gali būti labai naudingas rengiantis homilijoms, ypač imantis bibliiniame tekste besišaknijančių mokymo temų. Apie Jėzaus gundymus Katekizme pasakyta:

Evangelistai nurodo to paslaptingo įvyki reikšmingą išganymui prasmę. Jėzus yra naujasis Adomas, likęs ištikimas, kai pirmasis pasidavė pagundai.

Kristus tobulai įvykdo Izraelio pašaukimą: priešingai tiems, kurie kitados keturiasdešimt dienų dykumoje išūliai bandė Dievą, Jis pasirodė kaip Dievo tarnas, be išlygų paklūstantis Dievo valiai. Tuo Jis nugali velnią – suriša galiūną, kad atimtų, ką jis pasiglemžęs. Jėzaus pergalė prieš gundytoją dykumoje yra išanga į Jo kančios pergalę, į didžiausią Jo sūniškos meilės Tėvui klusnumą (*KBK*, 539).

61. Jėzui tenkantys gundymai yra kova su iškreiptu jo mesijinės užduoties supratimu. Velnias gundo jį būti Mesiju, demonstruojančiu savo dieviškąsias galias. Gundytojas pradeda žodžiais: „Jei tu Dievo Sūnus...“ Šitaip nuvokiama lemiamą kova, teksianti Jėzui ant kryžiaus, kai jis girdės pašiepiančius žodžius: „Gelbėkis pats! Jei esi Dievo Sūnus, nuženk nuo kryžiaus!“ Jėzus nepasiduoda šėtono gundymams ir nenužengia nuo kryžiaus. Būtent taip jis įrodo, kad tikrai įžengia į žmogiškosios egzistencijos dykumą ir nenaudoja savo dieviškųjų galių savo naudai. Jis tikrai lydi mūsų žemiškąją kelionę ir apreiškia tikrąją Dievo galią, kuri yra meilė „iki galo“ (*Jn* 13, 1).

62. Homilijos sakytojas turėtų atkreipti dėmesį, kad Jėzus išstatomas gundymui ir mirčiai iš solidarumo su mumis. Tačiau homilijos sakytojo skelbiama Geroji Naujiena nėra tiesiog Jėzaus solidarizavimasis su mumis kančios plotmėje; jis taip pat skelbia Jėzaus pergalę prieš gundymą ir mirtį, pergalę, kuria Jėzus dalijasi su visais jį tikinčiais. Esminis laidas, kad ta pergalė dalijamasi su visais tikinčiais, bus velykinių sakramentų šventimas Velyknaktį, į kur jau veda pirmas gavėnios sekmadienis. Homilijos sakytojas kreipia ta pačia linkme.

63. Jėzus atsispyrė velnio gundymui paversti akmenis duona, bet galiausiai ir žmogaus protui iki tol neįsivaizduojamu būdu Jėzus savo prisikėlimu mirties „akmenį“ pavertė „duona“ mums. Per mirtį jis tampa Eucharistijos duona. Susirinkusiems tikintiesiems, besimaitinantiems šia dangiška duona, homilijos sakytojas turėtų priminti, kad Jėzaus pergalė prieš gundymą ir mirtį, kuria su jais dalijamasi per sakramentus, jų „akmenines širdis“ paverčia „jautriomis širdimis“, kaip Viešpats pažadėjo per pranašą; širdimis, troštančiomis padaryti gailestingą Dievo meilę apčiuopiamą jų kasdieniame gyvenime. Tada krikščionių gyvenimas gali veikti kaip raugas Dievo alkstančiame pasaulyje, o akmenys tikrai paverčiami maistu, patenkinančiu gyvą žmogaus širdies troškimą.

b) Evangelijos skaitinys antrą gavėnios sekmadienį

64. Antro gavėnios sekmadienio Evangelijos skaitinys visada yra pasakojimas apie atsimainymą. Atrodo keis-

ta, kad šlovingas ir netikėtas Jėzaus kūno atsimainymas trijų atrinktų mokinių akivaizdoje eina iškart po Jėzaus pirmos pranašystės apie kančią. (Tie patys trys mokiniai – Petras, Jokūbas ir Jonas – bus drauge su Jėzumi Getsemanės sode, kur prasideda jo kančios valanda.) Kiekvienos iš trijų evangelijų viso pasakojimo kontekste Petras yra ką tik išpažinęs Jėzų kaip Mesiją. Jėzus šį išpažinimą priima, bet nedelsdamas ima mokyti savo mokinius, koks Mesijas jis yra iš tikrųjų. „Ir jis ėmė juos mokyti, jog reikia, kad Žmogaus Sūnus daug kentėtų, būtų seniūnų, aukštųjų kunigų bei Rašto aiškintojų atmetas, nužudytas ir po trijų dienų prisikeltų.“ Tada jis moko, kaip paskui Mesiją sekti: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teima savo kryžių ir tėsėka manimi.“ Būtent po to Jėzus pasiima tris mokinius su savimi ant aukšto kalno, ir ten iš jo kūno ištrykšta dieviškoji šlovė. Pasirodo Mozė ir Elisas, jie kalbasi su Jėzumi. Tada Jėzų ir jo mokinius apgaubia Dievo artumo debesys, primenant debesį ant Sinajaus kalno, ir iš debesies pasigirsta balsas, lygiai kaip perkūno griausmas ant Sinajaus kalno rodė, kad Dievas kalba su Moze ir duoda jam Įstatymą – Torą. Tai Tėvo balsas, atskleidžiantis giliausią Jėzaus tapatybę: „Šitas mano mylimasis Sūnus. Klausykite jo!“ (*Mk* 9, 7).

65. Į šią įstabią sceną sutraukta daug šiame Vadove pateiktųjų temų ir pavyzdžių. Akivaizdu, kryžius ir šlovė vienas nuo kito neatsiejami. Akivaizdu, Senasis Testamentas, atstovaujamas Mozės ir Elijo, patvirtina, jog kryžius ir šlovė vienas nuo kito neatsiejami. Homilijos sakytojas turėtų atkreipti dėmesį į šiuos dalykus ir juos paaiškinti. Tai, ką šis slėpinys reiškia, tikriausiai niekur taip gerai neapibendrinta, kaip gražiuose tos dienos dėkojimo giesmės žodžiuose. Prieš Eucharistijos malda, kunigas, kalbėdamas visos tautos vardu, per Kristų, mūsų Viešpatį, dėkoja Dievui už šį atsimainymo slėpinį: „Jis, paskelbęs mokiniams apie jo laukiančią mirtį, ant švento kalno jiems leido išvysti savo didingumą, kaip Įstatymas ir Pranašai paliudijo, kad per kančią einama į garbingą prisikėlimą.“ Būtent šiais žodžiais bendruomenė tą dieną pradeda Eucharistijos malda.

66. Visų sinoptinių evangelijų pasakojimuose Tėvo balsas įvardija Jėzų kaip savo mylimąjį Sūnų ir liepia „jo klausyti“. Transcendentinės šlovės scenos viduryje Tėvo paliepimas dėmesį nukreipia į šlovėn vedantį kelią. Jis tartum sako: „Klausykite jo, kuriame yra mano meilės pilnatvė, apsireiškianti ant kryžiaus.“ Šis mokymas yra naujoji Tora, naujasis Evangelijos įstatymas, duotas ant šventojo kalno, o to mokymo šerdis – Šventosios Dvasios malonė, teikiama tiems, kurie kliaujasi Jėzumi ir jo kryžiaus nuopelnais. Būtent todėl, kad moko to kelio, šlovė ištrykšta iš Jėzaus kūno ir jis apreiškiamas kaip Tėvo mylimasis Sūnus. Ar čia

mes neatsiduriame pačioje Trejybės slėpinio širdyje? Sūnaus šlovėje regime Tėvo šlovę, o ta šlovė neatskiriama nuo kryžiaus. Sūnus, apreikštas per atsimainymą, yra „Šviesa iš Šviesos“, kaip sakoma Tikėjimo išpažinime. Ši akimirka Šventajame Rašte iš tiesų yra viena iš autoritetingiausiai pagrindžiančių Tikėjimo išpažinimo formuluotę.

67. Atsimainymui gavėnios laiku tenka pamatinė vieta, nes visi gavėnios skaitiniai yra vadovas, rengiantis išrinktuosius tarp katechumenų priimti Įkrikščioninimo sakramentus Velyknaktį, lygiai kaip ir visus tikinčiuosius raginantis atsinaujinti naujam gyvenimui, kuriam jie yra atgimę. Pirmą gavėnios sekmadienį itin ryškiai primenamas Jėzaus solidarumas su mumis gundyimo matmeniu, o antrąjį sekmadienį tai, kad Jėzus iš jo kūno ištryškusia šlove nori pasidalyti su visais tais, kurie Krikštu yra įtraukti į jo mirtį ir prisikėlimą. Šiam momentui išryškinti homilijos sakytojas galėtų pasinaudoti ir šventojo Pauliaus žodžiais bei autoritetu: „[Jis] pakeis mūsų vargingą kūną ir padarys jį panašų į savo garbingąjį kūną“ (Fil 3, 21). Ši eilutė randama C ciklo antrame skaitinyje, tačiau trumpa fraze ši momentą galima glaustai išreikšti kiekvienais metais.

68. Tikintiesiems procesija šį sekmadienį artinantis priimti Komunijos, Bažnyčia per Komunijos priegiesmį įdeda jiems į lūpas per Evangelijos skaitinį girdėtus Tėvo žodžius: „Šitas yra mano mylimasis Sūnus, kuriuo labai gėriuosi; jo klausykite!“ Tai, ką išrinkti trys mokiniai išgirdo ir kontempliavo per atsimainymą, dabar tiksliai sutampa su šiuo liturginiu vyksmu, kurio metu tikintieji priima Viešpaties kūną ir kraują. Maldoje po Komunijos dėkojame Dievui, kad jis leido mums, „dar gyvenantiems žemėje“, ragauti dangaus gėrybių. Tebegyvendami žemėje, mokiniai išvydo dieviškąją šlovę, spindinčią Jėzaus kūne. Tebegyvendami žemėje, tikintieji priima jo kūną ir kraują ir girdi Tėvo balsą, kalbantį jiems jų širdžių gelmėje: „Šitas yra mano mylimasis Sūnus, kuriuo labai gėriuosi; jo klausykite!“

c) Gavėnios trečias, ketvirtas ir penktas sekmadieniai

69. „Kitais trimis A metų sekmadieniais vėl imami Evangelijos skaitiniai apie samarietę, aklą gimusį žmogų ir Lozorius prikėlimą. Kadangi šie skaitiniai labai svarbūs Įkrikščioninimui, juos taip pat galima skaityti B ir C metais, ypač ten, kur yra katechumenų. Vis dėlto B ir C metams numatyti kiti tekstai: B metams Jono evangelijos tekstas apie Kristaus būsimą pašlovinimą kryžiumi ir prisikėlimu, o C metams Luko evangelijos tekstas apie atsivertimą. <...> Kadangi skaitiniai apie samarietę, aklą gimusį žmogų ir Lozorius prikėlimą dabar paskirti sekmadieniams, bet tik A metams (B ir

C metais jie yra laisvai pasirenkami), numatyta gali-mybė pasinaudoti jais šiokiadieniais, į gavėnios trečios, ketvirtos ir penktos savaitės pradžią įtraukiant laisvai pasirenkamas Mišias su šiais tekstais; tokios Mišios bet kuri atitinkamos savaitės šiokiadienį gali pakeisti tas, kurios nustatytos“ (*Ordo lectionum Missae*, 97, 98). Katechetinę gavėnios laiko galią ypač išryškina A ciklo sekmadienių skaitiniai ir maldos. Vandens, šviesos ir gyvybės temų sąsaja su Krikštu labai aiški: tokiais bibliniais tekstais ir tokiomis liturgijos maldomis Bažnyčia veda savo išrinktuosius sakramentinio Įkrikščioninimo per Velykas link. Kaip liudija maldų tekstai švenčiant ištyrimo apeigas, jų galutinis pasirengimas yra esmingai svarbus tarpsnis.

O kaip dėl kitų? Pravartu, kad homilijos sakytojas pakviestų savo klausytojus laikyti gavėnią Krikšto malonių atnaujinimo ir gautojo tikėjimo nuskaidrinimo laiku. Šį procesą galima paaiškinti per tai, kaip Izraelis suprato savąją Išėjimo patirtį. Tas įvykis buvo esminis Izraelio kaip Dievo tautos formavimuisi, savo ribotumo bei neištikimybės, bet sykiu Dievo ištikimos bei nekintamos meilės atradimui. Per visą vėlesnę Izraelio istoriją šis įvykis tarnavo kaip paradigma jo kelionei drauge su Dievu aiškinti. Tad ir mums gavėnia yra metas, kai savo egzistencijos dykroje, kupinoje sunkumų, būgštavimų ir neištikimybės, iš naujo atrandame artumą Dievo, kuris, nieko nepaisydamas, veda mus į Pažadėtąją žemę. Tai – pamatinis mūsų tikėjimo gyvenimo momentas ir iššūkis mums. Kūdikystėje gautų Krikšto malonių užmiršti nevalia, net jei susikaupusios nuodėmės ir žmogiškosios klaidos gali paskatinti manyti, kad jų nebėra. Dykuma yra vieta, išbandanti mūsų tikėjimą, bet sykiu jį apvalanti bei sustiprinanti, jei išmokstame remtis Dievu nepaisydami priešingos patirties. Pagrindinė šių trijų sekmadienių tema – kaip nuolatos galima maitinti tikėjimą net nuodėmės (samarietė), neišmanymo (neregys) ir mirties (Lozorius) akivaizdoje. Savo gyvenime keliaujame šiomis „dykumomis“, atrasdami, kad jose nesame vieni, nes su mumis yra Dievas.

70. Ryšys tarp besirengiančiųjų Krikštui ir likusių tikinčiųjų sustiprina gavėnios dinamiką, todėl homilijos sakytojas turėtų stengtis įtraukti visą bendruomenę į katechumenų rengimąsi. Eucharistijos maldoje numatytas maldavimas už krikštatėvius; tai gali priminti, kad kiekvienas susirinkimo narys privalo veikliai „remti“ katechumenus ir vesti kitus prie Kristaus. Mes, kurie jau tikime, esame pašaukti, kaip samarietė, dalytis savo tikėjimu su kitais. Tada per Velykas naujai įkrikščionintieji gali likusiai bendruomenei pasakyti: „Dabar mes tikime ne dėl tavo žodžių. Mes patys išgirdome ir žinome, kad jis iš tiesų yra pasaulio Išganytojas.“

71. Trečią gavėnios sekmadienį esame perkeliame atgal į dykumą kartu su Jėzumi ir dar ankstesne Izraelio patirtimi. Izraeliečiai ištroškę, ir jų troškulys verčia juos suabejoti kelionės, į kurią juos pakvietė Dievas, išmintingumu. Padėtis atrodo beviltiška, bet pagalba ateina iš netikėčiausio šaltinio: Mozei sudavus į uolą, ištrykšta vanduo! Yra dar kietesnė, nelankstesnė medžiaga – žmogaus širdis. Atliepiamojoje psalmėje ją giedančiųjų ir besiklausančiųjų iškalbingai maldaujama: „O, kad išgirstumėt šiandien, ką Viešpats byloja: *tegul jūsų širdys nebūna storžievės.*“ Antrajame skaitinyje Paulius mums sako, kad mūsų atrama yra tikėjimas, leidžiantis per Kristų prisiartinti prie Dievo malonės, o tai savo ruožtu teikia mums viltį. Ši viltis nenuvilia, nes į mūsų širdis išlieta Dievo meilė, įgalinanti mus mylėti. Ta dieviškoji meilė mums dovanota ne už mūsų nuopelnus, bet dar tada, kai buvome nusidėjėliai, – ir Kristus vis dėlto mirė už mus. Šiomis keliomis eilutėmis apaštalas kviečia mus kontempliuoti ir Trejybės slėpinį, ir tikėjimo, vilties ir meilės dorybes.

Šioje aplinkoje susitinka Jėzus ir samarietė. Jų pokalbis yra gilus: jie kalba apie pamatinę amžinojo gyvenimo ir tikrojo garbinimo tikrovę, ir pamokomas, nes aiškėn iškeliamą tikėjimo pedagogiką. Jėzus ir moteris iš pradžių kalba skirtingais lygmenimis. Jos praktinis, konkretus protas nukreiptas į vandenį šulinyje. Jėzus, tarsi užmiršęs jos praktinius rūpesčius, primygtinai nori kalbėti apie gyvą malonės vandenį. Kadangi jų žodžiai prasilenkia, Jėzus užkabina skaudžiausią jos gyvenimo momentą – netvarkingą santuokinę situaciją. Savo trapumo pripažinimas iškart atveria moters protą Dievo slėpiniui ir ji klausia apie garbinimą. Atsiliepusi į kvietimą įtikėti Jėzų kaip Mesiją, samarietė tampa kupina malonės ir skuba pasidalyti savo atradimu su kitais savo miesto gyventojais.

Tikėjimas, maitinamas Dievo žodžio, Eucharistijos ir Tėvo valios vykdymo, atveria malonės, nusakomos „gyvojo vandens“ įvaizdžiu, slėpiniui. Mozė sudavė į uolą, ir ištryško vanduo; kareivis perdūrė Jėzaus šoną, ir ištekėjo kraujo bei vandens. Tai atmindama Bažnyčia įdeda šiuos žodžius į lūpas tų, kurie eina priimti Komunijos: „Kas gers vandenį, kurį aš duosiu, tame rasis versmė vandens, trykštančio į amžinąjį gyvenimą.“

72. Bet ištroškę esame ne mes vieni. Tos dienos Mišių dėkotojimo giesmėje sakoma: „Jisai, prašydamas samarietę vandens atsigerti, jai suteikė tikėjimo dovaną ir taip pasotino jos tikėjimo troškulį, jog ir Dievo meilėje suliepsnojo.“ Jėzus prie šulinio atsisėdo pavargęs ir ištroškęs. (Homilijos sakytojas galėtų atkreipti dėmesį, kad šių trijų sekmadienių Evangelijos skaitiniuose pabrėžiama Kristaus žmogystė: nuovargis, kai jis

atsisėdo prie šulinio, purvo ir seilių mišinys neregiumi išgydyti, ašaros prie Lozoriaus kapo.) Jėzaus troškulys viršūnę pasieks paskutinėmis jo gyvenimo akimirkomis, kai jis ant kryžiaus sušuks: „Trokštu!“ Tai Jėzui reiškia vykdyti to, kuris jį siuntė, valią ir užbaigti jo darbą. Tada iš jo perdurtos Širdies išteka amžinasis gyvenimas, maitinantis mus per sakramentus, suteikiantis mums, kurie garbiname jį dvasia ir tiesa, reikalingo maisto savo kelionei tęsti.

73. Ketvirtas gavėnios sekmadienis užlietas šviesos, kurią ši *Laetare* sekmadienį atspindi šviesesnio atspalvio liturginiai drabužiai ir bažnyčią puošiančios gėlės. Sąsaja su Velykų slėpiniu, Krikštu ir šviesa glaustai išreiškiama eilute iš antrojo skaitinio: „Pabusk, kuris miegi, kelkis iš numirusių, ir apšvies tave Kristus.“ Ši sąsaja atkartojama ir plėtojama dėkotojimo giesmėje: „Savo paslaptingu šventu įsikūnijimu jis atvedė tamsoje skendinčią žmoniją į tikėjimo šviesą ir nuodėmės vergijoje gimusius tavo vaikais krikštu jis padarė.“ Šis apšvietimas, pradėtas Krikštu, kaskart sustiprinamas priimant Eucharistiją. Tai pabrėžiama neregio žodžiais, įtrauktais į Komunijos priegiesmį: „Viešpats Jėzus patėpė mano akis; aš nuėjau, nusiprausiau, praregėjau ir įtikėjau Dievu.“

74. Vis dėlto ši sekmadienį kontempliuojame ne giedrą dangų. „Praregėjimas“ praktikoje daug sudėtingesnis nei aprašyta glaustame pasakojime apie neregį. Pirmajame skaitinyje įspėjama: „Dievas ne taip mato, kaip žmogus, – žmogus mato, kas akimis matoma, o Viešpats žiūri į širdį.“ Tai išganingas įspėjimas ir katechumenams, kurių lūkestis auga artėjant Velykoms, ir visai bendruomenei. Komunijos maldoje teigiama: Dievas apšviečia kiekvieną žmogų, ateinantį į šį pasaulį, tačiau iššūkis yra tai, kad dideliuose ir mažuose dalykuose mes atsigrežiame į šviesą arba nuo jos nusigrežiame. Homilijos sakytojas galėtų pakviesti savo klausytojus atkreipti dėmesį į neregio praregėjimą ir Jėzaus priešininkų apakimą. Išgydytas vyras iš pradžių apibūdina savo gydytoją kaip „žmogų, vardu Jėzus“, paskui išpažįsta, kad jis yra pranašas, o pasakojimo pabaigoje sušunka: „Tikiu, Viešpatie!“ ir pagarbina Jėzų. O fariziejai tampa vis labiau akli: iš pradžių pripažįsta, kad stebuklas įvyko, paskui ima neigti, kad tai buvo stebuklas, ir galiausiai išgydytą vyrą išvaro iš sinagogos. Per visą pasakojimą fariziejai, kupini tikrumo, išpažįsta tai, ką žino, o neregys vis pripažįsta savo nežinojimą. Evangelijos skaitinys užbaigiamas Jėzaus įspėjimu, kad jo atėjimas lėmė krizę, tiesiogine šio žodžio prasme, nuosprendį: jis suteikia regėjimą neregiumi, bet tie, kurie mato, tampa akli. Atsiliepdamas į fariziejų prieštarą, jis sako: „Jei būtumėte akli, neturėtumėte nuodėmės, bet štai jūs sakote: *Mes*

neakli! – Taigi jūs kalti!“ Per Krikštą gautą apšvietimą būtina puoselėti, todėl po Komunijos meldžiamės: „O didis Dieve! <...> apšviesk ir mūsų širdis savo malonės spinduliais, kad visuomet mąstytime, kas kilnu bei tau patinka, ir kad vis nuoširdžiau tave mylėtume.“

75. „Mūsų bičiulis Lozorius užmigo, bet aš eisiu jo pažadinti.“ Ankstesnį sekmadienį girdėtas Pauliaus raginimas tam, kuris miega, pabusti gyvai išreiškiamas paskutiniu ir didžiausiu Jėzaus „ženklų“ ketvirtojoje evangelijoje – Lozorius prikėlimu. Mirties galutinumas, pabrėžiamas fakto, kad Lozorius negyvas jau keturias dienas, regis, kelia dar didesnę kliūtį, nei vandens išgavimas iš uolos ar regėjimo suteikimas neregiiui nuo gimimo. Vis dėlto, susidūrusi su tokia padėtimi, Morta išpažįsta tikėjimą panašiai kaip Petras: „Aš tikiu, jog tu Mesijas, Dievo Sūnus, kuris turi ateiti į šį pasaulį.“ Ji tiki ne tuo, ką Dievas padarys ateityje, bet tuo, ką jis daro dabar: „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas.“ Šis „aš esu“ driekiasi per visą Jono evangeliją kaip aiški užuomina į Dievo apsireiškimą Mozei ir pasitaiko kiekvieno iš šių sekmadienių Evangelijos skaitiniuose: samarietei kalbant apie Mesiją, Jėzus taria jai: „Tai aš, kuris su tavimi kalbu!“ Pasakojime apie neregį Jėzus tvirtina: „Kol esu pasaulyje, aš esu pasaulio šviesa.“ O šiandien jis sako: „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas.“ Raktas į šį gyvenimą yra tikėjimas: „Ar tai tiki?“ Bet net Morta susvyruoja prieš drąsiai išpažindama tikėjimą ir, Jėzui norint nuritinti akmenį, prieštarauja sakydama, kad jau dvokia. Mums vėlgi primenama, jog sekti Kristumi yra viso gyvenimo darbas, ir nesvarbu, ar už dviejų savaitių priimsime Įkrikščioninimo sakramentus, ar jau daug metų gyvename kaip katalikai, privalome nuolatos stengtis gilinti savo tikėjimą į Kristų.

76. Lozorius prikėlimu išpildomas Dievo pažadas, Ezekielio skelbiamas pirmajame skaitinyje: „Atversiu jūsų kapus ir prikelsiu jus iš jūsų kapų.“ Velykų slėpinio šerdis yra tai, kad Kristus atėjo numirti ir vėl prisikelti, jog ir mus prikeltų kaip Lozorius: „Atraišiokite jį ir leiskite jam eiti.“ Jis išlaisvina mus ne tik iš fizinės mirties, bet ir iš daugybės kitokių mus kamuojančių ir pančiojančių mirčių – nuodėmės, negandos, suirusių santykių. Štai kodėl taip esmingai svarbu mums, krikščionims, nuolatos panirti į jo Velykų slėpinį. Tos dienos dėkojimo giesmėje skelbiama: „Jis, būdamas tikras žmogus, verkė prie savo bičiulio Lozorius kapo ir, būdamas tikras amžinasis Dievas, jį prikėlė. Jis, pasigailėjęs žmonijos, išganyto paslaptimis ir mus veda į naują gyvenimą.“ Mūsų kassavaitiniu susitikimu su nukryžiuotu ir prisikėlusiu Viešpačiu išreiškiamas tikėjimas, jog jis čia ir dabar YRA mūsų prisikėlimas ir gyvenimas. Būtent toks įsitikinimas įgalina mus lydėti

ti jį, kai kitą sekmadienį jis įžengs į Jeruzalę, kartu su Tomu ištariant: „Eikime ir mes numirti su juo!“

d) Viešpaties kančios (Verbų) sekmadienis

77. „Viešpaties kančios (Verbų) sekmadienį tekstai procesijai atrinkti iš trijų sinoptinių evangelijų ir pasakoja apie Viešpaties iškilmingą įžengimą į Jeruzalę; per Mišias skaitomas pasakojimas apie Viešpaties kančią“ (*Ordo lectionum Missae*, 97). Pavidalą šiam nepakartojamam liturginiam šventimui suteikia dvi senos tradicijos – procesijos Jeruzalėje paprotys ir skaitymas apie kančią Romoje. Džiūgavimas, lydintis Kristaus karališką įžengimą į Jeruzalę, iškart užleidžia vietą vienos iš giesmių apie kenčiantį Tarną skaitymui ir iškilmingam Viešpaties kančios skelbimui. O ši liturgija vyksta sekmadienį – dieną, visada siejamą su Kristaus prisikėlimu. Kaip celebrantui sujungti gausybę tos dienos teologinių bei emocinių elementų, ypač tada, kai pastoraciniais sumetimais siūlosi gana trumpa homilija? Raktą teikia antrasis skaitinys, nuostabus himnas iš šventojo Pauliaus laiško filipiečiams; jame puikiai apibendrinamas visas Velykų slėpinys. Homilijos sakytojas galėtų glaustai nurodyti, kad, Bažnyčiai pradėdant Didžiąją savaitę, tą Slėpinį patirsime mūsų širdis prakalbinančiu būdu. Į šias paskutines Jėzaus gyvenimo dienas žmones įtraukia įvairūs vietiniai papročiai bei tradicijos, tačiau Bažnyčia šią savaitę labiausiai trokšta ne tiek sujudinti mūsų emocijas, kiek pagilinti mūsų tikėjimą. Tos savaitės liturginiais šventimais ne tik atmename, ką nuveikė Jėzus, bet ir esame panardinami į patį Velykų slėpinį, kad drauge su Kristumi mirtume ir prisikeltume.

(Tęsinys kitame numeryje)

Kunigų paskyrimai**Vilniaus arkivyskupijoje**

Kun. **Daniel Narkun** skiriamas Šalčininkų Šv. apaštalo Petro parapijos vikaru.

Kun. **Valentin Dulko** skiriamas Ignalinos Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos vikaru.

Kun. **Dovydas Grigaliūnas** atleidžiamas iš Švenčionėlių Šv. Edvardo parapijos vikaro pareigų ir skiriamas Vilniaus Šv. arkangelo Rapolo parapijos vikaru.

Kun. **Zdislaw Bochniak** atleidžiamas iš Šalčininkėlių Šv. Jurgio parapijos ir Akmenynės Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės administratoriaus pareigų.

Mons. **Vaclav Volodkovič** skiriamas Šalčininkėlių Šv. Jurgio parapijos administratoriumi.

Kun. **Jan Mackevič** pavedama aptarnauti Akmenynės Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčią.

Kun. **Jonas Kardelis** atleidžiamas iš Naujojo Daugėlišio Šv. Joakimo ir Onos parapijos klebono pareigų ir skiriamas Ignalinos Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos rezidentu.

Mons. **Ignas Jakutis** atleidžiamas iš Dūkšto Šv. Stanislovo Kostkos parapijos klebono ir Gedžiūnėlių Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios parapijos administratoriaus pareigų ir skiriamas Ignalinos Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos rezidentu.

Kun. **Sigitas Grigas** atleidžiamas iš Šalčininkų Šv. apaštalo Petro parapijos vikaro pareigų ir skiriamas Dūkšto Šv. Stanislovo Kostkos, Gedžiūnėlių Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios ir Kazitiškio Šv. vysk. Stanislovo parapijų administratoriumi.

Kun. **Vidas Smagurauskas** atleidžiamas iš Kazitiškio Šv. vysk. Stanislovo parapijos klebono pareigų ir skiriamas

Naujuoju Kauno arkivyskupu paskirtas vysk. L. Virbalas SJ

Birželio 11 dieną Šventasis Tėvas Pranciškus priėmė Kauno arkivyskupo metropolito Sigitą Tamkevičiaus SJ atsistatydinimą iš pareigų pagal Kanonų teisės kodekso 401 kanono 1 paragrafo nuostatas ir naujuoju Kauno arkivyskupu metropolitu paskyrė dabartinį Panevėžio vyskupą Lionginą Virbalą SJ. Kol paskirtasis arkivyskupas perims arkivyskupijos valdymą, arkivyskupijai toliau vadovaus arkivyskupas Sigitas Tamkevičius apaštališkojo administratoriaus teisėmis.

Naujasis Kauno arkivyskupas Lionginas Virbalas SJ gimė 1961 metų liepos 6 dieną Biržuose, katalikiškoje šeimoje. 1979 metais baigęs Biržų 2-ąją vidurinę mokyklą (dabar Biržų „Aušros“ vidurinė mokykla), dvejus metus studijavo Vilniaus inžineriniame statybos institute (šiuo metu Vilniaus Gedimino technikos universitetas).

1981–1983 metais atliko karinę tarnybą sovietų armijoje. 1983 metais stojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją, bet dėl sovietų valdžios trukdymo seminarijos vadovybė jo negalėjo priimti. Daugiau kaip dvejus metus dirbo zakristijonu Linkmenų (Ignalinos r.) parapijoje ir studijavo filosofiją bei teologiją pagrindinėje kunigų seminarijoje. 1986 metais buvo priimtas į Kunigų seminariją, o 1989 metais įstojo į Jėzaus Draugiją. Naujokyną atliko tęsdamas studijas seminarijoje, nes tuo metu vienuolijos dar negalėjo veikti viešai.

1991 metų gegužės 30 dieną išventintas kunigu ir išvyko į Romą studijuoti toliau. Studijavo dvasingumo teologiją Popiežiškajame Grigaliaus universitete, kuriame 1994 metais jam suteiktas teologijos licenciato laipsnis. Studijų metais bendradarbiavo Vatikano radijo lietuvių redakcijoje.

1994 metais dirbo jėzuitų naujokų vadovo padėjėju Austrijoje ir lankė Šventojo Rašto egzegezės paskaitas Insbruko universiteto Katalikų teologijos fakultete. 1995–1997 metais buvo Kauno jėzuitų namų vyresnysis ir Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčios rektorius, dėstė Kauno kunigų seminarijoje. 1997 metais išvyko į Salamanką (Ispanija), kur atliko baigiamąją jėzuitų ugdymo programą. 2003 metais davė galutinius įžadus Jėzaus Draugijoje.

1998–2005 ir 2008–2010 metais buvo Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčios rektorius, 1998–2005 metais Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje dėstė dvasingumo teologiją. 2005–2008 metais dirbo Lietuvos Vyskupų Konferencijos generalinio sekretoriaus padėjėju. 2009 metais paskirtas koordinuoti „Vilniaus liturgijos“ vertimą į lietuvių kalbą. 2005 metais apdovanotas Sausio 13-osios atminimo medaliu.

Buvo „Bažnyčios žinių“ redakcinės komisijos, Vilniaus arkivyskupijos kunigų tarybos ir Visuotinės lietuvių enciklopedijos mokslinės redakcinės tarybos narys.

Nuo 2010 iki 2013 metų ėjo Popiežiškiosios Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės *Russicum* kolegijos Romoje rektorius pareigas.

Be gimtosios lietuvių, dar moka italų, ispanų, rusų ir vokiečių kalbas. Yra išvertęs ir parengęs keletą knygų, bendradarbiauja katalikiškoje žiniasklaidoje, šiais metais išleido knygą „Šventoji Žemė. Piligrimo vadovas“.

Popiežius Pranciškus 2013 metų birželio 6 dieną kunigą Lionginą Virbalą paskyrė Panevėžio vyskupu. Tų pačių metų rugpjūčio 10-ąją Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje jis buvo išventintas vyskupu ir tą pačią dieną pradėjo eiti Panevėžio vyskupo pareigas. Nuo 2014 m. spalio 28 d. Lietuvos Vyskupų Konferencijos vicepirmininkas, Liturgijos komisijos pirmininkas ir Visuomenės informavimo priemonių komisijos narys.

2015 metų birželio 11 dieną paskirtas Kauno arkivyskupu metropolitu.

-lvks, kait-

Paskirtojo Kauno arkivyskupo Liongino Virbalo kreipimasis

2015 m. birželio 12 d.

Mielieji Kauno arkivyskupijos tikintieji, kunigai, vienuolės ir vienuoliai,

visi esame piligrimai, keliaujantys pas mus mylintį Dievą, ir šioje kelionėje gausu netikėtumų. Praėjus vos dvejiems metams po paskyrimo Panevėžio vyskupu, popiežius Pranciškus siunčia mane pas jus – tarnauti Kauno arkivyskupijoje. Jau yra tekę dirbuotis pačioje Kauno širdyje, didžiajam Dievo piligrimui šv. Pranciškui Ksaverui dedikuotoje bažnyčioje. Meldžiu, kad šis šventasis misionierius, Gerąją Kristaus Naujieną nešęs į tolimiausius žemės pakraščius, įkvėptų ir mus.

Kauno seminarijoje brendo mano kunigiškas pašaukimas. Dabar grįžtu kaip kunigas, kuris tarnauja ir vadovauja, šventina ir skelbia Dievo žodį. Prisipažinsiu, kad nedrąsu vykti į Bažnyčią, turėjusią tokius didžius Ganytojus, kaip kardinolas Vincentas Sladkevičius ir arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. Suprantu, kad tikintieji lauks tokio pat atsидavimo, maldingumo ir uolumo, kokius matė iki šiol. Paklusdamas Šventajam Tėvui ir pasitikėdamas Dievo malone, priimu šį paskyrimą. Drąsina tai, kad arkivyskupijoje matau didelį būrį atsидavusių kunigų, vienuolių ir aktyvių pasauliečių. Tik kartu su jumis ir jūsų padedamas galėsiu atlikti savo pareigas.

Į rytdieną mums tenka žengti šiandienos pasaulyje, kuriame Kristaus išgelbėjimas ir Dievo gailestingumo dovana tebėra aktualūs ir reikalingi. Tad būkime Bažnyčia – tikinčiųjų bendruomenė, kuriai svarbu patarnauti ne vien saviesiems, bet kuri trokšta pasiekti kiekvieną ir dalytis Evangelijos džiaugsmu; kuri drąsiai neša žinią apie tai, kad žmogus yra orus ir laisvas, kad esame ne aplinkybių vergai, o brangūs mylinčio Tėvo vaikai; kuri ypač jautri vargingiausiems – juk įsikūnijęs Dievo Sūnus gydė, drąsino, teikė ramybę ir siuntė savo mokinius daryti tą patį. Turiu viltį ir tvirtai tikiu, kad Dievas mūsų troškimus, lydimus visapusiškų pastangų, pavers tikrove. Jau dabar Jis tai daro.

Apaštalas Paulius ragino visada gyventi susivienijus su Kristumi (plg. 1 Tes 5, 10). Jo žodžius pasirinkau savo vyskupišku šūkiu, kuris drauge skatina ir drąsina. Linkėdamas šios vienybės su prisikėlusiu Viešpačiu, laiminu jus visus ir prašau melstis už arkivyskupą Sigitą, vyskupą Kęsutį ir mane, o drauge prašyti Gerąją Ganytoją įkvėpti drąsos jauniems žmonėms atsiliiepti į Jo kvietimą.

Linkmenų Švč. Trejybės, Palūšės Šv. Juozapo ir Vidiškių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapijų klebonu.

Kun. **Bernardas Augutis** atleidžiamas iš Vilniaus Šv. arkangelo Rapolo parapijos vikaro pareigų ir skiriamas Naujojo Daugėlišio Šv. Joakimo ir Onos, Paringio Švč. Jėzaus Širdies parapijų klebonu ir Kačergiškės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios rektoriumi.

Kun. **Marijonas Savickas** atleidžiamas nuo pareigos aptarnauti Paringio Švč. Jėzaus Širdies parapiją ir paliekamas eiti kitas iki šiol turėtas pareigas.

Kun. **Antanas Domeikis** atleidžiamas nuo pareigos aptarnauti Kačergiškės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčią ir paliekamas eiti kitas iki šiol turėtas pareigas.

Kun. **Vytautas Rapalis** atleidžiamas iš Vilniaus Visų Šventųjų parapijos klebono pareigų ir skiriamas Vilniaus Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijos klebonu.

Kun. **Viktor Kudriašov** atleidžiamas iš Ignalinos Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos vikaro pareigų ir skiriamas Vilniaus Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijos vikaru.

Kun. **Aloyzas Volskis** skiriamas Vilniaus Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijos rezidentu.

Kun. **Gintaras Černius** atleidžiamas iš Linkmenų Švč. Trejybės, Palūšės Šv. Juozapo ir Vidiškių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapijų klebono pareigų ir skiriamas Vilniaus Visų Šventųjų parapijos klebonu.

Mons. **Jan Kasiukevič** atleidžiamas iš Vilniaus Šv. Teresės parapijos klebono ir Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčios rektoriaus pareigų.

Mons. **Kęstutis Latoža** atleidžiamas iš Vilniaus Šv. Onos bažnyčios rektoriaus, Vilniaus arkivyskupijos kurijos sekreto-

riato vadovo bei kanclerio pareigų ir skiriamas Vilniaus Šv. Teresės parapijos klebonu bei Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos Gailėstingumo Motinos koplyčios rektoriumi ir aptarnauti Nemėžio Šv. Rapolo Kalinausko bažnyčią.

Mons. **Žydrūnas Vabuolas** atleidžiamas iš Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektoriaus pareigų ir skiriamas Vilniaus Šv. Onos bažnyčios rektoriumi.

Kun. **Kęstutis Palikša** atleidžiamas iš Vilniaus Šv. vysk. Stanislovo ir šv. Vladislavo (Arkikatedros bazilikos) parapijos vikaro pareigų ir skiriamas Vilniaus arkivyskupijos kurijos kancleriu ir Vilniaus Šv. vysk. Stanislovo ir šv. Vladislavo (Arkikatedros bazilikos) parapijos rezidentu.

Kun. dr. **Hans Friedrich Fischer** atleidžiamas iš Vilniaus Šv. apaštalu Petro ir Povilo parapijos rezidentu pareigų ir skiriamas Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektoriumi.

-Vn-

Kaišiadorių vyskupijoje

Mons. **Juozapas Čeberiokas** dėl pensinio amžiaus atleistas iš Kuktiškių parapijos klebono pareigų ir paskirtas šios parapijos altaristu.

Mons. **Juozas Dabravolskas** dėl pensinio amžiaus atleistas iš Šešuolių parapijos klebono pareigų ir paskirtas Daugų parapijos rezidentu.

Kun. dek. **Leonas Klimas** atleistas iš Šešuolėlių ir Zibalų parapijų klebono pareigų ir paskirtas Bagaslaviškio ir Krikštėnų parapijų klebonu ir paliktas eiti kitas jam patikėtas pareigas (reziduos Širvintose).

Kun. **Jurgis Kazlauskas** paskirtas Kuktiškių parapijos klebonu ir paliktas eiti kitas jam patikėtas pareigas (reziduos Saldutiškyje).

Kun. **Egidijus Kazlauskas** atleistas iš Molėtų parapijos vikaro pareigų ir pa-

Kauno arkivyskupo pareigas pradėsiu eiti liepos 11 d. – per Šv. Benedikto, Europos globėjo, šventę. Tą dieną 12 val. visus nuoširdžiai kviečiu į šv. Mišias Kauno arkikatedroje bazilikoje, o tuos, kurie negalės dalyvauti, ypač ligonius, prašau lydėti savo malda.

Nuo amžių iš Šiluvos mus globojanti Dievo Motina Marija, melski už mus ir mūsų Tėvynę Lietuvą!

Pristatyta popiežiaus Pranciškaus enciklika *Laudato si'* apie rūpinimąsi mūsų bendrais namais

Birželio 18 d. Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriatai pristatyta antroji popiežiaus Pranciškaus enciklika *Laudato Si'* apie rūpinimąsi mūsų bendrais namais. Spaudos konferencijoje, kuri vyko pasibaigus enciklikos pristatymui Vatikane, dalyvavo Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas arkivyskupas Gintaras Grušas, Lietuvos Atkuriamojo Seimo – Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis ir Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* direktorius Linas Kukuraitis.

Arkivyskupas Gintaras Grušas, pristatydamas tą dieną pasirodžiusią encikliką, pabrėžė, kad ji yra apie integralią ekologiją. Arkivyskupas sakė, jog popiežius Pranciškus kviečia mus žvelgti į pasaulio ekologijos problemą ne tik iš simptomų, bet ir iš šaknų, siekiant atpažinti pačias problemas ir žmogaus įtaką joms. Popiežius kelia pagrindinį klausimą – kokį pasaulį norime perduoti ateities kartoms. Ši enciklika įeina į Bažnyčios mokymą socialiniais klausimais. Arkivyskupas akcentavo, jog popiežius kviečia tikinčiuosius svarstyti ne tik savo santykį su Dievu, su artimu, su savimi, bet ir su visa kūriniu. Šis klausimas turėtų būti sau keliamas ir rengiantis išpažinčiai.

Profesoriaus Vytauto Landsbergio nuomone, per daug rūpindamiesi politika ir verslu žmonės pameta pamatinius dalykus: gyvybės, gyvenimo prasmės klausimą. Jis teigė, kad enciklika paaiškina, kodėl popiežius pasirinko Pranciškaus vardą. Pasak profesoriaus, nuo Asyžiečio laikų eina ta kūrinių vienovės samprata – kaip aktyvus kreipimasis, beldimasis į krikščioniškosios civilizacijos sąmonę. „Mylėti Dievą – tai mylėti kūrinių, o niokoti aplinką – tai naikinti pačiam save“, – sakė profesorius, pabrėždamas žmogaus ir visos kūrinių santykį, apie kurį dažnai kalbama šioje enciklikoje. Anot kalbėtojo, enciklikos mintys vertos ypatingo dėmesio ir svarstymų.

Popiežius enciklikoje akcentuoja, kad ekologinė ir socialinė krizė negali būti atskiriamos. Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* direktorius Linas Kukuraitis kalbėjo apie žmogų kaip kūrinių dalį. „Popiežiaus daroma jungtis tarp vargšų ir aplinkos jaudina. Vartojimo kultūra, kurią renkames, turi tas pačias pasekmes ir ekologijai, ir socialinei sričiai“, – teigė Linas Kukuraitis. Direktorius kalbėjo apie miesto nepasiturinčiuosius ir jų galimybes bei iššūkius integruotis, akcentavo geruosius pavyzdžius Vilniuje, pvz., „Betanijos“ Socialiniame centre vykstančius katalikiškų bendruomenių narių ir centro lankytojų susitikimus ir netikėtus jų rezultatus.

Arkivyskupas pakvietė visus, tiek tikinčius, tiek netikinčius, susipažinti su enciklika ir eiti į atvirą dialogą svarstant joje keliamus klausimus, rūpinantis bendrais mūsų visų namais.

-žš-

Kauno arkivyskupijos kunigų nuolatinio ugdymo konferencija

Gegužės 27 d. Kauno arkivyskupijos kurijoje vyko kunigų nuolatinio ugdymo konferencija. Jai vadovavęs arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas pristatė konferencijos viešnią, VU Filosofijos fakulteto Klinikinės ir organizacinės psichologijos katedros vedėją habil. dr. prof. Danutę Gailienę ir pačią konferencijos temą – psichosocialinę būseną, būdingą dabartinei visuomenei, kuri išgyvena sovietmečio palikimą – potrauminį sindromą, yra kamuojama įvairių psichologinių sutrikimų, tarp jų ir polinkio į savižudybes. Kunigai, kaip pabrėžė vyskupas K. Kėvalas, tarnauja žmonėms tiesiogiai, tad jiems svarbu pažinti esamą situaciją minėtais požiūriais, žinoti pagalbos būdus, kad galėtų geriau pasitarnauti.

Abiejose konferencijos dalyse kalbėjusi prof. D. Gailienė iš pradžių pakomentavo jos su kolegomis atliekamų tyrimų duomenis, kaip savižudybių skaičiai yra susiję su istoriniais-socialiniais pokyčiais visuomenėje, daug dėmesio skyrė savižudybių klausimui, pasidalydama praktiniais patarimais, kaip pastebėti suicidinių elgesį ir laiku užbėgti už akių, nepaliekant tokių ketinimų turinčio žmogaus vieno. Profesorė taip pat atsakė į gausius kunigų klausimus.

„Turime labai skaudžią problemą – labai daug nusižudančių žmonių mūsų šalyje“, – sakė prof. Gailienė minėdama, jog Lietuva pirmąją Europoje ir yra viena iš lyderių pasaulyje pagal savižudybių skaičių (dabar savižudybių daugėja Azijos šalyse, ypač Pietų Korėjoje). Prieškariu Lietuvoje savižudybių buvo mažiau nei Latvijoje ar Estijoje (mokslininkų patvirtinta, kad katalikybė ir judaizmas veikė kaip apsauginis veiksnys), tačiau sovietmetis, okupacija viską sulygino. Per visą sovietmetį, iki pat „perestrojkos“, daugėjo vyrų savižudybių. Vėliau savižudybių sumažėjimas buvo susijęs su laisvo gyvenimo viltimis, tačiau jų padaugėjo, atsiradus dideliems pokyčiams visuomenėje jau atkūrus Nepriklausomybę. Be to, kaip minėjo profesorė, tyrimai rodo didesnę moterų atsparumą: vyrų nusižudo net 6 kartus daugiau nei moterų. Apie 70 proc. savižudybių susijusios su alkoholio vartojimu.

Lietuvoje nuo pat nepriklausomybės atgavimo pradžios skiriama mažai dėmesio žmonių psichoemociinei sveikatai gerinti, būtina savižudybių prevencijai. Prof. D. Gailienė pasidalijo, kaip konkrečiai tai pradėta spręsti Kupiškio savivaldybėje, kur savižudybės didžiulė problema, tiesiog savanoriškais pagrindais mokant valstybės tarnautojus, policininkus, mokytojus, medikus tinkamai reaguoti į suicidinius signalus. Ir čia, pasak D. Gailienės, geriau persistengti, nei prarasti žmogų. Didžiulė klaida manyti, jog tai paties žmogaus reikalas, jo pasirinkimas. Visai neleistina spekuliacija savižudybių „poetizavimu“, neva tai yra stiprių žmonių pasirinkimas. Profesorė atkreipė dėmesį, kaip pražūtingai visuomenėje veikia pamėgdžiojimo, arba užkrėtimo, fenomenas. Čia svarbus žiniasklaidos vaidmuo (jei pateikiama, kaip žmogus po mirties buvo pagerbtas, tai gali paskatinti, pvz., paauglius ją rinktis kaip būdą gauti meilės ir dėmesio), nors profesorė sakė pastebėjusi teigiamų poslinkių, kai žurnalistai jau tariasi su specialistais, kaip pateikti tokią informaciją.

Prof. D. Gailienės nuomone, reikia visomis pajėgomis stengtis – raginti netylėti, apie tai nugirdus nepalikti žmonių vienu, ieškoti pagalbos. Su žmogumi, kuriam kyla suicidinių minčių, galimas konkretus trijų žingsnių pokalbis: 1) aš matau, kad tau negera; 2) man tu rūpi; 3) ar aš teisingai girdžiu, kad tu galvoji apie savižudybę? Svarbu atpažinti, koks yra savižudybės rizikos laipsnis, ketinimų rimtumas, kokia yra bendra žmogaus gyvenimo situacija. Mokslininkė

skirtas Šešuolių, Šešuolėlių ir Zibalų parapijų klebonu (reziduos Šešuoliuose).

Kun. bažn. t. dr. **Mindaugas Sabonis** paskirtas Birštono parapijos vikaru.

Kun. **Algirdas Akelaitis** paskirtas Molėtų parapijos vikaru.

Kun. **Vytas Bučinskas** dėl sveikatos atleistas iš Bagaslaviškio ir Krikštėnų parapijų klebono pareigų ir paskirtas Vievio parapijos rezidentu. -Kš-

Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Antanas Kereišis** atleistas iš Alksnėnų ir Didvyžių parapijų klebono pareigų ir paskirtas Vilkaviškio parapijos altaristu-vikaru.

Kun. **Mindaugas Martinaitis** atleistas iš Bagotosios parapijos klebono pareigų ir paskirtas Alksnėnų ir Didvyžių parapijų klebonu.

Kun. **Vidmantas Striokas** paliktas eiti visas iki tol turėtas pareigas ir paskirtas Bagotosios parapijos klebonu. -Vl-

Diakonų šventimai

Gegužės 30 d., Švč. Trejybės iškilmės išvakarėse, Žemaičių Kalvarijos bazilikoje buvo švenčiami tituliniai Švč. M. Marijos Apsilankymo pas šv. Elzbietą atleidai. Iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Bortas SJ, koncelebravo jo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos vadovai, Žemaičių Kalvarijos šventovės kanauninkų kapitulos kanauninkai, liturgijoje patarnavo Telšių kunigų seminarijos klierikai, giedojo Žemaičių Kalvarijos parapijos jaunimo ir sumos chorai, vadovaujami vargonininkės Kristinos Kondratavičienės ir mokytojos Irenos Taujanienės. Per šv. Mišias trys Telšių kunigų seminarijos klierikai **Gediminas Paulius**, **Vidmantas Daugėla** ir **Rolandas Kazlauskas** vyskupo J. Bortos SJ įšventinti diakonais.

-kasab-

Maldos pusryčiai

Gegužės 25 d. Panevėžio miesto mero Rychio Račkausko iniciatyva Panevėžyje vyko Maldos pusryčiai pasišventimo ir tarnystės tema. Tema pasirinkta atsižvelgiant į popiežiaus Pranciškaus paskelbtus Pašvęstojo gyvenimo metus. Maldos pusryčių tradicija atsirado XX a. viduryje JAV, nuo 2001 m. jie rengiami ir Lietuvoje. Renginyje dalyvavo dvasininkai ir religinių bendruomenių atstovai, politikai, kariškiai, specialistų tarnybų, teismų, žiniasklaidos, bendruomenių atstovai.

Meras Rytis Račkauskas visus pasveikino ir pakvietė pasidalyti savo mintimis apie tarnystę. „Galbūt tokie susitikimai ir pasidalijimai pažadins labai reikalingas visuomenei iniciatyvas ir projektus“, – sakė jis.

Panevėžio vysk. L. Virbalas susitikimą pradėjo malda ir įžangos žodžiu: „Maldos pusryčiai – tai laikas, kai mes, turintys labai skirtingas tarnystes, susirenkame kartu ne tiek svarstyti kažkokių darbo reikalus, bet tiesiog pabūti drauge ir pasidalyti kaip tie, kurie pripažįsta, kad Dievas veikia kiekviename žmoguje. Kartu būdami nesiekiame nei kažką įrodyti, nei kažką įtikinti, nei pakeisti, bet tiesiog dalytis tuo, kas yra brangu.“ Apibūdinamas tarnystę ganytojas pateikė keletą konkrečių labai paprastų tarnavimo pavyzdžių.

Ses. Julita papasakojo savo vienuolyno istoriją. Priminė, kad popiežius Pranciškus dabar kviečia eiti į pakraščius. „Negali būti pasišventimo Dievui, kartu nepasišvenčiant žmogui“, – sakė ji.

Ortodoksų kunigas t. Aleksejus kalbėjo apie savo tarnystę ortodoksų bendruomenėje, kai žmonės kreipiasi pagalbos bėgdami nuo karo Ukrainoje. „Padėti žmogui, kurį ištiko bėda, krikščioniui privalu. Tai ir yra krikščioniškas požiūris į žmogų ir į jo problemas. Politiniai dalykai – antrame plane. Ir jei krikščionys nepadės, tai kas tada pasaulyje laikysis šitų principų?“ – klausė kunigas.

kvietė kunigus, sielovadinėje tarnystėje susidūrus su tokiais atvejais, drąsinti žmones (ir artimuosius) apie tai kalbėti, sakyti tiesą, kad ji nebūtų slepiama.

Savo pranešimą prof. D. Gailienė užbaigė viltingai. Tyrimai rodo, jog visuomenės psichoemocinė būsena vis dėlto keičiasi į gera: visų trijų kartų žmonių bendra savijauta yra nebloga; stipresni (ir patriotiškesni) jaučiasi jauni žmonės, ypač tie, kurių seneliai buvo patyrę represijų. Blogiausiai jaučiasi tie, kurie nieko nežino apie savo šeimos, giminės istoriją, praeitį, o tai žinoti, pasak specialistės, žmogaus tapatybei, psichologinei sveikatai yra labai svarbu.

Kunigai uždavė konferencijos viešniai klausimų, dalijosi mintimis, kas skatina norą žudyti, kaip priežastis nurodydami tikėjimo, darnių ir tvarkingų santykių žmonių gyvenime trūkumą. Kunigai išreiškė rūpestį dėl ypač pastebimo paauglių polinkio į savižudybes, neretai girdimas jų suicidines mintis, savęs žalojimą bei kitus galimo nusižudymo signalus (ypač kai patiria bendraamžių patyčias, nedarną šeimose). Į klausimą apie eutanazijos bei asistuojamos savižudybės „populiarinimą“ ne tik užsienyje, bet ir pas mus, profesorė atsakė, pavadindama tai pačia blogiausia žinia. Jau dabar ima rasti tyrimų duomenų (pvz., Vokietijoje), kokias tragedijas išgyvena šeimos po to, kai jų artimiesiems buvo atimta gyvybė atliekant eutanaziją.

Konferencijos pabaigoje, aptariant kitas sielovados aktualijas, vyskupas K. Kėvalas paragino kunigus imtis daugiau iniciatyvos ir pastangų, kad kuo daugiau Kauno arkivyskupijos jaunimo dalyvautų Lietuvos jaunimo dieneose Alytuje birželio pabaigoje. Su brolių kapucinų organizuojamomis jaunimo vasaros stovyklomis supažindino Šv. Vincento Pauliečio (Petrašiūnų) parapijos klebonas kun. Tomaszas Pilchas OFM Cap.

Kunigams buvo pristatyta Kauno arkivyskupo metropolito Sigitos Tamkevičiaus SJ š. m. gegužės 27 d. patvirtinta (nuo rugsėjo 1 d. įsigaliosianti) Instrukcija dėl jaunuolių rengimo Sutvirtinimo sakramentui Kauno arkivyskupijoje. Pasak vysk. K. Kėvalo, šalia LVK gairių, ši instrukcija sukonkretina kai kurias detales (pvz., pradėti registraciją į rengimo Sutvirtinimui grupę, pasitelkiant tikybės mokytojus, jau pavasarį ir kt.). Konferencija užbaigta bendra malda ir pietumis kurijoje.

-kait-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Birželio 10 d. Šv. Juozapo kunigų seminarijoje vyko Vilniaus arkivyskupijos sielovadoje besidarbuojančių kunigų susirinkimas. Seminarijos koplyčioje susirinkę kunigai dalyvavo Švč. Sakramento adoracijoje ir meldėsi Valandų liturgijos – *Dieninės* malda. Seminarijos konferencijų salėje susirinkusius kunigus pasveikino Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas. Ganytojas kvietė melstis ir palaikyti vieniems kitus, ypač sergančius kunigus. Maldai už kunigus yra skirta III penktadienį po Sekminių per Švč. Jėzaus Širdies iškilimą minima Pasaulinė maldų už kunigų šventėjimą diena. Arkivyskupas pasveikino kunigystės 25 metų sukaktį mininčius kun. Antaną Domeikį, Eigantą Rudoką, Vytautą Rapalį, Bronių Krakevičių, mons. Wojciech Gorlicki.

Kunigų susirinkime kalbėjo kunigai egzorcistai. Vilniaus arkivyskupijos egzorcisto tarnystę atliekantis kun. Marek Adam Dettlaff OFM Conv. sakė, jog daugelis žmonių, kurie negyvena Dievo malonėje, nešvenčia sakramentų, nelanko Bažnyčios, lieka be Dievo apsaugos ir reikalingos pagalbos. Todėl tokių žmonių

gyvenime gali būti labai paveikūs užkerėjimai, prakeikimai, magija ir kitokie piktosios dvasios veikimo ženklai. Piktoji dvasia turi didelę įtaką tų žmonių gyvenime, kurie pasilieka sunkioje nuodėmėje, priklausomybėse ar net save sąmoningai atiduoda demonui. Kuo labiau stinga tikėjimo, tuo pavojingiau lankyti vietas ar asmenis, esančias didesnėje piktosios dvasios įtakoje, – būrėjus, spiritistus, ekstrasensus, magus, pagoniškų kultų propaguotojus. Svarbu žinoti, kad demonai mėgsta slėptis, maskuotis. Paprastai tie, kurie patys kreipiasi, prašo egzorcizmo, tiems dažniausiai jo nereikia. Kas yra piktosios dvasios užvaldytas – apie tai nekalba. Kad žmogui reikia egzorcisto pagalbos, rodo šie požymiai: priešiškus šventumui, kalbėjimas ir supratimas nežinomų dalykų, slaptų dalykų žinojimas ir didelė antgamtinė jėga. Kunigo tarnystė labai svarbi tiems, kurie kenčia nuo piktosios dvasios, jiems ypač reikia dažnos išpažinties, dalyvavimo šv. Mišiose, Ligonių sakramento. Rekomenduojama šventinti kenčiančio žmogaus namus, sakramentalijas, šventinti vandenį, aliejų, druską. Varginamiems žmonėms svarbu nešioti pašventintus rožinius, kryželius. Kunigas turi dažnai laiminti piktosios dvasios puolamus žmones, tai yra prakeikimo priešingybė, padeda atgauti ramybę. Kunigai turėtų daugiau laiko skirti užtari- mo, išlaisvinimo maldai, taip Jėzaus vardu naikinama piktojo galia.

Vilniaus arkivyskupijos egzorcistas kun. Kęstutis Dailydė atkreipė dėmesį, kad demonas – puolęs angelas nėra lygiavertis Dievo varžovas, imasi intelektualinės veiklos, stebi ir puola žmogų, ypač per asmens trūkumus, ydas, netinkamus įpročius. Piktasis nepažįsta žmogaus minčių, jo sielos. Tobulai žmogų pažįsta ir saugo tik Dievas. Kai kreipiasi žmogus, kurį vargina piktasis, svarbu įvertinti situaciją, išsiaiškinti sakramentų praktikavimo ir maldos gyvenimo aplinkybes. Meldžiantis dedamos rankos ant varginamo asmens galvos.

Kauno arkivyskupijos egzorcistas kun. Arnoldas Valkauskas sakė, kad kunigui svarbu nebijoti, kai jis susiduria su piktojo gąsdinimu ir manifestacijomis, nepaliauti melstis, nuolankiai, kantriai ir drąsiai. Svarbu melstis ir už psichikos ligonius, kurie kartais taip pat kreipiasi prašydami vaduoti juos iš piktojo. Jei varginamas žmogus negali pakęsti maldos – šlakstyti švęstu vandeniu. Kunigui reikia atsižadėti bet kokios puikybės, trokšti nuolankumo, pasitikėti Dievo veikimu, neventi pakartotinės, ilgesnės maldos už žmogų, kuris kreipiasi pagalbos.

Arkivyskupas Gintaras Grušas pabrėžė, kad užtari- mo malda visi kunigai gali melstis už žmogų, kuris prislėgtas, patiria pagundų. Tik kai aišku, kad žmogus užvaldytas piktojo, tuomet reikia egzorcisto pagalbos. Ganytojas kvietė kunigus prašyti, kad žmonės daugiau melstųsi už kunigus ir juos palaikytų. Vyskupas Arūnas Poniškaitis pranešė, jog Vilniaus arkivyskupijos kunigų rekolekcijos vyks Trinapolyje liepos 27–31 d., joms vadovaus kun. Stasys Kazėnas SJ.

Susirinkimo pabaigoje arkivyskupas Gintaras Grušas įteikė naujus kunigų paskyrimus. Naujai paskirtasis Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektorius kun. dr. Hans Friedrich Fischeris pranešė, kad stojančiųjų į seminariją dokumentai priimami liepos 21–26 d., o stojamieji vyks liepos 28–29 d.

-ksb-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Birželio 18 d. Telšiuose vyko Telšių vyskupijos dvasininkų susirinkimas. Kas- mėnesinį susirinkimą pradėjo ir bendrai maldai – *Rytmetinei* Telšių katedroje vadovavo Telšių vyskupo augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM.

Karinių oro pajėgų kapelionas kun. Vir- ginijus Veilentas priminė, kad vakar švęstos Sekminės ragina kalbėti apie Dvasią. Kai į kasdinių problemų sprendimą įraukiame ir krikščionišką dvasią bei laikomės krikščioniškų ver- tybių, tos problemos kur kas lengviau išsprendžiamos. Šventajame Rašte yra parašyta, kad raidė užmuša, o dvasia gaivina. Kunigas visiems, kurie dirba su žmonėmis, linkėjo nepritrūkti dvasios.

Pulkininkas leitenantas Andrius Mickus priminė, jog tarnystės sąvoka susijusi su pasiaukojimu. Kariuomenėje ver- tybės užima centrinę vietą. Ta sąvoka pirmiausia reiškia besąlyginį atsidavimą Tėvynei, besąlyginį savęs aukojimą.

Pasak Panevėžio policijos viršininko Egidijaus Lapinsko, „policija yra viena iš tų institucijų, kuri tarnauja ir vadovau- jasi vertybėmis: „ginti, saugoti, padėti“. Maldos pusryčiuose dalyvavo ir trys Seimo nariai: Povilas Urbšys, Petras Narkevičius ir Domas Petroulis, Vyriausybės atstovė Rasa Šošič, verslui atsto- vavo Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos prezidentas Sigitas Gailiūnas. Maldos pusryčius muzikos garsais papuošė Panevėžio Vytauto Mikalausko menų mokyklos jaunosios kanklininkės ir styginių kvar- tetas. Susitikimo pabaigoje Panevėžio meras Rytis Račkauskas palinkėjo vi- siems gražios tarnystės vasaros.

-kad-

Vilniaus arkivyskupijos Caritas konferencija

Birželio 6 d. Vilniaus Šv. Juozapo kuni- gų seminarijoje vyko metinė Vilniaus arkivyskupijos Caritas konferencija „Ar myli mane?“ (Jn 21, 16). Į metinę šventę susibūrė arti šimto Vilniaus arkivysku- pijos Caritas savanorių ir darbuotojų, atvyko Lietuvos Caritas ir Kaišiadorių vyskupijos Caritas atstovai.

Renginys pradėtas šlovinimu ir pamąs- tymu renginio tema. Mons. Žydrūnas Vabuolas, seminarijos rektorius, pa- sveikinęs susirinkusiuosius, kalbėjo,

kad dažnai tiesiogiai nepajuntame atlygio iš tų, kuriems padedame, tačiau Viešpats atlygina šimteriopai.

Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* direktorius Linas Kukuraitis ir Vaiva Mačiežaitė kalbėjo apie praėjusius *Caritas* metus: padėta beveik 17 tūkst. žmonių, prisidėjo arti 600 savanorių, 133 profesionalūs darbuotojai. Bent 12-oje parapijų prasidėjo naujos karitatyvinės iniciatyvos. Kalbėtojai akcentavo, kad teikiama ir skubi pagalba – daiktais ir maistu, veikia ilgalaikės nuoseklios programos, taigi padedama labai skirtingose situacijose esantiems žmonėms. Kalbėta apie džiaugsmus, sunkumus ir iššūkius.

Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* atstovai praėjusius metus pavadino pokyčių veiklos srityse metais, kai klausama, kas yra svarbiausia šioje veikloje, kokios tendencijos ir ką galima nuveikti naujai. Kalbėtojai metus įvardijo ir kaip plėtros parapijų bendruomenėse, atviro dialogo ir veikimo kartu, Dievo darbo metus. Reikšmingiausiu metų įvykiu įvardijo krikščionių bendruomenių ir socialinio centro „Betanija“ lankytojų susitikimus – daugelis Vilniaus arkivyskupijos parapijų bendruomenių, jaunimo organizacijų buvo įsipareigojusios kartą per mėnesį drauge prasmingai leisti laiką su „Betanijos“ lankytojais.

Pasiskirstę į grupes, *Caritas* žmonės kalbėjosi apie „Aš esu“ bendruomenę ir knygą „Sveikas, gyvenime. Apie priklausomybę, kopriklausomybę ir sveikimo kelionę“, klausėsi liudijimų iš parapijų bendruomeninio veikimo bei svarstė, kokia yra parapijos *Caritas* vizija. Svarstyta apie keliaujančią Bažnyčią ir pabėgėlių integraciją; benamystę, diskutuota apie maldos vietą *Caritas* komandose ir veikloje. Vėliau pristatytas *Caritas* inicijuotas Sisteminis skurdo problemos Lietuvoje tyrimas.

Apibendrinančiame forume Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas akcentavo, kad *Caritas* taip pat turi klausyti Šventosios Dvasios ir daryti tai, ką ji kalba. Artėjantys Gailėstingumo

Po bendros maldos Telšių vyskupijos ganytojas Jonas Boruta SJ susirinkusiesiems dar kartą išsamiai pristatė Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlaidų (liepos 1–12 dienomis) programą, taip pat kalbėjo apie kunigų pragyvenimą ir analizavo dvasininkų išlaikymo klausimą. Vyskupas citavo Katalikų Bažnyčios Kanonų teisės kodeksą, kur kalbama apie kunigų materialinį pragyvenimą. Telšių vyskupijos ganytojas taip pat išsakė susirūpinimą jaunais žmonėmis bei jų sielovada. Jis ragino kunigus gerai įsiklausyti ir įsigilinti į jaunimo problemas ir padėti jiems sudėtingose situacijose. Ganytojas aptarė nemažai ir kitų vyskupijos gyvenime aktualių klausimų.

12 val. Telšių katedroje aukotų šv. Mišių liturgijai vadovavo Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo jo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, Telšių vyskupijos kunigai, patarnavo du diakonai. Giedojo Telšių muzikos mokyklos mokytojų ansamblis, vadovaujamas Katedros vargonininkės Dalios Pleškienės. Sakydamas pamokslą vyskupas L. Vodopjanovas OFM analizavo popiežiaus Pranciškaus homiliją apie kunigų nuovargį. Vyskupas, remdamasis popiežiumi Pranciškumi, drąsino kunigus atsakingai žiūrėti į savo tarnystę, pasikliauti Viešpačiu ir nuolat atnaujinti ryšį su šventaisiais. Kunigas yra pašauktas dirbti dėl Dangaus Karalystės, o ir ilsėtis kunigas taip pat turi. Tik ilsėtis reikia išmintingai, nenutolstant nuo Dievo artumo. Pamokslininkas kvietė melsti malonės, kad mokėtume būti nuvargę, tačiau geru nuovargiu.

Po šv. Mišių visi kartu – dvasininkai ir tikintieji – meldėsi adoruodami Švč. Sakramentą, aplankė Dievo tarno, vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus kapą, Telšių vyskupijos Katedros kriptoje meldė jo iškėlimo į altorių garbę malonės, taip pat Katedros šventoriuje buvo meldžiamasi ir už čia palaidotą, buvusį Telšių vyskupijos vyskupą Antaną Vaičių. Po visų pamaldų dvasininkai pietavo Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijoje. Kitas Telšių vyskupijos kunigų susitikimas bus Telšiuose liepos 13–15 d., kai vyks kunigų rekolekcijos. -kasab-

Sekminės Vilniaus Kalvarijose

Gegužės 24 d., sekmadienį, Vilniaus Kalvarijose baigėsi keturias dienas trukusios Sekminių iškilmės. Į jas atvyko piligrimų iš Vilniaus ir kitų Lietuvos kampelių. Šventė prasidėjo gegužės 21 d., ketvirtadienį, Švč. Sakramento adoracija Vilniaus Kalvarijų Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčioje. Gegužės 22 d., penktadienį, meldėsi kunigai ir vienuoliai. Jie parengė Kryžiaus kelio stočių apmąstymus. Iškilmės baigėsi šv. Mišiomis, kurioms vadovavo arkv. Gintaras Grušas.

Gegužės 23 d. buvo skirta vaikams ir jaunimui. Vaikai tradiciškai ėjo trumputį savo Kryžiaus kelią ir dalyvavo šv. Mišiose prie Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios koplyčios. Šv. Mišioms vadovavo kunigas Jurek Černiavski CSJ. Kryžiaus kelyje vaikai turėjo įvairių užduočių, jų maldų bei intencijų balandžiai papuošė Kalvarijų Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčią.

Jaunimo programa prasidėjo protmūšiu ir linksmaja agape, juos organizavo Kalvarijų parapijos jaunimas. Šventė tęsėsi šlovinant Dievą giesmėmis kartu su vokalistu Artūru Chalikovu. Jaunimo dienos kulminacija buvo šv. Mišios, kurioms vadovavo parapijos vikaras kun. Marek Butkevič. Homilijoje kunigas priminė popiežiaus intenciją Sekminių išvakarėse melstis už pasaulyje persekiojamus krikščionis, kurie mums yra gyvo tikėjimo liudijimo pavyzdžiai. Šventė baigta jaunimo Šviesos keliu. Eidami jį jaunuoliai apmąstė Dievo veikimo ženklus savo gyvenime.

Gegužės 24-ąją, pagrindinę Sekminių dieną, šv. Mišioms vadovavo Vilniaus arkiv. Gintaras Grušas. Jis kvietė įsiklausyti į Šventosios Dvasios dvelkimą mūsų gyvenimuose. Arkivyskupas ragino tikinčiuosius melstis už persekiojamus krikščionis, kurie Šventosios Dvasios jėga išlieka tvirto tikėjimo net mirties aki-vaizdoje, liedami savo kraują jie liudija ištikimybę Kristui ir jo įsteigta Bažnyčiai iki galo. „Šiandien švenčiame Sekmines Vilniaus Kalvarijose, vietovėje, garsėjančioje keliu, atkartojančiu Kristaus kančios kelią. Koks yra ryšys tarp Šventosios Dvasios atsiuntimo ir Kryžiaus kelio? Šiuos du įvykius sieja ne tik ilgametė tradicija, kylanti iš Kalvarijų pašventinimo datos. Prieš keletą dienų Šventasis Tėvas pakvietė Sekminių išvakarėse melstis už tuos, kurie šiandien – dabar yra persekiojami ir kankinami Irake, Sirijoje ir kitur. Popiežius Pranciškus kviesdamas melstis primena, kad Šventoji Dvasia skatina krikščionis ir šiandien, kaip pirmaisiais amžiais, drąsiai liudyti savo tikėjimą. Sekti paskui Kristų – tai sekti Kristaus kančios, mirties ir prisikėlimo keliu. Šventoji Dvasia skatina kiekvieną iš mūsų atsižadėti savojo „aš“, kad, kaip Kristus, galėtume vykdyti Tėvo planą. Melskime Šventosios Dvasios dovanų persekiojamiems mūsų broliams bei seserims, prašykime atsivertimo tiems, kurie nepažįsta Kristaus ir negyvena pagal Jo Meilės Evangeliją“, – užbaigdamas pamokslą kalbėjo arkivyskupas.

-rž-

Mirė kunigas jubilatas Vaclovas Aliulis MIC (1921–2015)

Gegužės 26 d. Marijampolės ligoninėje mirė kunigas jubilatas Vaclovas Aliulis MIC. Kunigas marijonas buvo pagrindinės kunigų seminarijos dėstytojas, aktyvus Sąjūdžio veikėjas, ateitininkas, Naujojo Testamento lietuviškojo vertimo redaktorius, liturginių tekstų vertėjas, rašytojas, dvasios vadovas.

Gimė 1921 m. kovo 14 d. Krekštėnų kaime, Alytaus r. Nuo 1937 m. – vienuolis marijonas. 1940 m. baigė Marijampolės marijonų gimnaziją. 1945 m. baigė Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją ir Teologijos fakultetą, įgijo teologijos licenciato laipsnį. 1944 m. birželio 11 d. įšventintas kunigu. Nuo 1991 m. – Lietuvos katalikų mokslų akademijos narys.

1945–1946 m. – Senosios Varėnos Šv. arkangelo Mykolo parapijos vikaras ir klebonas. 1946–1948 m. – Marijampolės Šv. Vincento Pauliečio bažnyčios administratorius, nuo 1948 m. darbavosi Vilniaus arkivyskupijos parapijose: 1948 m. – Šv. Ignoto vikaras, 1948–1949 m. – Vilniaus Šventosios Dvasios vikaras, 1949 m. – Druskininkų Švč. M. Marijos Škaplierinės, 1949–1951 m. – Paringio Švč. Jėzaus Širdies, 1951–1954 m. – Palūšės Šv. Juozapo, 1954–1959 m. – Strūnaičio Šv. apaštalu Petro ir Povilo administratorius, 1959–1962 m. – Lentvario Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijai administratorius, Trakų dekanas, 1962–1967 m. – Švenčionių Visų Šventųjų parapijos klebonas, Švenčionių dekanas, 1967–1970 m. – Vilniaus Šv. Kryžiaus Atradimo (Kalvarijos) klebonas, 1974–1978 m. – Turgelių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų klebonas, Turgelių dekanas, 1978–1993 m. – Vilniaus Šv. apaštalu Petro ir Povilo, Vilniaus Šv. Mikalojaus, Dievo Apvaizdos parapijų vikaras, Vilniaus Šv. vyskupo Stanislovo ir šv. Vladislovo arkikatedros bazilikos talkininkas.

1965–1979 m. – Lietuvos Vyskupų Konferencijos Liturgijos ir bažnytinės muzikos komisijos sekretorius, 1980–1990 m. – jos pirmininkas. 1970–1974 m. – Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos vicerektorius, atleistas sovietų valdžios nurodymu. 1980–1989 m. – moterų vienuolių teologijos ir katechetikos slaptų kursų vienas iš vadovų, parengė daugumą vadovėlių. Dėstė slaptoje kunigų seminarijoje, kuri parengė apie dvidešimt kunigų Lietuvai ir Ukrainai.

metai – tai irgi Šventosios Dvasios dovana ir palydėjimas visai Bažnyčiai. Renginys užbaigtas šv. Mišiomis.

-vilnensis.lt

Sužadėtinių rengėjų mokymai

Gegužės 23 d. Kauno arkivyskupijos šeimos centre vyko sužadėtinių rengėjų mokymai. Iš Kauno arkivyskupijos dekanatų ir Kauno miesto parapijų/rektoratų susirinkę dalyviai šiuose tęstiniuose mokymuose plėtė žinias ir praktinius įgūdžius, būtinus rengiant sužadėtinius Santuokos sakramentui.

Būsimieji sužadėtinių rengėjai, pasiskirstę į tris grupes, pirmiausia nagrinėjo temą „Dievas ir Bažnyčia“. Su šia tema atskirose grupėse juos supažindino kunigas teol. lic. Kęstutis Rugevičius, kunigas Aldonas Gudaitis SJ ir Lietuvos šeimos centro direktorė Dalia Lukėnienė. Dalyviai susipažino su teorine medžiaga ir patys atliko praktinę užduotį, pasitelkdami koliažo techniką.

Po sočių pietų visus pasveikino ir į trumpą maldą pakvietė Kauno arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas. Šiuos mokymus jis palygino su „ėjimu per vandenį“ ir pasidžiaugė, kad nėra „nuskendusiujų“. „Nors per paskaitas sužadėtiniai gauna aukšto lygio žinias, grupėse yra išeinama į santykį – todėl Kauno arkivyskupijoje stiprinamas šis pasirengimo Santuokai būdas“, – kalbėjo ganytojas. Vyskupas K. Kėvalas trumpai peržvelgė visas temas pagal programos gaires grupių vedėjams. Kiekvienoje temoje jis iškėlė „karštus“ klausimus, tokius kaip gyvenimas iki santuokos, *gender* ideologija, natūralus šeimos planavimas, išpažinties svarba, santuokos neišardomumas ir pan. Dalyviai kėlė klausimus, o diskutuoti su ganytoju turėjo galimybę ir prie kavos puodelio. Po trumpos pertraukėlės vyskupas tęsė mokymus tema „Priesaika“. Po to pristatė knygas ir DVD įrašus, kuriuos rekomendavo įsigyti tiems, kurie nori daugiau sužinoti įvairiais tikėjimo klausimais. Ramūno ir Gerdos pora iš Raudondvario parapijos

pasidalijo savo patirtimi pradėjus rengti sužadėtinius. Jie paliudijo, kad ši tarnystė svarbi ne tik sužadėtiniams, bet ir jiems patiems kaip sutuoktinių porai.

Sužadėtinių programos koordinatore Giedrė Aukščiūnienė supažindino dalyvius su tolesne mokymų eiga ir aptarė bendradarbiavimo su Kauno arkivyskupijos šeimos centru ir parapijomis galimybes. Kauno arkivyskupijos šeimos centro direktorė Jūratė Lenkuvienė padėjo visiems už dovanotą laiką, už aktyvų dalyvavimą mokymuose ir bendrystės dvasią, kurią dar labiau sustiprino bendra pabaigos malda. Šiuos mokymus parėmė Vokietijos katalikų akcija *Renovabis*.

-kašc-

Pašventintas paminklas

Gegužės 23 d., Sekminių išvakarėse, Vievio Šv. Onos parapijoje Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas, dalyvaujant vyskupui emeritui Juozui Matulaičiui, po šv. Mišių Vievio parapijos bažnyčios priegose – aikštėje priešais bažnyčią pašventino šv. Jono Pauliaus II paminklą. Iškilimėse dalyvavo gausus būrys parapijiečių, vietos savivaldos atstovai. Paminklo pastatymu rūpinosi iniciatyvinė grupė – kun. Alfonsas Kelmelis, Vladislovas Molis, Vladas Kazakevičius ir Zenonas Pūkėnas. Paminklo autorius – skulptorius Vytautas Nalivaika, architektas – Arūnas Butrimavičius.

Praeitais metais popiežius Jonas Paulius II buvo paskelbtas šventuoju. Jo asmuo artimai susijęs su Lietuva – 2013 m. Lietuva minėjo jo apsilankymo 20-mečio sukaktį. Šių metų balandžio 12 d. Kaišiadorių katedroje buvo pašventinta Dievo Gailestingumo koplyčia, kurioje eksponuojamos šv. Jono Pauliaus kraujo relikvijos ir paveikslas, nutapytas Krokuvoje.

-Kš-

Sekminės Kryžių šventovėje

Gegužės 24 d. Kryžiuose į Sekmines susirinko gausus maldininkų būrys, tarp jų jaunuoliai, pasirengę priimti Sutvir-

Prasidėjus Atgimimui, aktyviai įsitraukė į visuomeninę veiklą, organizavo katalikišką spaudą, rašė teologinius, publicistinius straipsnius. 1988–1991 m. – Sąjūdžio Seimo Tarybos narys. 1988–1992 m. – vienas iš Katalikų blaivybės sąjūdžio organizatorių, Lietuvos Biblijos draugijos steigėjų, 1992–1995 m. ir nuo 1999 m. – jos prezidentas. 1989 m. įkūrė žurnalą „Katalikų pasaulis“, iki 1991 m. – jo vyr. redaktorius. 1990–1993 m. – leidyklos „Katalikų pasaulis“ direktorius. 1989–1992 m. – Lietuvos ateitininkų federacijos dvasios vadas. 1964–1967 m. ir 1976–1991 m. – Lietuvos marijonų provincijolas, 1991–1993 m. – viceprovincijolas, 1993–1999 m. – Marijonų vienuolijos generalinis vikaras, 1993–1996 m. – Romos marijonų vienuolyno, 1999–2014 m. – Vilniaus marijonų vienuolyno vyresnysis ir Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčios rezidentas. Paskutiniu metu gyveno Marijampolės Švč. Mergelės Marijos globos namuose.

Tėvas Vaclovas Aliulis MIC buvo uolus vienuolis ir Kristaus Vynuogyno tarnas, mylėtas žmonių, pats juos mylėjęs ir mokęs mylėti. Švč. Mergelei Marijai užtariant, pavedame Viešpačiui mūsų mylimo kunigo sielą.

Gegužės 26-osios vakarą Marijampolės Šv. Mykolo arkangelo bazilikoje prie velionio karsto aukotos šv. Mišios, kuriose drauge meldėsi Vilkaviškio vyskupo generalvikaras mons. Gintautas Kuliešius, dekanato kunigai ir tėvai marijonai. Šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė kunigų marijonų Lietuvos Šv. Jurgio provincijos vyresnysis kun. Andrius Šidlauskas MIC. Mišiose dalyvavo ir paskutiniuosius mėnesius Marijampolėje kunigu ypač besirūpinusios Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserys.

Nuo ankstyvo gegužės 27-osios ryto iki vėlyvo vakaro tikintieji galėjo su kunigu Vaclovu Aliuliu atsisveikinti Vilniaus Šv. Stanislovo ir šv. Vladislavo arkikatedros bazilikos Šv. Kazimiero koplyčioje. Netilo maldos, Valandų liturgija, Gailestingumo vainikėlis, rožinys, skambėjo liaudiškos giesmės, grigališkasis choralas.

Laidotuvių dieną, gegužės 28-ąją, Vilniaus arkikatedroje už velionį aukotoms šv. Mišioms vadovavo kardinolas Audrys Juozas Bačkis, dalyvavo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez-Quintana, svečias iš Baltarusijos, katalikų vyskupų konferencijos vadovas vyskupas Aleksander Kaszkiewicz, Panevėžio vyskupas Lioginas Virbalas SJ, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Vilniaus vyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis, Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kaucneckas, tėvų marijonų generolo delegatas kunigas Wojciech Jasinski MIC, Lenkijos provincijolas Pawel Naumowicz, marijonai iš Latvijos bei Baltarusijos, kunigai iš įvairių Lietuvos vyskupijų.

Atsisveikinti su velioniu atvyko Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis. Mišiose dalyvavo kunigo artimieji, Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo Pirmininkas prof. Vytautas Ladsbergis, bendražygiai, ateitininkai, tikintieji iš parapijų, kuriose kunigas tarnavo. Šv. Mišias transliavo LRT *Kultūra* ir *Marijos radijas*.

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis per pamokslą kalbėjo apie tėvo Vaclovo Aliulio ilgametę kunigiškąją tarnystę, gausius tarnystės vaisius – dėstymą vienuolėms, pagrindžio seminaristams, Šventojo Rašto redagavimą ir atsidavimą jo sklaidai, darbą su lietuvišku Mišiolu ir kitais leidiniais. „Ir šiandien, ir dar daug metų ateityje per kiekvienas lietuvių kalba laikomas šv. Mišias skambės jo sklandžiai suredaguotos, gerai suvokiant teologinę prasmę rūpestingai

sužiūrėtos maldų eilutės“, – sakė kardinolas A. J. Bačkis. Kalbėta apie kunigo veiklą katalikiškoje žiniasklaidoje, įsitraukimą į Atgimimo sąjūdį. Kunigas ne tik globojo ateitininkus, jam rūpėjo telkti gerai pasiruošusius pasauliečius bendradarbius, jaunos intelektualus. Kardinolas akcentavo, kad velionio meilė, rūpestis ir darbai lieka Bažnyčioje, lieka jo mylėtuose ir jį mylėjusiuose asmenyse, lieka jo knygoje ir straipsniuose.

Po šv. Mišių karstas buvo uždengtas Lietuvos trispalve ir išvežtas į Santaikos parapiją. Santaikos Kristaus Karaliaus bažnytėlėje šv. Mišias už mirusįjį aukojo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, kiti vyskupai, atvykusieji ir vietos vyskupijos kunigai. Pamokslą sakęs marijonų viceprovincijolas kunigas Vytautas Brilius MIC akcentavo, kad gausūs tėvo Vaclovo darbai – tai plovėjo derlius, kuriuo naudosis dar daugelį metų. Pamokslininkas minėjo, kad tėvas Vaclovas išsiskyrė dėkingumu, gebėjimu atrasti kam ir už ką padėkoti. Laidotuvių apeigoms vadovavo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ. Prie kapo Santaikos kapinėse jis prisiminė savo pirmuosius susitikimus su kunigu Vaclovu. Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo kunigų marijonų vienuolijos generalinio vyresniojo Andrzej Pakula MIC vardu užuojautą išreiškė jo patarėjas kunigas Wojciech Jasinski MIC. Ministro pirmininko vardu kalbėjo jo patarėjas Antanas Vinkus. Prie kapo sugiedota giesmė „Marija Marija“ ir „Lietuva brangi“.

-Vn, Vn-

Mirė kunigas jubilatas Kazimieras Lapinskas (1927–2015)

Gegužės 19 d., eidamas 88-uosius metus, Krakėse mirė Kauno arkivyskupijos kunigas jubilatas Kazimieras Lapinskas. Kun. K. Lapinskas gimė 1927 m. spalio 14 d. Radviliškio rajone, Šilalių kaime, Baisogalos parapijoje, ūkininkų šeimoje. 1934–1938 m. mokėsi Augmenų pradžios mokykloje, 1938–1940 m. Baisogalos pradžios mokykloje, kur baigė penktąjį ir šeštąjį skyrius. 1940 m. Kazimieras Lapinskas įstojo į Šeduvos gimnaziją ir ją baigė 1945 m. Tais pačiais metais įstojo į Kauno kunigų seminarijos trečiąjį licėjinį kursą. 1950 m. rugšėjo 24 d. vyskupas Kazimieras Paltarokas Kauno arkikatedroje Kazimierą Lapinską išventino kunigu. Po šventimų jaunas kunigas dar metus tęsė studijas seminarijoje.

1951 m. paskirtas Šiaulių Šv. Petro ir Povilo parapijos vikaru, 1952 m. perkeltas eiti vikaro pareigas į Šiaulių Šv. Jurgio parapiją. 1953 m. gegužę grįžo vikarauti į Šiaulių Šv. Petro ir Povilo parapiją, o tų pačių metų gruodžio mėnesį paskirtas Juodaičių parapijos klebonu. 1957 m. gruodį perkeltas eiti klebono pareigas į Šiaulėnus, o 1961 m. vasarį paskirtas Kėdainių Šv. Juozapo parapijos klebonu ir Kėdainių dekanu, 1963 m. sausį – Surviliškio parapijos klebonu ir dar kurį laiką eina Kėdainių dekanu pareigas. 1964 m. kovą paskirtas Žagarės ir Juodeikių parapijų klebonu, 1972 m. spalį – Vadžgirio parapijos administratoriumi, o 1974 m. gegužę perkeltas į Upninkus eiti administratoriaus pareigas, o 1978 m. tampa Betygalos parapijos administratoriumi. 1979 m. – Lyduvėnų parapijos administratoriumi. Kurį laiką ėjo dar ir Maironių parapijos administratoriaus pareigas. Lyduvėnuose darbavosi iki 1998 m. balandžio, kai buvo paskirtas Krakų parapijos altariu. Čia gyveno iki pat mirties. Kun. Kazimieras Lapinskas pasižymėjo draugišku būdu, sugyveno su kunigais bei parapijiečiais.

Kun. Kazimieras Lapinskas buvo pašarvotas Krakų Šv. apaštalo ir evangelisto Mato parapijos bažnyčioje. Gegužės 20 d. po šv. Mišių kunigo palaikai pervežti į jo tėviškės Baisogalos parapijos bažnyčią. Laidotuvių šv. Mišios aukotos Baisogalos bažnyčioje gegužės 21 d. Jo pageidavimu, palaidotas šalia savo tėvų Baisogalos parapijos kapinėse.

tinimo sakramentą. Į šventę atvyko ir Meteliuose apsisostojusi jaunimo grupė, besirengianti Alytaus miesto misijoms ir Lietuvos jaunimo dienoms.

Kryžių šventovė Metelių Kristaus Atsimainymo parapijoje yra vieta, kur jau per 300 metų savo vaikų laukia stebuklingoji Dievo Motina. 1816 m. gegužės 25 d. koplyčioje Seinų vyskupijos oficialas Augustinas Polikarpas Marciejevskis aukojo pirmąsias šv. Mišias, o popiežius Pijus VII maldininkams suteikė atlydus. Čia pastatyta koplyčia keletą kartų buvo sugriauta ir atstatyta. Dabartinė pastatyta 2000-aisiais. 2009 m. birželio 26 d. Vilkaviškio vyskupo Rimanto Norvilos dekretu Kryžių koplyčia paskelbta diecezine šventove.

Šv. Mišias aukojo Vilkaviškio vyskupijos vyskupas ordinaras Rimantas Norvila. Jam talkino vyskupo generalvikaras mons. Gintautas Kuliešius, Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos klebonas, garbės kanauninkas Raimundas Žukauskas. Išpažinčių klausė kaimyninių parapijų kunigai. Vyskupas džiaugėsi gausiai susirinkusiais tikinčiaisiais, dėkojo už šios šventovės ir atlydų tradicijos palaikymą. Per pamokslą kalbėjo apie dėkingumą Dievui, apie tai, kiek daug gauna žmogus iš kito žmogaus gerumo. Tokios geranoriškos pagalbos pavyzdys yra šeima. Čia labai svarbu išsaugoti bendrystę, artimo meilę ir dėkingumą. Vyskupas linkėjo, kad ši šviesi šventė primintų, kiek mes daug gauname iš Viešpaties, priimdami jo dovanas ir dalydamiesi jomis su kitais. Linkėjo, jog kasdieniame gyvenime šventoji Dvasia padėtų tą ryšį stiprinti šeimoje, artimų žmonių būryje, Bažnyčioje. Po pamokslų vyskupas suteikė Sutvirtinimo sakramentą daugiau nei 50-čiai Metelių, Miroslavo, Krikštonių, Seirijų parapijų jaunuolių. Šv. Mišių pabaigoje pagarbintas Švč. Sakramentas, eita procesija aplink bažnyčią.

Metelių parapijos klebonas kan. Vytautas Prajara padėjo susirinkusiems maldininkams, kunigams, vyskupui Rimantui Norvilai, Kučiūnų parapijos cho-

ristams (vadovas J. Pileckas) ir visiems, kurie prisidėjo prie pasirengimo atleidams. Su gėlių puokštėmis nusidriekė graži jaunuomenės eilutė. Gėlės ir jaudinantys padėkos žodžiai buvo skirti vysk. R. Norvilai, klebonui kan. V. Prajarai, Seirijų Švč. M. Marijos Škaplierinės parapijos klebonui teol. lic. Vitui Eidukaičiui ir Seirijų A. Žmuidzinavičiaus gimnazijos tikybos mokytojai Redai Tarasevičiūtei.

-ag-

Paskaita apie Dievo gailingumą

Gegužės 21 d. Vilniuje, Šv. Faustinos namelyje, br. Dismas CSJ skaitė paskaitą apie Dievo gailingumą „Palaidūno sūnaus sugrįžimas“. Šv. Jono kongregacijos vienuolis dalijosi mintimis apie savo pašaukimą bei vienuolinio gyvenimo patirtį. Paskaitoje kalbėta apie Dievo gailingumą kaip esminę dievišką savybę ir dalytasi, kaip šis gailingumas skleidžiasi vienuolinio pašaukimo kelyje. Vakarų dalyviai turėjo progos br. Dismui CSJ užduoti rūpimus klausimus. Į Šv. Faustinos namelį susirinkusių pasauliečių ypač domino, kas paskatina rinktis vienuolio kelią ir kokių įžadų laikytis sunkiausia. Br. Dismas CSJ patikino – kai iš tiesų tiki, Dievas padeda laikytis net pačių sunkiausių įžadų. Trečioje renginio dalyje susirinkusieji meldėsi prie šv. Faustinos ir pal. kun. M. Sopočkos relikvijų. Vakarų pabaigoje norintieji priėmė br. Dismo CSJ palaiminimą.

-vilmensis.lt-

Klaipėdos Kristaus Karaliaus parapijos 70-metis

Gegužės 31 d. Klaipėdos Kristaus Karaliaus parapija iškilmingai šventė 70-metį. Sovietmečiu ši bažnyčia buvo vienintelė katalikų bažnyčia Klaipėdoje. Šventės dieną pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, kartu koncelebravo šioje parapijoje šiuo metu dirbantys bei anksčiau dirbę kunigai. Graži šventė atspindėjo bažnyčios ir parapijos 70 metų laikotarpį, buvo prisiminta istorija bei kalbėta apie dabartį ir ateitį.

-kasab-

Mirė kunigas jubilias Zigmus Gustainis (1919–2015)

Birželio 2 d., eidamas 96 metus, mirė Kaišiadorių vyskupijos kunigas jubilias Zigmus Gustainis. Kun. Zigmus Gustainis gimė 1919 m. rugpjūčio 7 d. Karčrūdės kaime, Paluobių parapijoje, Šakių rajone, ūkininkų šeimoje. 1928–1932 m. mokėsi Antabūdžio pradžios mokykloje. 1944 m. bėgo nuo sovietų į Vakarų, bet buvo suimtas, paimtas į sovietų armiją ir išsiųstas tiesiai į frontą, kur buvo sužeistas. Už dalyvavimą Antrajame pasauliniame kare apdovanotas įvairiais medaliais. 1946–1949 m. mokėsi Kauno 2-ojoje suaugusiųjų gimnazijoje, 1950–1954 m. – Kauno kunigų seminarijoje. 1954 m. rugsėjo 12 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje išventintas į kunigus. Tarnavo šiose parapijose: 1954–1955 m. – Kelmės parapijos vikaras (Kauno arkivyskupijoje); 1955–1963 m. – Suginčių parapijos klebonas; 1963–1977 m. – Semeliškių parapijos klebonas; 1977–1981 m. – Alytaus Šv. Liudviko parapijos vikaras; 1981–1987 m. – Nemajūnų parapijos klebonas; 1987–1990 m. – Birštono parapijos klebonas ir Stakliškių dekanato dekanas; 1990–1997 m. – Nemunaičio parapijos klebonas ir Merkinės dekanato dekanas; 1997–2010 m. – Alytaus Šv. Liudviko parapijos altaristas. Nuo 2010 m. apsigyveno Marijampolės specialiuosiuose socialinės globos namuose.

Sovietmečiu kun. Zigmui buvo leista aplankyti Kanadoje gyvenančius brolius ir Argentinoje gyvenančią seserį. Drauge aplankė JAV, Prancūziją ir Vatikaną. Kelionių išpūdžius kun. Zigmus aprašė knygoje „Viešnagė Argentinoje“, „Kelionės ir kanadiečiai“, „Paryžius“, „Pasidairius po Ameriką“, „Šventoji Roma“. Ilgą savo gyvenimo ir kunigystės kelią aprašė knygoje „Mano atsiminimai ir darbai“ bei poezijos rinkinyje „Nerami širdis“. Paskutinė jo knyga „Dangus, skaistykla, pragaras – tikėjimo akimis“ (2009 m.) vainikuoja pasiaukojamą kunigo tarnystę ir viso gyvenimo kūrybinį kelią. Kun. Z. Gustainis buvo švelnaus būdo, rėmė naujų bažnyčių statybą, socialinius, karitatyvinius Bažnyčios projektus.

Kun. Zigmus Gustainis buvo pašarvotas Alytaus Šv. Liudviko parapijos bažnyčioje. Laidotuvių Mišias birželio 5 d. celebravo Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas, vyskupas emeritas Juozas Matulaitis ir apie trisdešimt kunigų. Palaidotas Alytaus Šv. Liudviko bažnyčios šventoriuje.

-Kš-

Mirė kun. Gintautas Stanevičius (1970–2015)

Birželio 21 d. mirė Vilniaus arkivyskupijos kunigas Gintautas Stanevičius, prieš porą dienų sulaukęs 45 metų amžiaus. Velionis gimė 1970 m. birželio 19 d. Varėnos raj., Paūlių kaime, Marcinkonių parapijoje. Užaugo Varėnoje, kurioje Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčioje buvo pakrikštytas bei vėliau priėmė Sutvirtinimo sakramentą. 1977–1988 metais mokėsi Varėnos 1-ojoje vidurinėje mokykloje. 1989 metais įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. Ją baigęs, 1995 m. birželio 3 d. Vilniaus katedroje išventintas kunigu. Kun. Gintautas Stanevičius dirbo šiose parapijose: 1995 m. birželio 3 d. paskirtas Visagino parapijos vikaru; 1997 m. rugsėjo 12 d. – Marcinkonių parapijos klebonu bei Kabelių parapijos administratoriumi; 2002 m. rugpjūčio 19 d. – Rūdiškių bei Paluknio parapijų klebonu. 2006 m. gegužės 30 d., atsižvelgiant į kun. Gintauto Stanevičiaus prašymą, jam leista apsigyventi *Pilnų namų* bendruomenėje ir tirti save dėl pasišventimo šiai bendruomenei. Nuo 2008 m. rugpjūčio 29 d. kun. Gintautas Stanevičius negalėjo eiti kunigo pareigų. Pastaruoju metu dėjo pastangas sugrįžti į kunigo tarnystę. Kun. Gintautas Stanevičius buvo pašarvotas gimtosios Marcinkonių parapijos bažnyčioje. Laidotuvių šv. Mišios aukotos birželio 23-ąją. Velionis palaidotas Varėnos r. Paūlių kaimo kapinėse.

-Vn-

Pristatyta enciklika *Laudato si'* („Būk pagarbintas“) apie rūpinimąsi mūsų bendrais namais

Birželio 18 d. Vatikane oficialiai pristatyta popiežiaus Pranciškaus enciklika *Laudato si'* apie rūpinimąsi mūsų bendrais namais.

Vatikano Spaudos salės direktorius kun. Federico Lombardi SJ atkreipė dėmesį į nepaprastai didelį pasaulio visuomenės susidomėjimą šiuo dokumentu. Popiežiškosios Teisingumo ir taikos tarybos pirmininkas kardinolas Peteris Turksonas pabrėžė, kad rengiant encikliką buvo atsižvelgta į Vyskupų konferencijų, taip pat kitų organizacijų bei institucijų pastabas. Pasak kardinolo, popiežiaus enciklika nesiekia daryti įtakos debatams apie klimato kaitą, tai lieka mokslininkų prerogatyva. Tačiau Bažnyčia siekia daryti tai, kas įmanoma, kad būtų išvengta neigiamų klimato kaitos padarinių aplinkai ir vargingiausiai gyvenantiems žmonėms.

Ortodoksų ekumeninio patriarchato atstovas Pergamo metropolitas Jonas Zizioulas dėkojo popiežiui už jo siekį „apsaugoti Dievo kūriniją nuo žmonių elgsenos daromos žalos“. Ortodoksų atstovas taip pat sakė, kad enciklika neapsiriboja ekologijos tema, bet turi ir „ekumeninę apimtį“, vienijančią krikščionis bendrai užduočiai.

Popiežiškosios mokslų akademijos narys prof. Hansas Joachimus Schnellhuberis pabrėžė, kad enciklikoje *Laudato si'* dabartinei krizei, kuri yra ne tik aplinkos, bet drauge ir socialinė krizė, įveikti pasitelkiamos tikėjimo ir proto galios. Potsdamo klimato tyrimų instituto mokslininkas atkreipė dėmesį, jog dabartiniai klimato pokyčiai skiriasi nuo buvusių ankstesniais planetos istorijos šimtmečiais. Jis paneigė nuomonę, esą aplinkos problemos kyla dėl didėjančio gyventojų skai-

čiaus vargingose šalyse. „Ne skurdas niokoja aplinką, bet turtas, vartojimas ir eikvojimas“, – teigė mokslininkas.

„Kokį pasaulį norime palikti ateisiantiems po mūsų, dabar augantiems vaikams?“ (160) – štai tokį svarbiausią klausimą savo naujoje enciklikoje *Laudato si'* („Būk pagarbintas“) apie rūpinimąsi mūsų bendrais namais kelia popiežius Pranciškus. Šis klausimas susijęs ne vien su aplinka, todėl prie jo reikėtų artintis ne fragmentiškai, bet ir keliant klausimus dėl gyvenimo prasmės ir pamatinių visuomenės gyvenimo vertybių. „Jei šių klausimų nekel-tume, – rašo popiežius, – nemanau, kad mūsų rūpinimasis ekologija duotų reikšmingų vaisių.“

Enciklikos pavadinimas yra šv. Pranciškaus *Kūrinijos giesmės* invokacija „*Laudato si', mi' Signore*“ („Būk pagarbintas, mano Viešpatie“). Ja primenama, kad žemė, mūsų visų bendri namai, yra „tarsi sesuo, kuri yra mūsų gyvenimo dalininkė ir graži motina, ištiesianti rankas mus apkabinti“ (1). Popiežius atkreipia dėmesį, kad ši žemė dabar suniokota ir apiplėšta, dejuoja, o jos aimanos įsilieja į visų šiame pasaulyje apleistųjų aimanas. Popiežius Pranciškus ragina juos iš-klausyti ir visus – atskirus žmones, šeimas, vietines bendruomenes, tautas ir tarptautinę bendruomenę – kviečia, „ekologiniam atsivertimui“, tai yra kviečia „keisti kryptį“, imtis atsakingai rūpintis „mūsų bendrų namų“ grožiu.

Popiežius Pranciškus pirmiausia kreipiasi į katalikus, kartodamas šv. Jono Pauliaus II žodžius: „Krikščionys savo ruožtu suvokia, kad jų atsakomybė kūrinijoje, jų pareigos gamtai ir Kūrėjui yra esminė jų tikėjimo dalis“ (64). Tačiau jis taip pat siūlo „su visais užmegzti dialogą apie mūsų bendrus namus“ (3). Kvietimas į dialogą drie-

kiasi per visą tekstą, o penktame skyriuje apie tai kalbama kaip apie problemų svarstymo ir sprendimo priemonę.

Enciklikos turinys dėstomas šešiuose skyriuose. Pirmame skyriuje „*Kas dedasi mūsų bendruose namuose*“ kalbama apie aplinkos srityje pasiektus mokslo laimėjimus, padedančius išgirsti kūrinijos šauksmą, „skausmingai suvokti, išdrįsti tai, kas dedasi pasaulyje, paversti savo asmenine kančia ir per tai at-rasti, koks galėtų būti kiekvieno iš mūsų asmeninis indėlis“ (19). Skyriuje taip pat aptariami „įvairūs dabartinės ekologinės krizės aspektai“ (15). Konkrečiai įvardijamos šios problemos:

Klimato kaita. Klimato kaita, pasak popiežiaus, yra globalinė problema, turinti rimtų ekologinių, socialinių, ekonominių ir politinių padarinių, kurie yra vienas rimčiausių iššūkių dabartinei žmonijai“ (25). Dėl klimato kaitos skaudžiausiai nukenčia vargingiausieji, o daugelis „daugiau išteklių bei daugiau ekonominės ir politinės galios turinčiųjų labiau rūpinasi problemų maskavimu ar jų simptomų slėpimu“ (26).

Vandens problema. Popiežius pabrėžia, kad „prieiga prie saugaus geriamojo vandens yra pamatinė ir visuotinė žmogaus teisė“. Ji yra naudojimosi kitomis žmogaus teisėmis sąlyga. Atimti tai iš žmogaus reiškia „paneigti jo teisę į gyvybę, neatsiejamą nuo jo neatimamo orumo“ (30).

Bioįvairovės praradimas. Popiežius atkreipia dėmesį, jog „kasmet išnyksta tūkstančiai augmenijos ir gyvūnijos rūšių, kurių negalėsime pažinti, kurių nematys mūsų vaikai, nes jos bus amžinai prarastos“ (33). Jos yra ne tiesiog naudotini „ištekliai“, bet vertingos pačios savaime. Pranciškus pabrėžia: kai

žmogaus veikla tarnauja tik pinigams ir vartotojiškumui, „žemė, kurioje gyvename, tampa vis mažiau turtinga ir graži, vis labiau nuskurdinta ir pilka“ (34).

Žmogaus gyvenimo kokybės nuosmukis ir visuomenės irimas. Tarptautinių santykių etikos kontekste nurodoma, jog pasaulyje esama „ekologijos skolos“ (51); pirmiausia Šiaurės skolinga Pietums. Kintant klimatui, „atsakomybė yra nevienoda“ (52) ir išsivysčiusių šalių didesnė.

Popiežius Pranciškus reiškia nuostabą, kad „silpnai reaguojama“ į daugybės žmonių ir tautų dramas. Trūksta noro keisti gyvenimo, gamybos ir vartojimo stilių (59), bet, laimei, dedama pastangų „sukurti teisinį pagrindą, nustatysiantį aiškias ribas ir laiduosiantį ekosistemų apsaugą“ (53).

Antrame skyriuje *„Kūrinių Evangelija“* popiežius minėtąsias problemas aptaria remdamasis Biblijos pasakojimais, pateikia žydų ir krikščionių tradicijos požiūrį ir pabrėžia žmonijos „milžinišką atsakomybę“ (90) už kūrinių, glaudų ryšį tarp kūrinių ir tai, kad „gamtos aplinka yra kolektyvinis gėris, visos žmonijos paveldas, už kurį visi atsakingi“ (95). Popiežiaus teigimu, „šiandien turime ryžtingai atmesti nuomonę, jog tai, kad esame sukurti pagal Dievo paveikslą ir gavę įsakymą valdyti žemę, mums leista turėti absoliučią valdžią kitiems kūriniams“ (67). Žmogui suteikta atsakomybė „dirbti ir rūpintis“ (plg. *Pr 2, 15*) pasaulio sodu (67), žinant, kad „ne mes esame kitų kūrinių galutinis tikslas, bet jie visi drauge su mumis ir per mus keliauja į galutinį tikslą, kuris yra Dievas“ (83). Tačiau tai, kad žmogus nėra pasaulio savininkas, „nereiškia, kad galima sulygtinti visas gyvas būtybes ir iš žmogaus atimti tą ypatingą vertę“, kuri jam yra būdinga. Tai taip pat „nereiškia, kad žemė dievintina,

nes tai atimtų iš mūsų pašaukimą ją tobulinti ir ginti jos trapumą“ (90). Kita vertus, „artimos bendrystės su likusia gamta jausmas negali būti tikras, jei mūsų širdys stokoja švelnumo, atjautos, rūpinimosi kitais žmonėmis“ (91).

Trečiame skyriuje *„Ekologinės krizės žmogiškosios šaknys“*, pasitelkiant filosofiją ir kitus mokslus, siekiame nustatyti dabartinės situacijos „ne tik simptomus, bet ir giliausias šaknis“. Su dėkingumu pripažįstant technologijos indėlį į žmogaus gyvenimo sąlygų gerinimą (102–103), sykiu pabrėžiama, kad technokratinė valdymo mąstysena veda į gamtos niokojimą, silpniausių žmonių ir tautų išnaudojimą. „Technokratinė paradigma taip pat siekia vyruoti ekonomikoje ir politikoje“ (109), neleisdama pripažinti, kad „rinka pati savaime negali garantuoti žmogaus darnaus vystymosi ir socialinės atskirties įveikimo“ (109).

Diagnozuojama, kad dabartinių problemų esminė priežastis yra ta, jog žmogus nesitenkina jam skirta vieta pasaulyje, bet dėmesį sutelkia išskirtinai tik į save patį ir į savo galią. Iš to kyla „panaudok ir išmesk“ logika, pateisinanti ir aplinkos, ir žmogaus bet kokią beatodairišką eikvojimą.

Enciklikoje minimos dvi pagrindinės dabartinio pasaulio problemos. Pirmoji yra darbo problema. „Bet kuri integraliosios ekologijos samprata, jau savo apibrėžimu aprėpianti ir žmones, turi atsižvelgti į darbo vertę“ (124), nes „liautis investuoti į žmones, siekiant vien didesnės trumpalaikės finansinės naudos, yra prastas verslas visuomenei“ (128). Antroji problema susijusi su technologinės pažangos ribomis. Čia užsimenama ir apie genetiškai modifikuotus organizmus (132–136), keliančius „sudėtingus aplinkos klausimus“ (135). Nors „kai kuriuose regionuose jų naudojimas sąlygojo ekonomikos augimą

ir padėjo išspręsti kai kurias problemas, lieka ir reikšmingų sunkumų, kurių nevalia nutylėti“ (134), pradedant nuo „dirbamosios žemės sutelkimo keletu savininkų rankose“ (134). Popiežius Pranciškus pirmiausia mini smulkius gamintojus ir žemės ūkio darbininkus, bioįvairovę ir ekosistemų tinklą.

Ketvirtame skyriuje *„Integralioji ekonomika“* kaip nauja teisingumo paradigma siūloma integralioji ekologija, „atsižvelgianti į mūsų kaip žmonių nepakartojamą vietą šiame pasaulyje ir mūsų santykius su aplinka“ (15). Remdamasis konkrečiais pavyzdžiais, popiežius patvirtina mintį, kad „aplinkos problemų analizė negali būti atsieta nuo žmogaus, šeimos, darbo, miesto kontekstų ir asmens santykio su savimi pačiu pobūdžio“ (141). „Susiduriame ne su dviem atskiromis krizėmis, ekologine ir socialine, bet su viena sudėtinga krize, kuri yra ir socialinė, ir ekologinė“ (139).

Integraliosios ekologijos sąvoka, pasak popiežiaus, „neatsiejama nuo bendrojo gėrio sąvokos“ (156), tačiau ji suprastina konkrečiai: šiandieniam kontekste, kuriame „gausu neteisybių ir daugėja žmonių, iš kurių atimtos pagrindinės žmogaus teisės ir kurie laikomi išmestais“, siekti bendrojo gėrio reiškia priimti solidarumu paremtus sprendimus, „stoti vargšų pusėn“ (158). Tai geriausias būdas palikti pasaulį būsimoms kartoms darnų.

Integralioji ekologija taip pat apima kasdieninį gyvenimą. Ypatingas dėmesys enciklikoje skiriamas miesto aplinkai. Nepaisant viltingų ženklų, kad pasiektume autentišką vystymąsi, būtina dar daug nuveikti gerinant žmogaus gyvenimo kokybę – viešąsias erdves, gyvenamuosius būstus, transportą ir kt. (150–154).

Penktame skyriuje, kuriame *pateikiama keletas veiklos gairių*, keliamas

klausimas, ką galime ir privalome daryti. Vien analizės negana, reikia „dialogo ir veiklos, įtraukiančių ne tik tarptautinę politiką, bet ir kiekvieną iš mūsų individualiai“ (15) ir galinčių „padėti ištrūkti iš dabar mus gramzdinančio savinaikos sukurio“ (163). Popiežiui Pranciškui labai svarbu, kad konkretūs sprendimai būtų rengiami ne ideologiškai, paviršutiniškai ar susiaurintai. Tam reikia dialogo.

Popiežius Pranciškus nesibaimina griežtai įvertinti pastarojo meto tarptautinės dinamikos: „Pastarųjų metų viršūnių susitikimai aplinkos klausimais nepateisino lūkesčių, nes, trūkstant politinės valios, negebėjo pasiekti tikrai svarbių ir veiksmingų globalinių susitarimų dėl aplinkos“ (166). Jis reikalauja veiksmingų globalinio valdymo formų ir instrumentų (175) primindamas, kad „aplinkos apsaugos neįmanoma garantuoti vadovaujantis vien finansiniu išlaidų ir pelno skaičiavimu. Aplinka yra viena gėrybių, kurių rinkos jėgos negali tinkamai apsaugoti ar puoselėti (190). Popiežius pabrėžia būtinybę kurti sąžiningus ir skaidrius sprendimų priėmimo procesus, kad būtų galima atpažinti, kokios politikos ir verslo iniciatyvos prisidės prie „tikrai darnaus vystymosi“ (185), o politikams primena vengti šiandien vyraujančio „našumo“ ir „greito rezultato“ (181).

Baigiamajame, šeštajame, skyriuje „*Ekologinis švietimas ir dvasingumas*“ kviečiama į ekologinio atsivertimo šerdį. Kultūrinės krizės šaknys veikia giliai. Pakeisti papročius ir elgseną nelengva. Pagrindiniai iššūkiai yra švietimas ir ugdymas: „Kaita neįmanoma be motyvacijos ir švietimo proceso“ (15), turinčio

įtraukti visus švietimo sektorius, pirmiausia „mokyklą, šeimą, komunikacijos priemones, katechezę ir kt.“ (213). Pradėti reikia nuo „kitokio gyvenimo stiliaus“ (203–208), atveriančio galimybę „sveikai spausti tuos, kurių rankose politinė, ekonominė ir socialinė galia“ (206). Būtent taip vartotojų pasirinkimai „keičia įmonių elgesį, verčia jas atsivėlgti į poveikį gamtai ir gamybės būdus“ (206).

Popiežius primena tai, ką jau yra sakęs *Evangelii gaudium*, būtent, kad „laisvas ir sąmoningas gyvenimas nuosaikumu išlaisvina“ (223), panašiai kaip ir „laimė reiškia mokėjimą tramdyti kai kuriuos poreikius, kurie tik mažina buvimą atviram daugybei galimybių, mums siūlomų gyvenimo“ (223). Šitaip įmanoma „iš naujo suvokti, kad mums vieniems kitų reikia, kad esame išvien atsakingi už kitus ir už pasaulį ir kad verta būti geram ir padoriam“ (229).

Šiame kelyje mus lydi šventieji. Daug kartų cituojamas šv. Pranciškus yra „ryškiausias rūpinimosi silpnaisiais ir džiugaus bei autentiško gyvenimo integraliaja ekologija pavyzdys“, „rūpinimosi gamta, teisingumo vargšams, įsipareigojimo visuomenei ir vidinės ramybės neperskiriamumo“ pavyzdys (10). Enciklikoje taip pat minimi ir šventasis Benediktas, šventoji Teresė Lizjetė ir palaimintasis Charles de Foucauld (Karolis de Fuko).

Naujoji enciklika turėtų paskatinti į sąžinės peržvalgą įtraukti naują matmenį: žmogus turėtų rimtai apmąstyti, kaip jis gyvena bendrystėje ne tik su Dievu, kitais bei savimi, bet ir su visais kūrniais bei gamta.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

LVK generalinis sekretoriatas / kun. Kęstutis Smilgevičius
Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 670 egz.

ISSN 1392-6098